kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

SAYI: 8 KASIM 1995

50.000 TL. (KDV DAHİL)

müjde ar
"YAŞADIKLARIM AŞK DEĞİLMİŞ"

EVLİLİKTE CAN GÜVENLİĞİ YOK!

yine buğdaycı, kaçan davası...
BİZDEN DE ŞOK AÇIKLAMALAR!

DİYELİM Kİ, ERKEKLERİ "GÖTÜRDÜK"

evlilik yasaklansın!

Merhaba,

Bazen en yakınımız, en sevdiğimiz erkekler, kurumlar bizim için ne kadar uzak, hatta tehlikeli oluyor. Ev işlerinden sorumlu olmak, kararlara katılamamak, görevlerimizin haklarımızdan daha fazla olması bir yana, ailede kadınların (ve de çocukların) yaşadığı şiddet inanılmaz boyutlarda.
Kapak sayfalarımızda konuyla ilgili çarpıcı rakamları göreceksiniz.
Bu ay, daha önce verdiğimiz haberlerle ilgili yeni gelişmeleri aktardık. Kumkapı davasını izledik, ölen İsmail Kızılkaya'nın eşiyle görüştük.
Güneş K. davasının sanıklarından Metin Kaçan tahliye oldu. Avukatı ve kendisi demeç üstüne demeç verdiler. Alp Buğdaycı zaten epeydir konuşup duruyordu. Biz de davayla ilgili bildiklerimizi yazmadan edemedik.
Bu ayın önemli olaylarından biri de Kadın Bakanlığı'nın el değiştirmesi oldu. Yeni Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Işılay Saygın bakanlıktan rüzgâr gibi geçti. Geçti ama, henüz güvenoyu bile almamış olan hükümetinin üç gününden yararlanmasını da bildi. İlk icraat olarak, kendisi kadar kısa ömürlü olmasalar da yine rüzgâr gibi gelip geçen dört kadın bakanın zamanında bakanlıkta kalabilmeyi başarmış olan ve feminist olarak bilinen Halime Güner'le Fatmagül Berktay'ı görevlerinden aldı. Bakanlığın gönüllü kadın kuruluşlarıyla bağını kuran Koordinasyon Birimi'ni ve kocasından dayak yiyen, cinsel tacize, tecavüze uğrayan kadınlara hizmet vermek amacıyla kurulan 3B Bilgi Başvuru Bankasını da kaldırma kararı almıştı ama anlaşılan gelen tepkiler yüzünden bundan vazgeçti. Işılay Saygın'ın tecavüzcü erkeklerin idam edilmesi gerektiğini söylemesi ve bunun gerekçesi olarak da, "Tecavüze uğrayan kadının, Türk toplumunda evlenme şansı yoktur. Herkes kızoğlankız ister", "Kirletilen kızlarımız ortalıkta kalıyor" gibi cümleler sarfetmesi, yukarıda sözünü ettiğimiz icraatlarıyla birleşince, doğrusu bizde, "Fena halde korunacağız" gibi bir duygu uyandırdı! Yeni hükümet kuruluyor, *Pazartesi* elinizde olduğunda, muhtemelen Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı'na yeni birisi atanmış olacak. Hukuki statüsü bir türlü belirlenemeyen bu bakanlıkta sık sık bakan değişikliğinin gündeme gelmesi, her yeni bakanın kadroda ve çalışma tarzında değişiklikler yapması, bakanlık içindeki bazı kadınların yapmaya çalıştıkları olumlu işlerin süreklilik kazanmasına, somut bir ilerleme kaydedilmesine engel oluyor. Eğer Kadın Bakanlığı göstermelik bir kurum olarak kalmayacaksa, yeni bakanın bunları dikkate alması gerektiğini düşünüyoruz.
Bu ay 3-12 Kasım tarihleri arasında İstanbul'daki Tüyap Kitap Fuarındayız. *Pazartesi*'nin yeni ve eski sayıları standda olacak. Fuar'a gelirseniz, standımıza uğrayın, tanışalım, sohbet edelim. Standımız alt katta, merdiven altında, konferans salonunun yakınında. İstanbullu okurlarımızla her ayın ikinci cumartesi günü yaptığımız toplantı da kitap fuarı'na rastladığı için, bu ay onları Fuar'daki standımıza bekliyoruz.

11 Kasım'da İzmir'deyiz

Bu ay okurlarımızla tanışmak için İzmir'e gidiyoruz. İzmirli Pazartesi okurları 11 Kasım'da yapacağımız toplantı için ODTÜ'lüler Lokali'ni tuttular. Cumartesi günü saat 13.00-17.00 arasında oradayız, İzmirli okurlarımızı bekliyoruz. Bilgi almak isteyenler için lokalin adresini ve telefonunu veriyoruz: Kıbrıs Şehitleri Caddesi, Muzaffer İzgü Sokak, 1482 Sokak, No: 9, Alsancak
Tel: 421 25 52

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

evlilik, aile kadınlara en kaçınılmaz, vazgeçilmez, en güvenli sığınak olarak sunuluyor. oysa, sıcak yuvalarımız, kadınlara karşı en çok suçun işlendiği, can güvenliklerinin en tehlikede olduğu yer.

evlilik yasaklansın!

1·1·1 evlilik yasa

- kadınlara yönelik dayak, tecavüz, taciz, yaralama, öldürme gibi saldırıların yüzde **97.5**'inin faili erkekler.
- kadınları **dövenlerin** yüzde **49.6**'sı,
- kadınlara **tecavüz edenlerin** yüzde **42.1**'i,
- kadınları **yaralayanların** yüzde **72.7**'si,
- kadınları **öldürenlerin** yüzde **42.5**'i,

babaları, kocaları ya da sevgilileri.

evlilik, biz kadınlara hayatta sunulan en vazgeçilemez seçenek. neden vazgeçilemez? çünkü evlilik içinde yapılması farz olan herşeyin evlilik dışında yapılması kadınlar için en büyük yasak. mesela cinsellik, hele de cinsel faaliyetin en tabii sonuçlarından biri olan çocuk. ya da yetişkin bir kadının evlilik dışında, bir erkeğe tercihan nikâh bağı olmadan yaşaması. ayrıca, evlilik kadınlar için en önemli başarı alanı. bu başarı, iyi bir koca bulmakla başlayıp, iyi bir ev kadını olmakla devam ediyor, iyi bir anne olup başarılı çocuklar yetiştirmekle zirveye çıkıyor. bu işleri yürütürken, en başta elde edilmiş iyi kocayı elde tutmak da gerekiyor tabii. bunları yapmaya neden kendimizi mecbur hissediyoruz? çünkü aile dışında hayat tehlikeli, bizi "kurtlar" kapar. neler neler olmaz! bekâretimizi temsil eden bembeyaz gelinliğimizi giyip evleniyoruz ki, sıcak yuvalarımızın güveni içinde mutlu, mesut ömrümüzü tüketelim. ta, bembeyaz kefene sarılana kadar!

"Daha iki aylık evliydim. Gece çalışıyordu, sabah eve geldiğinde uyuyordum. Tokatlarıyla uyandım. Sonra tekme, yumruk, küfür, anlatılacak gibi değil. Başımı duvarlara vurdu. Her sabah o gelmeden uyanır, kahvaltısını hazırlardım. O sabah kalkamadığım için kızmış. Sonra hep bir şeylere kızıp dövdü."

"Görücü usulüyle evlenmiştik zaten. Sürekli olarak kavga ederdik. Bir gün, yine münakaşa ediyorduk. 'Sen ne biçim erkeksin,' dedi. Çok üzüldüm, gitti, gözüm döndü. Babadan kalma bir tabanca vardı evde. Çektim öldürdüm."

aile ne kadar güvenli?

bunun ne kadar yanlış, en azından tehlikeli bir adım olduğunu görmek için araştırmalara göz atmamıza gerek yok aslında. kendi evliliğimizi, ailemizi, konuyu komşuyu gözlemlemek, her akşam şehrin her semtindeki evlerde yankılanan kadın çığlıklarına, haykırışlara, gözyaşlarına kulaklarımı tıkamamak, gözlerini kapamamak yeterli. ama araştırmaların o soğuk rakamları da sıcak ve acı gerçekleri ifade ediyor.

kadın ve aileden sorumlu devlet bakanlığının *medya, şiddet ve kadın* başlıklı araştırması, 1993 yılında basında yer alan kadını konu almış haberleri inceliyor. buna göre, kadınların maruz kaldığı şiddet olaylarının yüzde 97.5'inde saldırgan erkek. bu şiddet eylemleri, dayak, tecavüz, cinsel taciz, yaralama ve öldürme olarak sıralanmış. kadınları döven erkeklerin yüzde 33'ü kocaları, yüzde 8.3'ü duygusal ilişkide bulunduğu erkek (yani dayak yemek için nikâha gerek yok) ve yine yüzde 8.3'ü babaları. kadınları döven erkeklerin yüzde 33.3'ü ise tanımadıkları, sokaktaki erkekler. ancak bunlar ve yüzde 16.7'lik bir rakamı

Yaralama ve öldürme, yani kadınların doğrudan can güvenliğini tehdit eden eylemlerde kocalar ezici bir üstünlük taşıyor. yaralamada yüzde 54.5, öldürmede ise yüzde 36.4. bu iki suçta da sokaktaki erkeklerin oranı yüzde 9.1'de kalırken, sevgililer, yaralamada yüzde 9.1 ve öldürmede 6.1'lik bir rakama ulaşıyorlar.

"Hayatımda hiç bir kadının ırzına geçmedim. Tabii, karımın uzun bir süre boyunca beni defalarca reddetmesi üzerine onunla zorla yatmama 'ırza geçme' derseniz, o zaman başka. Onun bana ait olduğunu düşünüyordum."

klansın!

bulan güvenlik güçlerinin attığı dayak (babanıza, kocanıza, sevgilinize ve polise güvenin siz daha!) ev içinde atılan dayak gibi sürekli ve sistematik olmuyor.

tecavüzde ise, sokaktaki erkeğin oranı yüzde 26.3 iken, kocaların oranı 10.5, duygusal ilişkide bulunulan erkekler, tıpkı sokaktakiler gibi yüzde 26.3, babalar ise yüzde 5.3! bu sayıları değerlendirirken, kocaların tecavüzünün genellikle cinsel ilişki muamelesi görüp basma yansımadığını akılda tutmakta yarar var. bunu göz önüne almadığımızda bile koca, baba ve sevgililerin toplam oranı 42.1, yani sokaktaki erkeğin çok ötesinde.

"Kocam çok sinirli, içki içince yüce kendini kaybediyor. Bir gün gene içkili geldi, perdeyi açık unuttum diye sinirlenip dövdü. Hırsını alamadı, mutfağa gitti, bıçakla döndü. Saldırdı. elim kesildi, canım çok yandı. Kayınvalidem elinden zor aldı. Soru hastanede polisler sordu. kendim kestim dedim, kayınvalidem de şahitlik etti. Bir şey demediler. Birkaç ay elini kaldırmadı ama sonra yine dayak başladı."

cinsel taciz, genellikle evin dışında gerçekleştiği tahmin edilen bir suç. gerçekten de bu suçu işleyen erkeklerin yüzde 60'lık bir çoğunluğu sokaktaki erkekler. kocaların ve duygusal ilişkide bulunulan erkeklerin tacizi flört muamelesi gördüğünden olacak, tabii ki şikâyet konusuna girmiyor ve dolayısıyla basına konu olmamış. ama babaların oranı yüzde 10!

"Karımın ırzına geçtim... O zamanlar erkeklerin karılarına bunu yapmaya hakları olduğuna inanıyordum. 'Kadınların asıl istediklerinin hoyratça ya da zor yoluyla sevişmek' olduğunu ve 'bundan hoşlandıklarını' çok erkeğin ağzından duyduğumu hatırlıyorum..."

yaralama ve öldürme, yani doğrudan can güvenliğini tehdit eden eylemlerde ise kocalar ezici bir üstünlük taşıyor. yaralamada yüzde 54.5, öldürmede ise yüzde 36.4. bu iki suçta da sokaktaki erkeklerin oranı yüzde 9.1'de kalırken, sevgililer, yaralamada yüzde 9.1 ve öldürmede 6.1'lik bir rakama ulaşıyorlar. bunların sadece türkiye için geçerli olduğunu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz.

ingiltere'de de aynı!

meselâ "demokrasinin beşiği ingiltere'de"(*) her yıl 100 binden fazla

Devlet aileyi değil, aile reisini seviyor

"Aileye daire", "Aile kadını", "Aile çay bahçesi", "İyi aile çocuğu"... Görünüşe bakılırsa aile el üstünde tutuluyor. En iyi evler ailelere ayrılmış. Lokantaların en iyi masalarında oturabilmek için aile olmak gerekiyor. Toplumda saygınlığın ölçütü iyi aile bağları. Devlet görünüşte aileyi seviyor ve dayatıyor. Özellikle kadınlar için aileden kurtuluş yok gibi bir şey.

Ne var ki, yasalara bakıldığında, devletin aileyi değil aile reisini sevdiği görülüyor. Suç istatistiklerinde aile içinde işlenen suç oranının yüksekliği, mağdurların genellikle çocuklar ve kadınlar olması yasa koyucuyu ilgilendirmiyor. O yalnızca dışarıdan gelen saldırılara karşı aile reisinin namusunu güvence altına alıyor. Kadınlara ve çocuklara yönelik aile içi şiddeti caydırıcı yasalar yapmıyor, tersine namus, tahrik vb. gerekçelerle cezayı hafifletiyor, neredeyse aile içi şiddeti teşvik ediyor.

Koca karısını öldürürse?

Türk Ceza Yasası'nda kasten adam öldürmenin cezası 24 yıl ağır hapis. Cinayetin aile içinde işlenmesi ise görünürde ağırlaştırıcı neden. Yani müebbet. Ancak koca karısını tahrikle, yani örneğin kendisine

karşı geldiği bir tartışma sırasında öldürürse cezası tekrar 24 yıla indiriliyor. Hakim TCK 59. maddesi gereği takdir yetkisini kullanıp 1/6 oranında indirim yaparsa, ceza 20 yıla iniyor. Böylece kendisine hakaret eden karısını öldüren koca, İnfaz kanununun 19. maddesi gereği, iyi halle (evde aslan olan kocalar, cezaevinde kuzu gibidirler) yaklaşık on yıl sonra tahliye olur.

Diyelim ki, cinayet namus sebebiyle işlendi. O zaman ağır tahrik sözkonusu olduğu için, müebbet 15 yıla iniverir. Daha sonraki ceza hafifletme süreçleri işletildiğinde ise cinayeti işleyen koca 6 yıl sonra salıverilir.

Yani yasa koyucu, kocaları toplumda boynuzlu olarak tanımlatmaktansa cinayet işletip birkaç yıl cezaevinde yatmaya adeta teşvik ediyor. Namus temizleyen kocanın saygı görmesi, yargılama sürecinde anlayışla karşılanması da cabası.

Oysa yıllarca süren işkence ve dayak sonucu kocalarını öldürdüklerinde, kadınların ağır tahrik altında cinayet işledikleri kabul edilmiyor. Kocanın hakareti, dayağı, aldatması gibi gündelik konular tahrikten sayılmıyor.

Koca karısına tecavüz ederse?

Yaptığı yanında kalır çünkü aile içi tecavüz yasada suç sayılmıyor.

Koca karısını döverse?

Karısı, karakola baş vurup şikayetçi olur ve de rapor almayı başarabilirse, raporu on bir günden azsa, koca 2 aydan 6 aya kadar hapis cezası istemi ile yargılanır ve ceza alsa bile bu paraya çevirilir, hapis yatmaz. Kadının raporu on bir günden fazla ise koca altı aydan bir yıla kadar hapis istemi ile yargılanır. Muhtemelen yine hapis yatmaz. Dayak ancak uzuv kaybı vb. ağır sonuçlara yol açmışsa koca hapse atılacaktır.

Ayrıca, hepimizin bildiği gibi dayak atan kocasını şikâyet etmek isteyen kadın, her aşamada devlet görevlileri tarafından şikâyetinden vaz geçirilip kocasıyla barışmaya teşvik edilecek hatta zorlanacaktır.

Yani uzun lafın kısası, ailede sizi koruması açısından yasalara pek güvenmeyin.

Tüten Ateş

kadın evde uğradıkları şiddetten dolayı yaralanıp, hastanelerde tedavi görüyor. zaten polise yansıyan şiddet olaylarının dörtte üçü ev içinde gerçekleşiyor. her hafta bir ya da iki kadın kocaları tarafından öldürülüyor. ve aile içinde cinsel istismara uğramış çocuklar için çalışan çocuk telefon hattı'na bir yıl içinde 7540 kurban çocuk başvurmuş, bunlardan 6461'i kız. çünkü ingiltere'de de çocuklarla ilgili cinsel istismar suçlarının ezici çoğunluğu yakın akrabalar tarafından işleniyor; babalar, dedeler, ağabeyler, dayılar falan, tam yüzde 89!

bütün bunlara bakarak, evliliğin, ailenin güvenli bir kurum olduğu nasıl söylenebilir?

evlilik yasaklansın!

irkildiniz değil mi, yine de okumaya devam edin, lütfen. hatırlarsınız, hatırlamayacak yaştaysanız da duymuşsunuzdur, türkiye'de 1980 yılında bir askeri darbe gerçekleşti. darbenin başında zamanın genelkurmay başkanı kenan evren vardı. o dönemde, nüfusun ezici bir çoğunluğu bu darbeyi ve bu darbeyle birlikte her türlü politik faaliyetin yasaklanmasını, terörist olduğu iddia edilen binlerce kişinin işkence edildikten sonra cezaevlerine kapatılmasını onaylamıştı. kenan evren, 12 eylül günü, halka hitaben yaptığı konuşmada yönetime el koymasını şu sözlerle gerekçelendiriyordu. üşenmeyin, dişinizi sıkıp okuyun:

"Son iki yıllık süre içinde terör 5.241 can almış, 14.152 kişinin yaralanmasına veya sakatlanmasına sebep olmuştur. İstiklâl Harbi'nde, Sakarya Savaşı'ndaki şehit miktarı 5.713, yaralı miktarımız 18.480'dir..."

her milli hadisede, vatan ve milletin ardından anılan sakarya'yla ilgili olarak kenan evren'in verdiği rakkamlar, kadınların ve çocukların lafta bile olsa, neden savaştan muaf tutulduklarının bir açıklaması olabilir mi acaba? çocuklarımızla birlikte aile içinde başımıza gelenlerin, kadın milleti olarak verdiğimiz kayıpların yanında bu rakamlar resmen devede kulak kalıyor. aynı şey, 12 eylül darbesiyle politikanın yasaklanmasına bahane edilen ölü ve yaralı sayısı için de geçerli. yıllar boyunca bize12 eylül öncesi ortamın ne kadar kanlı olduğu anlatıldı, hep o döneme dönmekle tehdit edildik. ama öyle görünüyor ki evlilik kadınlar için, o dönemin türkiye için olduğundan kat be kat daha tehlikeli.

bütün bu dehşete rağmen evliliğin yasaklanmaması aile içindeki kıyımın gizli olmasından mı yoksa bazılarının işine gelmesinden mi acaba?

ayşe düzkan

"Bir gün deniz kıyısında yürüyorduk. Birden beni yere düşürdü, üzerime abandı, külotumu yırtarak çıkarıp bana tecavüz etti... İki yıl boyunca bana hep zorla sahip oldu. Bir keresinde yumruğunu orama soktu; bir başka seferinde boğazımı sıktı, bayılacak hale gelmiştim ki benimle arkadan ilişki kurdu... Cinsel ilişkiyi reddetme yolundaki bütün girişimlerim dayakla sonuçlanıyordu..."

"Kahveye gittiğimde sanki herkes karımla yatmış gibi düşünüyordum. Kimsenin yüzüne bakamıyordum. Bir gün, bir arkadaş şaka yaptı, bana söylüyor gibi geldi. Eve gittim, uyuyor. Kaldırdım yataktan. 'Doğru mu ulan bunlar,' dedim. Yüzüme ters ters baktı. 'Kahvelerde sürteceğine evine, karına sahip çık,' dedi. Dünya başımı yıkıldı. Kolundan sürükledim, mutfağa girdik. Eline geçen bıçağı rastgele sapladım. Baktım, her yanından kan geliyor. Ölmüş."

(*) rakkamlar, *domestic violence-report of a nationalinter-agency working party* (1992) ve *punching judy, bbc 1 programme* (1989)'dan alınma. bunları, *body shop* adlı kozmetik firmasının hazırladığı bir kitapçıktan tercüme edip bize gönderen ayda şafak smith'e teşekkürler.

BİRİSİNEE♪ BİRİSİNEE♪ AŞIK♪ OLDUM♪ BİRİSİNEEEE...

HATIRLATMA:
SANİYE HANIM, EVLERİNE GELEN TÜPÇÜYE YURULMUŞTUR. ONUN İÇİN YANIP TUTUŞUR. AİLEDEN HİÇ KİMSE, BU DURUMU BİLMEMEKTEDİR.

SAPL.. ŞUPL. ŞAP!.

ŞORRR

ŞARRL

MAR MAR

ŞAR

ŞAR

ŞORRR

ZAVALLI ANNECİĞİM, BİZİM YÜZÜMÜZDEN KAFAYI YEDİ. GÜNLERDİR BANYODAN ÇIKMIYOR. DURUMU İYİ DEĞİL. HADİ BABA, SEN ANNEMİ TUT, BEN BORNOZUNU GİYDİREYİM. HEMEN DOKTORA.

ŞARRL

EVEET.. EV KADINLARINDA ÇOK GÖRÜLEN, TEMİZLİK HASTALIĞI. KENDİNİ KİRLİ HİSSETTİĞİ İÇİN, SÜREKLİ YIKANIYOR. BÖYLECE BÜTÜN PİSLİKLERDEN ARINACAĞINA İNANIYOR. EN AĞIR VAKALARI BİLE İYİLEŞTİRDİM. AMA, BU HASTADA BEŞ AYDIR TEK GELİŞME OLMADI. EVEET, NEDEN MUTLAKA SICAK SU İLE BANYO.. ÇOCUKLUĞU İLE İLGİSİ OLABİLİR. SICAK SU TAKINTISININ NEDENİNİ BULABİLİRSEM, ÇÖZMEM KOLAYLAŞACAK.

PSİKİATRİST BİR AYŞEN Hn

AH ALLAHIM! PSİKOLOG HANIM TÜPÜ BİTİRMEK İÇİN GECE GÜNDÜZ YIKANDIĞIMI ŞİMDİ ANLAR SAN...

Ramze Grer

Hayır kurumu değil, politik örgütlenme

Hıncal Uluç, Hasan Pulur'dan bir alıntıyla kamuoyunu yine feminizm hakındaki yüksek görüşlerinden yararlandırmış. Alıntı şöyle: "Ölenin eşi, 'Kiramı bile ödeyemez hale düştüm' diye çırpınıyor. Onu kim sahiplenecek? Feministlere göre kadınlar ikiye mi ayrılıyor, sahiplenilecekler, ve kocasının günahı ödetilerek, sahiplenilmeyecekler, diye?" Biz Hasan Pulur'un yazısını okuduk, böyle bir ifadeye de, böyle bir tona da rastlayamadık. Basında feministleri Gülten Kızılkaya'ya sahip çıkmadıkları için suçlayan tek yazı bu olmadığından bazı şeyleri bir kez daha anlatmak farz oldu: Feminizm başı dara düşen kadınlara maddi destek sağlayan bir hayır kurumu değildir; kadınlar üzerindeki erkek iktidarını açığa çıkarmayı ve sorgulamayı, kadınların kurtuluşu için çözümler üretmeyi hedefleyen POLİTİKA'nın adıdır.

Hayır, feministlere göre kadınlar ikiye ayrılmıyorlar, yüzlere, binlere, milyonlara ayrılıyorlar. Hepsinin ortak noktası erkekler tarafından eziliyor olmak.

Biz Zeynep Uludağ'ı Gülten Kızılkaya'yı tanıdığımızdan daha fazla tanımıyoruz. Zeynep Uludağ ve yakınlarının maddi sıkıntılarına karşı duyarsız olmamakla birlikte, onlara kiralarını ödeyemiyorlar diye değil, Zeynep'in başına gelen olay kadınlar açısından son derece önemli olduğu için, politik olarak sahip çıkıyoruz; cinsel taciz ve ardından gelen dayak, kadınları eve kapatmanın, toplumdan dışlamanın bir aracı olduğu için, kendini savunmaktan başka bir şey yapmayan Zeynep'in, mağdur durumda olduğu halde cezalandırılması, cinsel tacize ve şiddete onay vermek anlamına geleceği için.

Öte yandan Gülten Kızılkaya da bir başka açıdan erkek egemenliğinin sonuçlarını acı bir biçimde yaşıyor. Ama bu, onun, cinsel tacize susarak katlanmaktan yana olmasına, karşı çıkmayı tercih eden kadınları "cazgır" diye tanımlamasına engel olmuyor. Böyle düşünmek onun suçu değilse de, feminizm Gülten Kızılkaya'nın bu görüşlerine sahip çıkmak durumunda değil. Bizim Zeynep'e yaptığımız maddi katkı, bir hesap numarası verip insanları yardıma çağırmaktan ibaret. Keşke fazlasına gücümüz yetse. Talep ederse, bunu Gülten Kızılkaya için de yaparız, ama politikamızın gereği olarak değil, çünkü Kızılkaya'ya maddi yardımda bulunmak için ne feminist ne de kadın olmak gerekiyor. Eğer Hasan, Hıncal ve Taha Beyler ve diğerleri Gülten Kızılkaya'nın durumuna gerçekten bu kadar üzülüyorlarsa, söz konusu yardımı, herkese örnek olarak kendilerinin gerçekleştirmesinde bizim açımızdan ne ideolojik, ne de insani bir sakınca var.

Örneğin işçi ücretlerine ilişkin politika yapanların, her bir işçinin kirasını ödemekle yükümlü olduğu hiç kimsenin aklına gelmez. Ama politika yapmaya kalkışanlar kadınlar olunca... Alışılmış ve "doğru" olan kadınların politika yapmaları değil, hayatın birçok alanından erkekler tarafından dışlandıkları için evde sıkılan kadınların, hayır derneklerinde "vakit geçirmeleridir". Bu da hem kadınları "zararlı" faaliyetlerden korur, hem de bu toplumda hayırlı bir iş yapmak enayilik gibi göründüğü için, bir kez daha aşağılanmalarına imkân tanır. Feministler, siz misiniz politika yapmaya kalkan! Mağdur durumdaki bütün kadınların ev kirasını, elektriğini, suyunu ödeyin de görelim bakalım!

Nesrin Tura

Zeynep tahliye

Zeynep'in avukatı Nuran Atakan'ın savunmasına göre, cinsel taciz ve erkeklerin kadınları öldüresiye dövdüğü kesin, Zeynep'in İsmail Kızılkaya'yı öldürdüğü kesin değilken Zeynep tahliye olamadı. Duruşma sonrası açıklanan otopsi raporuna göre de, Kızılkaya'nın yarası bacağında. Ölüm nedeni, kan kaybı.

Duruşma geç başlıyor. Gergin bekleyiş sırasında mübaşir, her nedense Sinem Uludağ ve Ersin Sakartay'ın sanık sandalyesinden kımıldamasını istemiyor. Duruşma salonundaki kalabalığın büyük bir çoğunluğunu gazeteciler oluşturuyor. Basından Seda Güler, Ayşe Arman, Tuna Serim, Yazgülü Aldoğan, Ayşe Özgün, Uğur Dündar da orada. İkinci büyük grup, ölen İsmail Kızılkaya'nın yakınları. Zeynep Uludağ'ın yakınlarının çoğunluğu ise dışarda kalıyor, en yakın iki arkadaşı bile avukatların yardımıyla içeri girebiliyor. İsmail Kızılkaya'nın eşi ve erkek kardeşi, Ersin Sakartay'ın bir adını ötesinde oturuyorlar. Erkek kardeş çok öfkeli ve öfkesini sözle, gözle belirtmekten çekinmiyor.

Sonunda Zeynep geliyor, duruşma başlıyor. Av. Nurhan Atahan yaşananları bir kez daha aktarıyor:

"Polisin konuştuğu tanıklar 'Zeynep elinde bıçakla geri geri çekilerek, üzerime gelmeyin, polis çağırın diye bağırıyordu. Ercan Kavuncu üzerine gitti, kız bıçağı savurdu. Sonra Zeynep annesini yerde gördü, İsmail Kızılkaya annesini yere yatırmış dövüyordu, onların yanına gitti, bıçağı İsmail Kızılkaya'nın bacağına doğru salladı, sonra arabaya binip gittiler' diyor.

- Yine aynı tanıklar 'İsmail Kızılkaya'yı olaydan sonra gördük, buralarda dolaşıyordu' diyor.
- Hastane kanıtlarına göre, İsmail Kızılkaya hastaneye, olaydan bir kaç saat sonra gidiyor.
- Arena programında konuşan bir tanık, vücutla yapılan tacizi aktarıyor. (Bu programı duruşma savcısı da izlemiş.)
- Ersin Sakartay polisteki ilk ifadesinde, "Ben tacizden sonra tepki gösterince Ercan Kavuncu, 'O turist yapar' dedi" diyor. Gerçekten de tacizi yapan Ali Bıza Davari'nin turist olduğu sonradan anlaşılıyor. Ersin Sakartay'ın bunu bilmesi mümkün değildir."

Av. Nuran Atahan'ın aktardıklarına göre, cinsel taciz ve erkeklerin kadınları öldüresiye dövdüğü kesin, Zeynep'in İsmail Kızılkaya'yı öldürmüş olması kesin değilken, Zeynep tahliye olamıyor.

Üçüncü duruşma 9 Kasım'da, yine Sultanahmet, 7. Ağır Ceza'da. Biz yine orada olacağız.

Mahkeme kapısındaki Kumkapı

Zeynep'e destek olmak için Sultanahmet Adliyesi'ne gittik, çağrımızı duyan, olayı medyadan öğrenip ilgilenen, feminist ya da değil, çok sayıda kadınla birlikte. Kalabalık nedeniyle, duruşmanın yapılacağı salon değiştirildiği halde izleyicilerin çoğu içeriye alınmadı. Dikkat çekici olan yalnızca kalabalığın yoğunluğu değildi. Duruşma salonunun dışında da bir mahkeme yaşandı, "Kumkapı Olayı"nın birçok toplumsal veçhesini sergileyen bir mahkeme.

Her iki tarafın yakınları da acılıydı kuşkusuz. Salonda bekleyenler arasındaki tartışmalar daha duruşma başlayıp kapılar kapanmadan önce alevlendi ve son ana dek sürdü: Ölenin yakınlarında hakim duygu, şiddete dönüşmenin eşiğinde bir öfkeydi. Ama Zeynep'e destek olmaya gelen kadınlarda biriken öfke de tartışmayı inatla ve inançla sürdürmeleriyle ortaya koyuyordu kendini. "Biz kadınlar", "Biz kadın olarak... Siz erkek olarak" diye giden cümleler. Hayır, bu kadınların çoğu oradan buradan tanıdığımız, feminist olarak bildiğimiz kadınlar değildi. Ama hepsi kendisini tehdit altında hisseden, bu olayın kadınlar için ne anlama geldiğini bilen kadınlardı. Tartışmaların düğümlendiği nokta, olayın da düğüm noktasıydı. Ölenin öfkeli

Zeynep'e destek için

Zeynep ve ailesinin bütün düzeni alt üst oldu. Ekonomik zorluk içindeler. Destek olmak isteyenler Ersin Sakartay, Türk Ticaret Bankası, Galatasaray Şubesi, 14068-1 hesabına para yatırabilirler.

Gülten Kızılkaya:

"Belki laf atar ama imkânsız sarılmaz"

Kumkapı'daki tacizli, davaklı gecede ölen İsmail Kızılkaya'nın eşi Gülten Kızılkaya'yla, zaman zaman ablasının da katılımıyla konuştuk.

- Eşiniz gece çıkar mıydı, gezer miydi?

Yok, yok kesinlikle. Tabii ki bir erkek ara sıra bir arkadaşıyla gezer. Gittiği zaman da kavga çıkarması falan yoktu. Zaten iş sebebiyle sık sık şehir dışına giderdi, geldiğinde de evden çıkmazdı.

- Size hiç el kaldırır mıydı?

Kesinlikle. Orada da böyle bir şey yaptığına inanmıyorum. Mahkemede doğrulansın doğrulan-

olamadı

erkek yakınlarının, onca kadının sesini bastırarak dile getirdikleri hep aynı şeydi: "O saatte dört kadının orada ne işi var?" Bu koroya katılan birkaç kadın da yok değildi. Bir süre sonra, kadınlardan bazıları, "Boşuna uğraşmayın, anlamazlar" diyerek kenara çekildiler bezginlikle. Gerçekten de buna tartışma demek zordu. Çünkü acılarının kendilerini her konuda haklı kıldığından emin olan bu erkekler, kadınların onların karşısında konuşma hakkını kendilerinde görmelerinden dolayı öylesine mağdur, öylesine haksızlığa uğramış hissediyorlardı ki kendilerini. Ve bunu öylesine üst perdeden, öylesine sindirici bir tarzda ortaya koyuyorlardı ki!

"Şu karılara bak, hangisi bir anneye benziyor bunların?"

"Erkeklik gururu diye bir şey var efendim!"

"Tacizin nasıl yapıldığını görmemişsiniz siz."

Duruşmanın sonunda ölenin karısı gazetecilere bir açıklama yaptı. Acısı, öfkesi, çaresizliği her halinden belli olan bu kadın, belli ki öfkesini yöneltebileceği en kolay taraf olarak feministleri seçmişti. "Feministler yalnızca Zeynep'e sahip çıktılar, bana da sahip çıksınlar." Maddi sıkıntılarını, çocuğuna okulda, "Senin baban sapık" dediklerini anlattı. Ve tabii aynı nakaratı o da tekrarladı: "O saatte orada ne işleri var? Bana da tacizde bulunulur ama ben sınsarım. Çünkü cazgır bir kadın değilim. Ancak cazgır bir kadın buna karşı çıkar." Bu konuşmada dava açısından dikkat çekici olan şey ise, Gülten Kızılkaya'nın Zeynep'i hiç doğrudan suçlamaması, "Katil kimse ortaya çıksın!" gibi bir ifade kullanmayı tercih etmesiydi.

Bu arada Ersin Sakartay, Sinem Uludağ ve yakınları öfkeli erkek kalabalığından sinmiş, sanki yeniden can korkusu yaşıyorlardı. Polis korumasıyla bir kanapede otururken, Ersin Sakartay, "İşte o gece de böyleydi" diyordu. Öfkeli kalabalık dağılınca adliyeden yine polis korumasıyla çıkabildiler.

Nesrin Tura

masın, yine de bir kadına tokat atacağına inanmayacağım.

- Hiç birlikte çıktığınız olur muydu dışarı?

Yok canım. Gitmezdik.

- Siz merak ediyor musunuz Kumkapı'yı?

Ben bu olaydan sonra gittim, gördüm orayı.

- Kadınların gidemeyeceği bir yer mi?

Gidebilir ama şahsen ben erkeksiz gidemem. Bir keresinde beyime, "Beni de götür," dedim. "Artist misin sen gideceksin oralara?" dedi. Zaten o gün kendisi orada değil, birahanede oturuyormuş.

- Peki nasıl bulaşmış bu işe?

Ercan'ı on senedir görmüyormuş. Birahanede kaşına pansuman yaptığını görünce sormuş. "Bilmiyorum, şurada bir kadın başıma şişe vurdu. Olaym ne olduğunu bilmiyorum," demiş Ercan.

- Ama olay sırasında Ercan, Ali Davari'nin yanındaymış.

Onlar öyle bir olay yok diyorlar, iftira diyorlar. Orası, ben üçte gittim, çok kalabalık bir yer, o saatte bile yüz kişi onuzuma çarptı, değmemek mümkün değil.

- Yok, değmekten ileriye gitmiş Ali Davari...

Evet, tabii. Mahkemede çıkacak.

- Zaten olay tacizden değil, dayaktan çıkıyor.

Vallahi, dayak olayı da yok, yalan, İnanmıyorum. Ercan'ın yüzü tırmık içinde, erkeğin de eli armut toplamıyor herhalde. Küfür etmiş hanım...

- Ercan küfür etmiş diyorlar esas, erkeklerin ağzı daha kolay bozuluyor.

Öyle tabii.

Ablası: Belki bu hanım daha makul olsa, karşılık vermese, olayı tartışarak çözse, iş bu aşamaya gelmezdi. Hiç bir erkek kendisine küfür ettirmez. Ercan hesap sormaya geliyor. O anda ben sana şu şu sebeple vurdum dese... Belki kavga çıkmazdı.

- Ercan'la Ali Davari niye gelmiyorlar mahkemeye?

Onlar gelmiyor. Onlar milletvekili gibi önemli insanlar! Ali Davari zaten çalıştığı Danimarka'ya dönmüş. Oradan çağırtmak mümkün değilmiş. Ama insafı olan bir adam olsa kendi gelir. Belki korktuğu bir şey var. Ercan'la Danimarka'da birlikte çalışıyorlar. Müdahale etmeseydim onun yüzünden benim beyim az daha sapık diye tanınacaktı.

- Cinsel taciz yapan sapık değil ki, çok erkek yapıyor.

Yok belki bir erkek olarak laf atar ama öyle sarılmak falan imkânsız...

- Şimdi annenizle mi yaşıyorsunuz?

Tabii. Evsahibim sağolsun, üç aydır kira vermiyorum. Evimi boşaltmazsam, bu ay kiram artacak. Allaha çok şükür ki annem babam var yanında. Bundan sonra burada kalacağım. Onun arkasından ben de öleyim dedim, inanın. Onun böyle ölmesi ağırıma gidiyor. Zaten girmemiş olaya, dövmemiş. Ercan diyor ki, "Ben bıçaklanana kadar İsmail olaya girmedi. Ondan sonra beni çekti."

- Niye bırakıp gitmemişler bıçağı görünce?

Ablası: Asıl kabahat Ercan'da. O senin arkadaşın, arkadaş değil o demek ki. Polis hastaneye götürdü diyor, desene benim de bir arkadaşım vardı diye.

Yalan, nereye almış götürmüş polis. Hastane hastane gezmiş. Kendine çare aramış.

Ablası: Bir süre birlikte yürümüşler. Sonra İsmail yere düşmüş, ne biçim arkadaş bu, yerde kıvranıyor...

- Bir şey olmasa deli mi bu kadın kavga etsin?

Onun için Ercan'dan kaynaklanıyor diyorum. Bir taraf arkadaşını korumuş, bir taraf arkadaşının canına sebep olmuş. İki taraf da kurban, biri anasına kurban oldu, biri arkadaşına. Ercan, Davari'ye kurban oldu, İsmail de Ercan'a. Herkesin durumu iyileşecek sonunda, olan İsmail'e oldu. Benim canım yandı, çocukların cam yandı.

Ablası: Şimdi bunlar, taciz olayının arkasına sığınıyorlar. Bu kız bunu her ne sebepten olursa olsun yaralamış, vurmuş, çeksin cezasını. Ercan da çekecek, yalnız adaletten değil, ömrünün sonuna kadar vicdan azabı çekecek.

İnşallah Davari de çeker vicdan azabı. Kumkapı'da gerçeği bilip söylemeyenler de vicdan azabı çekecek.

"DİSK benim umudum"

Geçen ay DİSK'te sendikacılık yapan Mümine Hancan'ın yaşadığı bir tacizden söz etmiştik. Başka bir sendikacı tarafından tacize uğradığını ve ne yazık ki, sendikadaki yönetici erkeklerden destek görmediğini anlatıyordu. Hatta olayı henüz eşine söylemediğini, onun bile nasıl davranacağını tahmin etmediğini söyleyerek "bütün erkekler karşımda" diyordu.

Bu yazımız üzerine Bank-Sen'den bir protesto faksı aldık. Sonra da Tekstil Genel Başkan Vekili Süleyman Çelebi ve Genel Sekreter Hüseyin Akduman'dan noter kanalıyla çektikleri bir faks geldi. Bu yazıların ortak özelliği, bizim DİSK'i karaladığımızdı. Evet, yazının başlığı DİSK'te cinsel taciz. Çünkü olay DİSK'te geçiyor. Ama yazıda uzaktan yakından DİSK'i karalama yok. Üstelik Mümine Hancan "DİSK benim umudum" diyordu. "Her yerde oluyor, buna alıştık, DİSK'te olması beni üzdü" diyerek DİSK'e ne kadar özel bir anlam yüklediğini belirtiyordu.

DİSK'in, tarihi, yaptıkları, yapacaklarını tahmin ettiklerimizle, Türkiye sendikal hareketi açısından bir umut olması bir yana, kadın işçiler açısından baktığımızda da bir önemli bir işlevi var. Toplu sözleşmelerde kadınlar lehine savunulan bazı maddeler, yayınlanan cinsel taciz broşürü, Kadın Dairesi -başkam bir erkek olsa da-, savunulanlar DİSK'i bizim açımızdan da önemli kılıyor. Ancak, bu kadar yol katetmek, kadınların ezildiğinden, cinsel tacize uğradığından söz etmek yetmiyor ve o sendikada da cinsel tacizin olmadığı anlamına gelmiyor. Yazının bütününde de, bu sözlerle olmasa da, bu anlam vardı. Hatta, taciz ettiği söylenen sendikacı erkekle ilgili olarak da "işçi önderi" diye yazmıştık. Onun işçi önderliği, sendikacılığı aleyhine bir söz söylememiştik. Sadece işçi önderi, aydın, solcu olan erkeklerin de cinsel tacizde bulunabileceklerini söylemiştik. Belki, solcu olmak, işçi önderi olmak erkeklerin cinsiyetçiliği sorgulamaları açısından önlerini açan bir durum ama her zaman, cinsiyetçiliğin engellenmesi için yeterli olmuyor. Kaldı ki, cinsel taciz gibi bir suça karşı çıkmak için cinsiyetçiliği sorgulamaya da gerek yok. Söz düzeyinde herkes cinsel tacize karşı, cinsiyetçilik tacizin üzerini örtmeye yarıyor. Bu nedenle de, sendikalarda erkeklerle birlikte mücadele veren kadınların, ayrıca cinsiyetçilikle de mücadele etmesi ve cinsel taciz gibi konularda kadın dayanışmasını sağlaması gerekiyor.

Filiz Koçali

Müjde Ar, uzun süredir, "Bir dünya yarattım yalnız kendim için"i yaşıyor. Yazıyor, çiziyor, proje üretiyor, Internet aracılığıyla dünyayla ilişki kuruyor, Türsak için koşturuyor, şovlar hazırlıyor. Medya bunlarla da ufak ufak ilgilendi, ama ona yönelen asıl ve son ilgi, 15 yıl birlikte yaşadığı Atilla Özdemiroğlu'nun son evliliği nedeniyle oldu. Müjde Ar'la bütün bunlardan, daha çok da aşktan konuştuk.

"Aysel'in Kızı" konuştu:

"Yaşadıklarım aşk

Şu yazdığınız Aysel Kitabı'ndan söz edelim mi biraz?

Aysel, kitabından başka birşeye dönüştü. Bir kadının başarı öyküsü gibi birşey.

Kim o kadın?

Ben. Ben ve Aysel var orada. Ama o başarıyı elde ederken, nerelerde nasıl başarısız olduğu da var.

Nerelerde başarısızsınız?

Özel hayatta, aşkta, zamanı kullanmada... Meslekte başarılı olmaya gözünü dikmiş kadınlar, o dengeyi bozuyor. Tabii orada çocukluğun, yetişmenin de çok etkisi var. Kitapta, sinema, kadınlar, mizah ve aile var. Pek çok şeyi hatırlamıyordum, terapinin çok yararı oldu bir yıldır, bir çok şeyi öyle hatırladım.

Sonuçta kırk yılınızın özeti başarılı bir meslek, ama başarısız bir aşk hayatı mı?

Evet. Aşkta başarısız olmamın suçlusunu buldum: Aysel. O bunu kabul etmiyor, çünkü başarı diye birşey olamayacağını, aşkın zaten başarısız birşey olduğunu savunuyor.

Neden suçlu Aysel Gürel?

Bizi yetiştirme biçiminden. Erkekler kötüdür, kakadır. Uzak dur!

Evet, "Hayatım kızlarımı elletmemek için mücadeleyle geçti", der hep.

Elletmeyin, dokundurmayın, yakın olmayın. Tabii, müşterek bir hayat kursan da yakın olamıyabiliyorsun. Aysel tamamen bizi sanatçı olarak motive etti.

Kadın olmak yok mu bunun içinde?

Var tabii, ama dengeyi tutturmak zor. Bir tek tarafa gözünü dikince, öbür taraf aksıyor.

Bu durum, 1980'lerin seks sembolü kadın imajıyla çelişen birşey değil mi?

Öyle tabii. Terapide çözdüğüm şey şu oldu; bu suç ceza gibi birşey. Oradaki seçimin, burada kaybetme.

Her seçim, bir kayıp.

Tamamen. Sonra ötekini kaybetmeye çalışıp, sonra başka birşey kazanmaya uğraşmak, hayat hep böyle. Şimdi, hayatı böyle keskin çizgilerle düşünmüyorum artık. Bir tarafta başarılı bir iş, öte tarafta aşk olmalı diye düşünmüyorum. Bunların iç içe yaşanabilirliğini, hatta birbirini olumlu etkileyebileceğini. Ben daha önce olumsuz görüyordum böyle birşeyi. Şimdi böyle bir noktadayım ama bir tarafı yine eksik. Bence bunu görmek daha iyi birşey doğuracaktır, hem istediğin işten, hem de bir erkekle birşeyi paylaşmaktan keyif almak. Şimdi bu bana mümkün görünüyor.

Özdemiroğlu ile siz böyle bir insan olduğunuz için mi yürümedi?

Ben böyle bir insan olduğum için, öyle bir insan seçiyorum. Bir kere herşey öyle başlıyor. Müşterek hayatı paylaşmayacak bir insan. O senden geliyor. Hayatın gerçeği o değil oysa. İki insan bir aradaysa bir çok şeyi paylaşmak durumunda. Bu bana öğretilen birşey çocukluğumdan beri: ya da sürekli karşındakinden senin için bir şey yapmasını beklemek, değişmesini talep etmek. İki taraf da birbirine böyle baskı yapıyor.

On beş yılın özeti ne?

İki tane bir araya gelmemesi gereken insanın bir arada olması. Tabii ki bir sevgi var arada, ama bir araya gelmemeleri gerekiyor, çünkü bu kadar erkek konusunda hassas eğitim görmüş bir kadının, daha duyarlı, kendi kabuğuna fazla çekilmemiş, onu anlamaya çalışan bir erkekle olması lazım. Bilemiyorum, çok net konuşulacak şeyler değil bunlar, belki de böyle olduğu için bu kadar sürdü. Belki anneye bir reaksiyon var orada. Çünkü annemle babam kızkardeşim doğar doğmaz ayrılmışlar. Belki ona "Sen yapamadın ama ben yaptım" demek istedim. Bilmiyorum ki. Herşey sonunda gelip Aysel'e dayanıyor.

Peki Atilla Özdemiroğlu'nun hiç rolü yok mu?

İki taraf da karşılıklı böyle bir şeyi seçiyor. Onun da programı beni seçmeye yönelik. O da kendi hayatında kadından acı çekeceği, kadına acı çektireceği atmosferi yaratmaya programlanmış. Allahtan, çok fazla birlikte değildik. Ama hep böyle bir gerginlik var. Tabii bir dolu güzel şey de yaşandı. Kapalı kutu olunca, insanlar birbirlerine istekte de bulunmuyor. Talep edilen şeyler gerçek değil ki. Mesela, eve niye geç geldin? Eve erken gelse herşey düzelecek mi?

Özdemiroğlu'nun evliliğiyle birlikte medya, Müjde Ar'ı onca yıl sonra, kendisinden genç bir kadın için terkedilmiş, mazlum kadın olarak lanse etti.

İlişkiyi bitirmek isteyen de, noktayı koyan da, ilişki içinde evliliği istemeyen de bendim. Onun zaten bu işi yapmaya çok meraklı olduğu anlaşılıyor, bu dördüncü. Ben bir tane evlilik geçirdim ve tövbe ettim diyemeyeceğim, ama her dakika ders alınacak bir şey değil evlilik. Medyanın gösterdiği gibi olmadı. Sadece biz ayrılığı geç anons ettik, daha doğrusu etmedik. Onun için ilişki varmış gibi anlaşıldı. Ben rahat davranamıyorum, her yerde her şekilde görünemiyorum, • ise bekâr bir erkek ve rahat. Etrafta görünen o olduğu için, ben yalnız, zavallı kadın oldum. Zavallı Atilla da ortalara düşmüş gibi oldu. O doğal olan şeyi yaptı oysa.

Evlendiği gün "Hayatımın en mutlu günü", dediği çıktı gazetelerde. Burada içe dokunan bir anlatımı yok mu?

İnsan böyle hissedebilir tabii. Doğal. Anlayabiliyorum. Böyle şeyler benim canımı hiç acıtmıyor. Çünkü yaşanan an içinde değeri var yaşanan şeylerin. O an mutluysa, gerçekten hiç bir şey yaşamamış gibi hissedebilir. Aysel'in bir lafı vardır: son aşk en büyük aşktır, der.

Bir de gazeteler hemen sizi "kurtardı" o mazlum durumdan ve güzel fotoğraflarınızı basıp, "Kırk yaşındayım, kendimi buldum" gibi laflarla verdi.

Sizi nasıl görmek istiyorlarsa öyle yapıyorlar. Akıl almaz birşey. Sokağa çıkamıyorum bu yüzden. Çıkınca "Kötü dönemi geçirdi, kendini toparladı" diyecekler. Ben kendimi hiç kaybetmedim ki...

Peki son büyük aşk ne zaman?

Altı. Gelecek inşallah. Benim bir sinemacı arkadaşım var. Onunla aynı durumdayız. Bazen konuşuyoruz. "Hiç bir şey yok, diyor o da. Ben diyorum ki, öyle kapı çalınıp paket içinde bir şey gelmeyecek. Herkesin gözü üzerimde. O yüzden çok zor bir şey. Tesadüfen yanına biri otursa, manalı bakışlarla karşılaşıyorum.

Umursamasanız?

Evet umursamamaya çalışıyorum, ama şu ana kadar beni hiç umursatmayacak birine de rastlamadım. Birisi çıkar karşına ve gözün hiç bir şey görmez. Öyle bir şey olsa belki de umursamam.

Nasıl bir şey bekliyorsunuz?

Tam romantiğim canım. Uzun süren bir beğeniden sonra ancak bir şey yaşayabilirim. İç dünyamın imajımla alakası yok. Bakacağım, düşüneceğim, tartacağım. Tip takıntım yok. Bir de yaştan, deneyimden sonra çok zor beğeniyor insan. Seçenekler de çok fazla değil. Yani seçenek, müşterek bir şey kurmak için yok. Yoksa kısa maceralardan hoşlanırsan seçenek var. Ben yapamam. Hayatımın hiç bir döneminde kısa dönem ilişkiler kurmadım ben. Birbirine ekleme üç uzun ilişki. Yani sonunda yine başımı belaya sokacak birşey yapacağım.

Aşk mıydı onlar?

Hiç birinin aşk olmadığını görüyorum şimdi. O kitaplardaki aşklardan benim başıma gelmemiş. Aşktaki çılgınlıkları, heyecanları, ayağı yerden kesilmeleri ben yaşamamışım. Kendimi çok tutuyorum. Aysel, Aysel. Bir de bu kadar uzun bir şey yaşadıktan sonra yeni bir şeye başlamak... Bir düşündüm de ömrünün yirmi yılı erkekle geçmiş. Hiç kendime ait bir boşluğum olmamış. Bunu da kaybetmek istemiyorum şimdi.

Tercih ettiğiniz beraberlik türü nedeniyle mi olmuyor bu?

Evet, yine aynı tür bir beraberlik olur benim hayatımda. Eminim. Ben bundan sonraki ilişkimi mezara kadar sürecek diye düşünüyorum.

Biraz tarz değiştirseniz...

Denedim onu, zorladım olmuyor. Annem hayretle bakıyor, son bir iki yılıma. Ben, bunu sen yaptın, diyorum. Canını ben değiştim artık, sen de değiş diyor. Ama zor, çok zor .

Biraz da işlerden söz edelim. Nedir bu yoğunluk?Başınızı kaşıyacak vaktiniz yok.

Mart ayından beri Türsak'ın (Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı) Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı yürütüyorum. O kadar çok şey yapıyoruz ki, sinema kurslarından galalara, kitap basmadan panellere kadar... Sinemanın kurumlaşmasına katkıda bulunacak faaliyetleri içeren bir dolu çalışmamız var. Bunların en başında Sinema Müzesi projesi geliyor. Bir taraftan proje geliştiriyor, bir yandan hayata geçiriyor, bir de gelir sağlamak için uğraşıyoruz. Bunlar çok zaman alıyor. Bunun dışında benim yapmak istediğim çok şey var. Mayıs'ta *Ağır Roman* çekilecek. Metin (Kaçan) hapisten çıktı. Onun dışında benim bir şov projem var, çünkü hiç param yok.

Oyunculuk günlerinizi özlemiyor musunuz?

Oyunculuk, sinemanın hamallık kısmı. Özlüyorum seti, ama sinemayı ben başından beri zaten bir tek oyunculuk olarak görmediğim, her yerde her şeye burnunu sokan bir insan olduğum için, kendimi hiçbir zaman sadece önüne senaryo konan biri gibi düşünmemiştim. Daha geniş bakım hep. Her dakika sinemanın içindeyim. Aynı heyecanı duyuyorum.

Herkes Yeşilçam'ı yerden yere vuruyor. İyi bir oyunculuk sergilesem, diye bir düşünce hiç aklımızdan geçmiyor mu?

Sinemayı belli bir yaşta bitirmeyi hiç düşünmedim. Oyuncu olarak ölene kadar bu işi yapacağımı düşünüyorum. Bir de oyuncu olarak keyif alınacak şey iyi bir filmin içinde olmak. Öteki azap haline geliyor.

***Ağır Roman* nasıl bir film olacak?**

O benim çoktandır hazırlandığım bir film. Ben bu filmin tamamından heyecan duyuyorum. Oradaki kadın rolü başrol değil, kahraman erkek. Ama beni ilgilendirmiyor bu. Çünkü aynı zamanda co-prodüktörüyüm filmin, müziği için üç dört yıl önce çalışmaya başlamıştık Atilla ile. Kendi oynayacağın rolü düşünmüyorum bile daha.

Son olay Metin Kaçan'la dostluğunuzu nasıl etkiledi?

Hiç etkilemez benim dostluğumu böyle şeyler. Çünkü insanlara değer vermek için belli kıstaslarım var. Metin çok değerli bir şey yazdı. İç dünyasındaki fırtına, gerçekliğinin ne olup ne olmadığı pek anlaşılmış değil şu ana kadar. Ben Metin'i eli kalem tutan bir adam olarak çok önemsiyor ve beğeniyorum. Bu birlikte çalışmamızı etkilemiyor.

Aynı zamanda dostunuz.

Evet. Dostluğunu da etkilemez.

İlk duyduğunuzda ne hissettiniz? Oldukça sarsıcıydı.

Ben zaten olayların içine paldır küldür girmem. Anons edildiği biçimiyle, dedikodusuyla bir sürü şey bir arada oluşuyor. Önce uzak tutarım kendimi, o yoğunluğa aynı biçimde girmem. Biz o akşam üstü Metin'le birlikteydik. 6-7 saat sonra olmuş olay. Olayı o yoğunluktan çıkarıp yorumlamaya çalıştım. Sonra Metin'le cezaevinde haberleştik. Onun için bir vargıda bulunmaya hakkım yok. Meseleyi daha sakin izlemeye çalıştım.

Görüntüler çok sakin bırakacak gibi değildi.

Bir de orada medyatik bir sunuş vardı. Böyle bir şey var. Ben akşam iki televizyon programı seyrettim ve uçağa binip bu memleketten kaçmak istedim. Oradaki sunuş, her kim olursa olsun, eli bıçaklı katil de olsa, o tablo beni çok ürkütüyor. İnsanları yok ediyorlar. Bu haklılık, haksızlık meselesi değil, bir hastalık var burada.

Kafanızda hiç soru oluşmadı mı, yaptı mı nasıl yaptı gibi...

Olayın hangi boyutta olabileceğini düşündüm açıkçası. Ama aşağı yukarı üç yıldır tanıyorum Metin'i. Olayın sunulan ve iddia edilen biçimde olduğuna inanmadım hiç. O dozda birşey oluştuğuna. Ama bilemiyorum. Bir de bilinemez gerçekten, iki insan arasında neyin nasıl tırmandığı, ne olduğu...

Ama birşey olmuş.

Olmuş, ama, dediğim gibi, belki de o sunuş beni Metin'i koruma duygusuna itti. Ama bir kadın olarak her kim yapmış olursa olsun, böyle bir olayla karşılaşmasından üzüntü duyuyorum. Ama bu ayrı. Burada bir olaydan ötürü haksızlık var, bir kadına yapılmış, insan isyan ediyor. Bir de orada iki üç kişinin arasında yaşanmış bir şey var, ikisi aynı şeyler.

Emel

değilmiş"

Yine Güneş davası

Bizden de şok açıklamalar!

Güneş'e tecavüz ve işkence davasında, Nisan ayında duruşmaların gizli yapılmasına ve yayın yasağı konulmasına karar verildi. Bu Güneş'in talebiydi çünkü yaşadığı şiddeti merakh kalabalıkların önünde anlatmak onun için kolay değildi. Ancak bu yasak sanıkların da işine yaradı. Mahkemede olan bitenle ilgili yalan yanlış rivayetleri yayma fırsatı buldular. Basın ise bir süre bu yasağa uydu. Ancak Metin Kaçan tahliye olunca daha mahkeme kapısında, "Hesap soracağım," dedi, ardından demeç üstüne demeç vermeye başladı, televizyonlarda boy gösterip herkese mağduriyetini ilan etti. Bu arada kimi tanık ifadeleri Alp ve Metin lehine çarpıtılarak çarşaf çarşaf gazetelerde yayınlandı.

Aylar önce bir iki kadın gazeteci dışında basın, tüm kışkırtıcılığıyla önce "canavar" ilan ettiği Metin Kaçan ve Alp Buğdaycı'ya "kurban" muamelesi yapıp Güneş'i karalamaya başlayınca, Güneş de dayanamayıp bizi aramıştı. Bundan sonraki bir avuç gece gündüz Güneş davası ile uğraşarak geçti. O günlerde basında sürekli "G.K. olayında karanlık noktalar" haberleri yer alıyordu. Herkesin kafası karışmış, Güneş'in Alp ve Metin'e neden ve nasıl bir komplo kurduğu tartışılıyordu. Biz de Ayşe ile birlikte tanık peşine düştük.

Önce Alp Buğdaycı'nın komşularıyla konuştuk. Komşulardan biri olay gecesi evde olmadığını, ancak ertesi gün karşı komşunun merdivende kan izleri gördüğünü kendisine anlattığını söyledi. Hatta kan izleri gören komşunun kocası, bu olaydan söz ettiği için karısına fena halde kızmış. Bu bilgi üzerine kanları gören komşu kadının kapısını çaldık. Belli ki kocası gözünü korkutmuştu. Önce konuşmak istemedi. Biraz ısrar edince anlattı:

"Sabah erkenden kızımı yolcu etmek için kapıyı açtığımda merdivende kan lekeleri olduğunu gördüm. Bir gece önce misafirim vardı. Ses duymadım."

Yasa gereği, tanıklar mahkeme çağırınca gitmek zorunda olduklarından ifade verdiler ve birisi merdivenlerde kan gördüğünü ancak bunun kimin kanı olduğunu bilmediğini, öteki de komşusunun kendisine gördüğü kandan söz ettiğini aktardı. Daha sonra, olay gecesi Güneş'le birlikte olan ve Alp Buğdaycı'nın evine giden iki genç kız O. ve D., *Pazartesi*'ye gelerek yaşadıklarını anlattılar;

"O gece Güneş'le birlikte gece üç civarı Kemancı Bar'a uğradık. Orada Alp ve Metin'le karşılaştık. Çıktığımızda barın kapanma saatiydi ve ışıkları yanıyordu."

Bunları Kemancı personeli de onaylıyor. Burada bir noktaya değinelim. Güneş'in hastaneye kaçta vardığı belli, saat 07.00 sularında. Ancak Kemancı'dan kaçta çıktıkları konusunda yaratılan bir karışıklık bir sürü insanda "Bu kadar saat ne oldu?" gibi bir düşünce yarattı. Oysa Kemancı, saat 03.30'a doğru ışıkları tamamen yakıyor ve 04.00'te de kapanıyor. Yani Kemancı'dan söylendiği gibi 02.00 sularında değil. 04.00'e doğru çıkmışlar; Güneş'in hastaneye varışından takriben üç saat önce. Tanıkları dinlemeye devam edelim:

"Çıkışta biz karşıya gidereğimizi söyleyince, o saatte karşıya gitmektense hep beraber Alp'in evinde kalmamızı önerdiler, kabul ettik. Eve girince Güneş içerideki odaya geçti. Biz salondaydık. Ö. bir kanepeye uzandı. Alp yanına gidip birlikte yatmayı talep etti. Terslenince benim yanıma gelip aynı şeyi teklif etti. Bu arada Metin de Ö.'nün yanına uzanmıştı. Ö. Alp'in bana söylediklerini duyunca dayanamadı. Alp'e 'Sen geri zekâlı mısın?', diye bağırdı. Metin çarşafı yüzüne çekmiş gülüyor ve bir yandan da, 'Kavga mı ediyorsunuz hey koca topçular?' diyordu. Alp fırladı Metin'in üzerinden uzanarak Ö.'ye tokat attı ve 'Hadi naşlayın burası pansiyon mu?' dedi. Ö. de, 'Sen ne demek istiyorsun biz fahişe miyiz?', diye cevap verdi. Bu arada her ikimiz de gitmek için ayakkabılarımızı giyiyorduk. Alp yine yanımıza gelip Ö.'yü yumruklamaya başladı. Tam bu sırada Güneş sesleri duyup ne oluyor diye gelmişti ve Alp'le Ö.'nün arasına girip Alp'e bağırmaya başladı. Biz kendimizi dışarı attık. Güneş zaten ne olduğunu da anlayamamıştı, içeride kaldı."

Ö. de anlatılanları doğruluyor. Ö. ve D. önce mahkemede ifade vermek istemediler. Basının Güneş'e yaklaşımını görünce onlara hak vermemek zordu. Ayrıca arada tehditkâr telefonlar da alıyorlardı. Sonra kadınların desteği ile yüzlerini gizleyerek adliyeye geldiler ve yukarıdaki ifadeleri verdiler.

Güneş'in anlattıklarını destekleyen bütün bu tanıklıklar medyada hiç yer bulamadı. Ama nedense Metin'in tahliyesi ile birlikte yayın yasağı delindi. "Güneş'te sigara yanığı yoktu, olsaydı görürdüm", diyerek kendi ihmalini aklamaya çalışan doktorun ve Güneş'in tecavüzle ilgili ilk muayenesini yapan doktorun ifadeleri, sanki davanın akışını değiştiren şok açıklamalar havasında *Yeni Yüzyıl Gazetesi*'nde yayınlandı.

Güneş'in Taksim İlkyardım Hastanesinde ilk muayenesini yapan Doktor Atalay Işık, sigara yanığı olsa mutlaka göreceğini söylüyordu. Halbuki hastaneye yolu düşen herkes ve orada çalışan doktorlar ilk muayenelerin üstünkörü yapıldığını, zaten dikkatli bir muayene yapmaya zaman olmadığını söylüyor. Bu noktadaki ihmaller böyle davalarda ortaya çıkıyor ancak. Nitekim, bir gün sonra tecavüz şikâyeti üzerine Güneş'i muayene eden Dr. Hakkı Köse ise sigara yanıklarının olduğunu, özellikle de sırtında çok sayıda yanık izi saptadığını belirtiyordu. Bildiğimiz kadarıyla iki muayene arasında geçen sürede Güneş kendinde değilken beyin tomografisi çekilmek üzere bir kez Çapa'ya götürülüp derhal geri getirilmişti ve yanında ailesi vardı. Bu durumda geriye iki olasılık kalıyordu; ya Taksim Hastanesi'nde ilk yirmi dört saat içinde birileri Güneş'in vücudunda sigara söndürmüştü ya da Dr. Atalay Işık kendi ihmalini aklamaya çalışıyordu. Bu soruyu sormak her nedense *Yeni Yüzyıl* muhabirinin aklına gelmiyordu. Doğrusu ben haberi okuduğumda Taksim Hastanesi yetkililerinden bir açıklama bekledim.

Aktardıklarım dışında pek çok tanıkla konuştuk. Bir kısmı mahkeme önünde ifade verdi, bir kısmı medyanın tavrı vb. nedenlerle ifade vermeye yanaşmadı. Bu arada sanıklar hakkında epeyce bilgi sahibi olduk. Örneğin Alp Buğdaycı'nın olaydan bir gün önce yine kendisiyle yatmayı reddettiği için tekme tokat dövdüğü bir kadınla tanıştık. Bu olayı, dayak yiyen kadın dışında başkalarından da dinledik. Metin'in de geçmişinde bol kadın dövme hikâyeleri olduğunu öğrendik. Ayrıca iş bu kadar büyümeden, olayın hemen ertesinde Buğdaycı'nın evinde kan gördüğünü, bir tuhaflık hissettiğini, ancak mahkemeye gelip asla tanıklık yapmayacağını söyleyen bir çok kişinin de adını biliyoruz. Bugüne kadar bunları yazmadık. Ne var ki işkence gören ve tecavüze uğrayan Güneş'in medya tarafından neredeyse sanık durumuna getirilmesine dayanamadık. Ayrıca Alp Buğdaycı'nın neden Güneş'e bu denli öfkeli olduğunu, olay gecesi kim kimle yatacak tartışmasında Güneş'in Alp'e ne vönde hakaret ettiğini, aynı çevreden pek çok kişi ve Güneş'in ağzından dinledik. Güneş ayrıntı yazmamızı istemedi, saygı gösteriyoruz.

Anlamak kolay değil, bir kadın saatlerce işkence görüyor. Yüzü tanınmaz halde, vücudunda sigara yanıkları zor bela hastaneye ulaşıyor. Bunu yapanların adlarını henüz tam olarak kendinde değilken bile en yakınlarına söylüyor. Biraz kendine gelince şikâyetçi oluyor. Polis gerekli araştırmayı yapmıyor. Doktorlardan biri sigara yanıklarını bile görmeyecek kadar üstünkörü muayane ediyor. Sanıklar neredeyse her gün gerine gerine medyada boy gösteriyorlar. Kadın sokakta yürüyemez hale geldiğinden yurtdışına çıkmayı seçiyor ve halen psikiyatrik tedavi görüyor. Ve tecavüzden ne ve hemen söz etmediği, şikâyetçi olmak için niye iki gün beklediği soruluyor. Utanmadan bu soruyu soranlara bir önerimiz var: cesaretleri varsa bir merciye başvurup tecavüzden şikayetçi olmayı denesinler bakalım.

Tüten Ateş

Derginizin Haziran 1995 tarihli nüshasının 1-2-3 ve 4. sahifelerinde "Asuman" imzası ile "SSK'da Cinsel Taciz" başlığı altında şahsımı hedef alan ve baştan sona gerçek dışı, tek yanlı, yanlış bir yorumla karalama ve yıpratma çabası sergilenen yazınızı esef ve üzüntü ile okudum.

Yazınızın gerek kapak düzeni ve gerekse içeriği, şahsıma olduğu kadar çalışma arkadaşlarıma ve çalışma ortamınıza da açıkça bir saldırı niteliğindedir. İlk bakışta okuyucusuna işyerinde cinsel taciz konusunda bilgi vermek izlenimi veren ve araya konulan Prof. Dr. Şahika Yüksel'in "Cinsel tacız nedir? Ne değildir? Nasıl karşı çıkılır?" başlıklı yazısı ile taciz imajının kuvvetlendirilmeye çalışıldığı yazınızda yazar, sadece şahsıma karşı ileri sürülen asılsız iddia ve iftiraları esas alarak, nedeni anlaşılmaz bir kararlılıkla beni suçlamakta ve daha da ötesi yazısını giderek yargısız bir infaza dönüşmektedir.

Benimle yapılan ve iki saat sürdüğü yazıda belirtilen röportajda bana yöneltilen sorulara karşı verdiğim içten yanıtları, bütünlüğünden ayırarak ve özünden saptırarak iki üç dakikalık bölümüyle veren yazar, bana karşı ileri sürülen bu asılsız ve çirkin iddialara karşı verdiğim yanıtların inandırıcılığı konusunda da yine yazısında "böyle durumlarda kadınların söylediklerini esas almak gerekmez mi?" diyerek okuyucuyu istediği biçimde yönlendirme ve okuyucunun özgür seçimini engelleme çabasına girmiştir.

Yazınızda belirtilen şikayet dilekçeleri ve şikayetçiler hakkında şu anda sürmekte olan soruşturmanın esenliği açısından birşey söylememin yasal olarak da mümkün olmadığı inancındayım. Bu konudaki yasal hak ve taleplerimi saklı tutuyorum. Bu, yargıya ve yasalara olan ve herkeste de olması gereken inanç ve saygının bir gereğidir.

Bu nedenle yine yazınızda veralan ve soruşturmayı yürüten müfettişleri tehdit ettiğim yolundaki ve beni olduğu kadar soruşturmayı yürüten kamu görevlisi müfettişleri de zan altında bırakan iddialarınızı kesinlikle red ediyor ve sizleri bu konuda açıklama yapmaya çağırıyorum. Zira ileri sürülen iddialar, kanıtlanmadıkça, sadece soruşturmanın esenliği açısından değil kamu düzeni açısından da son derece tehlikeli ve ciddi iddialardır. Bu konudaki her türlü yasal hak ve taleplerimi de saklı tutuyorum.

Ayrıca yazıda kliniğimizde oluşturulan "Akademik Kurul" hakkında yazar, yanlış değerlendirmelerde bulunarak yine ima yollu ifadelerle bu kurulu da yazının asıl amacına uygun biçimde kullanmaya çalışmaktadır. Klinik içinde bilimsel gelişmelerin izlenmesi, değerlendirilmesi ve özgür tartışmaların yapılabilmesi için oluşturulan bu bilimsel, demokratik ve çağdaş kuruluşun kişisel çıkarlarına alet edilmesi iddiasının hiçbir geçerli mantığı olamaz. Benim isteğim dışında birçok görüş belirtilen bu bilimsel kuruluşun, yazıda belirtilen ve gelişi ile yeni bir düzen başlattığı ifade edilen Sayın Başhekim Gülten Özgün tarafından soruşturulduğunu ve sonuçta takdir edildiğini de ifade etmek isterim.

Diğer yandan birlikte çalıştığım kimseler üzerinde baskı kurduğum yolundaki iddia ve sahipleri hakkında yine her türlü yasal haklarımı saklı tutarak çok önemli saydığım bir durumu bilgilerinize sunmak istiyorum.

Bir psikoterapist olarak, bugüne kadar bana öğretilen meslek ilkeleri dışında herhangi bir tutumum ve davranışım kesinlikle olmamıştır. Psikoterapi eğitimi, insanların psikolojisine tedavi vermek üzerine kurulu bir eğitimdir. Bana öğretilen psikoterapi yöntemleri arasında bana yardım almak üzere başvuran kimseleri istediğim yönde yönlendirme gibi bir yaklaşım yer almamaktadır. Psikoterapiyle hiç kimseye herhangi bir biçimde zorlama ve dayatma yapılamaz. Bunu terapist belgesi olan herkesle tartışmaya açığım. O nedenle yazıda benim, klinikte çalışanlar üzerinde psikoterapiyi ve mesleki kariyerimi kullanarak baskı kurduğum yolundaki iddialar bu yönüyle de anlamsızdır.

Bu yazının basın yasasının amir hükümlerince, alınmasından sonraki ilk çıkacak derginizde aynı punto ve aynı sahifelerde yayınlanmasını dilerim. Saygılarımla.

Doç. Dr. Haluk Özbay

Pekin Konferansı'nın ardından

Pekin'de toplanan Dördüncü Kadın Konferansı ile ilgili çok şey yazıldı, söylendi. Genel değerlendirmelerde, hükümetleri temsile giden resmi heyetlerin katıldığı konferans ile hükümetdışı kuruluşlar forumu arasındaki ilişkiler/kopukluklar tartışıldı. Benim amacım bu tür bir genel değerlendirme yapmak değil. Bu konuda bir-iki noktaya değinmekle yetineceğim. Her şeyden önce, Birleşmiş Milletler toplantıları devlet politikalarının çarpıştığı arenalar ve buralarda alınan kararlar bağlayıcı değil. Öte yandan, hükümet dışı denen örgütlerin birçoğunun devletle şu ya da bu şekilde bir ilişkisi var. Bu Hollanda'da da böyle, Türkiye'de de. Yine de, forunda bu kadar çok sayıda kadın grubunun bir araya gelip günlerce tartışmış olması, kadınlar arası iletişim ve dayanışmanın gelişmesi açısından kuşkusuz çok önemli.

Resmi Konferans'tan, ulusal raporlara dayanılarak hazırlanmış olan Eylem Platformu temelinde bir deklarasyon çıktı. Burada dile getirilen bazı düşünceler, hem uzantıları açısından, hem de feminizmin, diliyle, bakış açısıyla dünya çapındaki etkisini ortaya koymaları açısından özellikle ilginç.

Deklarasyon'un birden fazla maddesinde, kadın haklarının insan haklarının ayrılmaz parçası olduğu ifade ediliyor. Bu bir yandan kadın haklarının özgüllüğünün teslim edilmesi, "Kadın erkek yoktur, insan vardır" anlayışının aşılması. Öte yandan da, hukuksal düzenlemenin tümünde belirlevici olması gereken insan hakları çerçevesine kadınların da ayrıca dahil edilmesi, kadınlar için yeni hukuksal talep olanaklarının açılması anlamını taşıyor. Bu anlayış benimsendiğinde, örneğin Türk Ceza Yasası'ndaki tecavüzle ilgili düzenlemenin tümüyle değişmesi gündeme gelebilir. Şimdiki yasada genel ahlak ve aile düzeni açısından ele alınan tecavüzün "kadınların insan hakları" çerçevesinde bir kişilik hakkı ihlali olarak ele alınmasının önü açılabilir. Bunun anlamı, tecavüz tanımının duhulün çok ötesindeki saldırıları da kapsaması olacaktır.

Öte yandan, şayet "kadınların insan hakları" anlayışının pratikte herhangi bir işlerliği olacaksa, genel olarak insan haklarını devletle birey arasındaki ilişkiye hapseden mevcut pratiğin aşılması gerekir. Bireylerarası ilişkileri kapsamına almayan bir insan hakları çerçevesi, kadınların özel hayatlarında ve kamu alanında yaşadıkları çeşitli sorunları dışlar. Bu yüzden de, deklarasyonun bir anlamı olması için eski anlayışın terkedilmesi gerekir.

Deklarasyonda geçen bir başka önemli kavram da feminist teoride geliştirilmiş olan "toplumsal cinsiyet" kavramı. Çeşitli maddelerde, politikaların toplumsal cinsiyet perspektifiyle düzenleneceği belirtiliyor. Bu kavramın önemi, kadınların bugünkü durumlarının doğal, biyolojik özelliklerinden değil, toplumsal ilişkilerden kaynaklandığını ifade etmesi. Bu kavramın kabul edilerek merkeze yerleştirilmesi, ayrıca, bütün toplumun erkek egemenliği karafından biçimlendiğinin kabulü anlamına geliyor.

Ne var ki, cinsiyetçilik ve erkek egemenliği kavramları hiç geçmiyor. Bu yüzden de toplumsal cinsiyetin temeli belli değil. Kadınların kurtuluşundan da hiç söz edilmediği için, deklarasyonu nasıl bir mücadele -kime karşı, kiminle?- anlayışı öngördüğü ya da bir mücadele anlayışının olup olmadığı kuşkulu.

Nitekim deklarasyon metninde temel hedefin, kadınların ilerlemesi ve güçlendirilmesi olduğu çok açık; erkek egemen sistemi yapısal olarak dönüşturmek diye bir ufuk doğal olarak yok. Ama bir yandan da, giderek kadınlaşan yoksullukla mücadele, kadınların sosyal ve sürdürülebilir bir kalkınmaya dahil edilmesi, kadınların gelişmesi için gerekli kaynakların ayrılması gibi çeşitli ifadeler yer alıyor deklarasyonda. Toplumun kaynak kullanımını belirleyen ekonomik düzen ve bu düzenin temelinde yatan özel alan/kamusal alan ikiliği sapasağlam ayaktayken, metinde dile getirilen dileklerin birer dilek olarak kalması neredeyse kaçınılmaz. Kadınların ezilmesinin çağdaş biçimi büyük ölçüde özel alan/kamusal alan ikiliğine dayanıyor. Cinsiyetçi işbölümü her iki alanı da biçimlendirmiş. Ama kadınlar evdeki "görevleri" yüzünden kamu alanında yoksullar; kamu alanında geçici, düşük ücretli işlere mahkûm oldukları ölçüde de evdeki işbölümünden kurtulamıyorlar. Bu yapının dönuştürülmesini önüne koymayan bir deklarasyon, pratikte uygulandığını varsaysak bile, olsa olsa bir kesim kadının erkeklerle daha eşit olmasını sağlar. Bu kadınlar, ücretleri kocalarınınkine eşit olduğu için eviçi işbölümünü dönüştürme olanakları olan kadınlardır. Gerçi yine aynı metinde, "aile sorumluluklarının kadın-erkek arasında eşit paylaşımı"ndan söz ediliyor, ama bunun "aile refahı" ve "demokrasinin güçlenmesi" için gerekli olduğunu eklemeyi de ihmal etmemiş redaksiyon kurulu. Kadının ezilmesinin temel alanı olarak gördüğümüz ailenin sorgulanması bir yana, "refah"ını esas alan bir anlayışla, tutarlı bir kadın mücadelesinin nasıl yürütüleceği açıklanmaya muhtaç. Öte yandan, özel alanın sorgulanmasına ayrıcalıklı bir yer tanıyan kadın mücadelesinin, bir yönetim biçimi olan demokrasinin güçlenmesine böylesine dolaysız bir biçimde bağlanması, kadınların mücadele alanını son derece sınırlama tehlikesi içeriyor.

Bizim gibi, devletlerden, hükümetlerden çok fazla bir şey beklemeyenler için deklarasyonun esas anlamı şu: Dile getirilen amaçlar ve dileklerle, bunların gerçekleşmesinin önünü tıkayan engeller arasındaki çelişkileri saptadığımızda, o engellerin kendilerini hedef alan talepler geliştirebiliriz. Kısacası, kadın politikası için çeşitli hareket noktaları çıkabilir deklarasyondan, ama bunun mücadelesini ancak kendimiz verirsek mevcut sınırların ötesine geçebiliriz.

Gülnur Savran

Diyelim ki götürücez...

Ayıp köşe

Bir kadın anlatıyor:

"İşyerimde bir çocuk vardı. Bana uzun süredir ilgi gösteriyordu. Bir gün işten sonra hep birlikte içki içmeye gittik. Nasıl oldu bilmiyorum, herkes gitti, ikimiz yalnız kaldık. Uzun zamandır birisiyle beraber olmamıştım, 'Hadi şununla bu gece bir şeyler olsun,' diye düşündüm. Bir iki bira daha içip kendimi rahatlattım ve 'Bu gece bende kalsana,' dedim. Sevinerek kabul etti. Ama işler pek benim planladığım gibi gitmedi. Ben tek gecelik bir ilişki düşünüyordum. İki yıldır beraberiz."

Bu kadının çapkınlığı pek amacına ulaşmış denemez. Neyse ki iş tatlıya bağlanmış. Ama aşağıdaki kadının yaşadıkları için aynı şey söylenemez:

"Sevgilimden ayrılmıştım, kafam çok bozuk. Bir kaçamak yapmaya kararlıyım. Gece dışarı çıktığımda kur yapanlar falan oluyor ama beğensem bile cesaret edemiyorum. Arkadaş grubumuzda bir adam var, bir gece karar verdim. Çocuğu 'götüreceğim'. O da bana karşı pek ilgisiz değil ama yine de davranışlarıma biraz şaşırdı. O gece beraber olduk. Her şey güzeldi ama onunla bir ilişki düşünmüyordum. O ise, benim gibi genellikle böyle şeyler yapmayan bir kadından ilgi görünce daha uzun süreli bir şey beklemiş. Arkadaş grubumuzun dışında da görüşmek talebiyle beni aramaya başladı. Galiba biraz da âşık oluyordu. Benimse ona karşı arkadaşça duygularım değişmemişti. Sonunda bir sürü tatsız konuşma yapmak zorunda kaldım. Arkadaşlığımızın en azından bir süre için bozulduğunu söylemeye gerek yok."

Aslında bu iki kadının da yaşadıkları şaşırtıcı değil. Çünkü uzun zamandır tanışılan bir insanla tek gecelik bir cinsellik yaşanması ve herşeyin orada kalması zor bir şey. Ama burada esas dikkat çekici olan, kadınların tamamen cinselliğe dayanan ilişkiler yaşamak istediklerinde genellikle neden tanıdıkları birilerini tercih ettikleri.

Bunun birinci nedeni güven duygusu tabii. Yabancı bir erkekle şiddete, aşağılanmaya hatta hırsızlığa uğrama riski daha fazla gibi gözüküyor (Tanıdıklara da pek güvenmemek gerek aslında.) Ayrıca birçok kadın beraber oldukları erkeğin daha sonra haklarında söyleyeceği şeyler konusunda endişe duyuyor. Bu açıdan da kimlere, neler anlatacaklarını kestiremedikleri yabancılar yerine, ne deyip ne demeyeceklerini az buçuk tahmin edebilecekleri erkekleri tercih ediyorlar.

Bütün bunlardan kadınlar için çapkınlık yaparken güvenliğin ne derece önemli olduğu ortaya çıkıyor. Ama sadece can, mal güvenliği değil, yatakta nasıl bir davranışla karşılaşacakları, haz alıp alamayacakları, daha da önemlisi haz alıp almamalarının dikkate alınması konusunda da güvenlik arıyor kadınlar. Erkeklerin ise akıllarına bile gelmeyen bir şey bu. Çünkü onlar egemen, eyleyen konumlarını bu alana da taşıdıkları için "işler" onların talepleri yönünde cereyan ediyor. O yüzden onlar için yatakta güvenlik ihtiyacı yok denecek kadar az.

Toplumsal baskılar ise kadınlar için ön planda Magazin basınına inanmayın, kadınların çapkınlık yapması hiçbir çevrede hoş karşılanmıyor. Belki çevreden çevreye verilen tepkiler değişiyor. Ama arada çapkınlık yapmak, birilerini "götürmek", erkekler için nasıl mübahsa, böyle adlandırılabilecek ilişkilere giren kadınlar, bir daha uzun süreli ilişkilere girmek, romantik aşklar yaşamak hele de evlenmek şanslarını epeyce tehlikeye atıyorlar. Yani götürmenin faturası ağır kadınlar için.

Belki bütün bunlardan dolayı, hiç tanımadıkları erkeklerle, ince eleyip sıkı dokumadan, tek gecelik ilişkilere girebilen kadınlar, bunu hafif bir şey yaşar gibi değil, kendilerini acıtırcasına, yaralarcasına bir cesaretle gerçekleştiriyorlar. Onun için birden bire böyle ilişkiler yaşamaya başlayan arkadaşlarımız için endişeleniyoruz. Onun için canımız yan sıradaki çocuğu, karşı masadaki adamı, otobüsün ön tarafındaki yakışıklıyı çekse bile bu düşünceyi aklımızdan atıyoruz. Onun için, diyelim ki götürücez, genellikle yüzümüze gözümüze bulaştırıyoruz.

Melek Güneş

Küreklerden damlayan suların şıpırtısı o kadar belirgin ki, kitabımı elimden bırakıyorum. Yattığım yerden, bakışların önce denizin durgunluğunda, koyun boşluğunda dolaşıyor. Sonra yavaş yavaş ona dönüyorum. Başını yana çevirmiş. Kürek çekerken bir yandan da denizi seyrediyor. Gözlerim, kürekler uyum içinde oynayan kaslarına, derken göğsünün kavsine takılıyor. Her zaman olduğu gibi yine heyecanlanıyorum.

Baktığımı fark etmiş olacak, bana dönüyor, gözlerini gözlerime dikiyor. Gözlerimi onunkilerden ayırmadan bacaklarımı biraz daha aralıyorum. Güneşi içime doğru sızıyor. Bir yandan güneşin sıcaklığı, bir yandan onun, bacaklarımın arasına doğru kayan bakışları, sımsıcak olduğumu hissediyorum. Sağ elim mayomun içine sokup, kendimi usul usul okşamaya başlıyorum...

Artık gözlerim, mayosunun altında sertleşmeye başlayan organında. Kürekleri bırakıyor, mayosunun üstünden o da kendini okşamaya başlıyor. Parmaklarını gittikçe telaşlanıyor. Kendimi bütün elimle birden kavrıyorum. Bir süre sonra mayosunu indiriyor, iyice sertleşmiş. Koyun sessizliğinde, giderek hızlanan nefesini duyuyorum. Sırılsıklamım.

Öbür elimle göğüslerimi okşamaya başlıyorum. Dilime hakim değilim, onun dudaklarının içinde dolaşırcasına oynuyor. Bacaklarımı hafifçe karnıma doğru çekiyorum, kalçalarım kendiliğinden inip kalkıyor. Dayanamıyorum, gözlerimi kapatıyorum. Sarsıla sarsıla gelirken bir yandan da onun haykırışlarını duyuyorum. Gözlerim açılıyor. Omuzları hafif öne düşmüş, sıcacık boşalıyor.

Kısa bir süre ikimiz de öylece kala kalıyoruz. Kalkıyor, yanıma gelip uzanıyor. Sarılıyoruz. Birbirimizin dudaklarına saldırıp, ısırmaya başlıyoruz. Mayomun üstünü açıyor, diken diken olmuş memelerimi okşuyor, avuçlarıyla sıkıyor. İ elimle başını tutup göğsüme götürüyorum Memelerimi emdikçe, karın kaslarım ağrırcasına kasılıyor. Sanki nefes alıp vermekte zorlanıyorum.

Tükendim. Başımı kolunun üzerine bırakıyorum. Birbirimizin gözlerini, kirpiklerini yalıyoruz. İyice ısınmış bedenlerimiz içiçe. Giderek gevşiyorum. Şefkatle gülümsüyor.

Deniz öyle sakin ki bizi pek sürüklememiş. Ama yine de kürek çekmek gerek. Kalkıyor, küreğe geçiyor. Sandal yavaş yavaş hareket etmeye başlıyor. Bir sigara yakıp derin derin içime çekiyorum.

takmak takıştırmak...

başka birinin bir sürü çekici malzeme kullanarak ürettiği, güzel olmaktan başka bir işlevi olmayan bir nesneyi üstünde taşımanın tadı.

aslında, erkekler de kadınlar kadar meraklı takıya. "kıllı göğse altın madalyon "nal kadar künye", "ne bu böyle karı gibi küpe takmış" gibi olumsuz propagandalar biraz yıldırıcı olsa da onlar da takıp takıştırmaktan kaçınmıyor. ama moda sayfalarında da toplumsal bilinçte de, takı genellikle kadınla özdeşleştirilir. "kadınların vazgeçilmez tutkusu mücevher" ya da "kıyafetinizi bütünleştiren aksesuarlar: takılar" falan gibi başlıkları hepimiz hatırlarız.

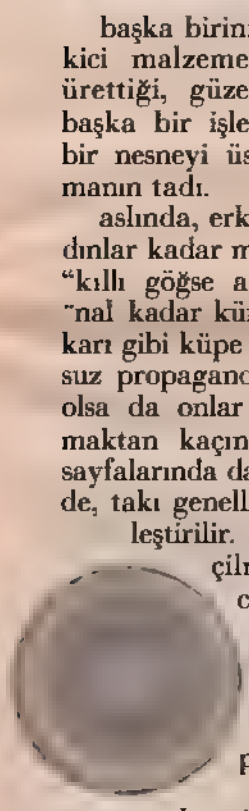

aslında takıların çok çeşitli işlevleri var. türkiye'de en yaygın kullanım biçimi servet biriktirmek galiba. düğünlerde takılan, yastık altlarında biriktirilen altınları düşünün. kordonlar, burma bilezikler kıyafetini tamamlasın, takanı güzel göstersin diye takılmıyor. zaten altın ve değerli taşlarla üretilmiş takıların hepsinin serveti ilgili bir işlevi var; serveti harcayacak yer bulmak, serveti sergilemek gibi meselâ.

gümüş takıların değerleri de fiyatları da daha düşük, o yüzden genellikle süslenmeye yönelik olarak kullanılıyor. ama piyasada "bijuteri", "imitasyon" gibi adlarla anılan, sürekli değişen modalara göre üretilen taklit takılara göre daha kalıcı gümüşler. artık altına göre daha az gösterişli olduğundan mı, yoksa başka bir sebepten midir bilemeyeceğim, genellikle okumuş yazmış kadınlarla yakıştırılır. bunda gümüş fiyatlarının ucuzluğunun bir etkisi olduğundan çok emin olamıyorum çünkü yaratıcıların ürettiği bazı gümüş takılar var ki fiyatları altın takılarınkine neredeyse denk. ama satıldığında değeri çok çok düşük. onları kullanan kadınlar, servet biriktirmek için değil, canları, zevkleri öyle çektiği için para harcayabilen kadınlar.

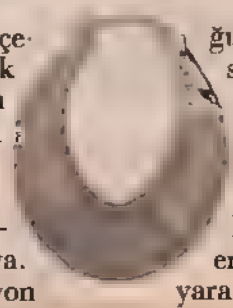

genellikle günün modasına uygun olarak üretilen, bazen pahalı metallerin, taşların taklidi olan takılar en harcı âlem olanlar tabii ki. bu alırsın. seneye ya kararır, ya da modası geçer. atarsın bir kenara gerçi ünlü markaların bazı taklit takıları var ki fiyatları sahicilerine yakın. yakın ama yine de daha ucuz. ama işin erbabı bir göz olmayınca gerçek olmadığı anlaşılmıyor. işte bir servet ilişkisi daha. olmayan serveti var gösterme işlevi.

ucuz takılar yalnızca taklitlerle sınırlı değil tabii. bir de bir kısmı geleneksel süslerin dönüştürülmüşü olan boncuklar, deriler. hakır. pirinç gibi ucuz metallerden. hatta seramikten, tahtadan üretilen. ibrişimle örülen takılar var. bunlar son zamanlarda epeyce yaygınlık kazanmakla birlikte, nedense "uçuk kaçık"larla özdeşleştirilir. bunda mazideki *hippie*'lerın sıra sıra boncuklarının da katkısı var herhalde.

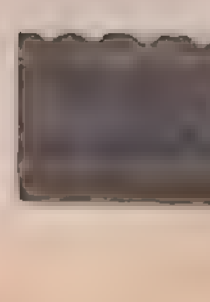

takıları yalnızca süslenmek için kullanmıyoruz tabii ki. dini, politik inançlarımızın ifadesi olan, kültürel olarak bizi tanımladığına inandığımız figürleri takı halinde taşımak da yaygın birşey.

bütün bunları düşündüğümüzde, taktığımız hatta takmadığımız takıların bizi ne kadar tanımladığını farkediyoruz. aslında hepimizin bildiği bir şey bu, hiç deriye dizilmiş parlak renkli boncuklarla bir dizi kibar inci bir olur mu? ya da gümüş halhalla altın künye? siz de takıları sizinkine benzemeyen bir kadınla tanıştığınızda "bu bizden değil" hissine kapılıyor musunuz?

ayşe düzkan

Evet, Havva artık Türkiye topraklarında demiştik: Onun teknesi arkada bizimkisi önde düştük yollara. Havva hanımı da bizim tekneye aldık tabii (tek yapraklı giysisiyle tam bir hanımefendi!)

- Üşümüşsünüzdür Havva Hanım, şu battaniyeyi üzerinize alsanız.

- Neyi? Neden?

- !!!!!

Yandık ki yandık. Bu kadının cinsel tacizden falan da haberi yok anlaşılan. Tamam "kadınlar geri adım atmasın, istediklerini giysinler, istedikleri yere gitsinler" diyoruz; "giysim sarkıntılığa davetiye değildir" diyoruz ama millet daha mini etekle uğraşırken ben bu çıplak kadınla ne yapacağım şimdi?

Onu bir özel uçakla *Pazartesi* dergisine götürebilir ve Türkiye'nin yalnızca buradan ibaret olduğuna inandırabilir miyim acaba! Ama durmaz biliyorum; günlüklerinden belli, o kırdan bu kıra gezip duruyordu kadın, hayatta bir yerde durmaz.

Tekne yavaş yavaş kıyıya yaklaşıyor; teknedeki adamlar hallerinden gayet memnun, turist turist oturuyorlar; kaptan da balıklarla ilgileniyormuş gibi yapıyor.
Bir hamle daha yapsam da şu kadını giydirsem diyorum:

- Havva Hanım buralarda böyle dolaşılmaz, cinsel taciz diye birşey var.

- Ne? Nedir?

Hey allahım. "*100 soruda cinsel taciz*" diye bir kitap da yok; şimdi ben nasıl anlatacağım bu kadına cinsel tacizi?

- Havva Hanım burada erkekler kadınlara göz atar, el atar, laf-söz atar (saldırırlar vallahi diyeceğim kadının ödü kopacak), bunların cinsel tacizdir (oldum olası ne- nedir sorulara cevap verememişimdir zaten, işimiz var).

- İyi, iyi söz atsınlar. Benim ademler hiç konuşmuyor. hindistan ceviziyle tek kale maç yapıyorlardı. Çok sıkıldım da buralara geldim.

- !!!!!

Aman hoşgeldin. İşte görüyoruz kadınların şımarsızlığı ne zamanlara dayanıyor. İyi ki Medya Bey'in Havva'dan haberi yok; yoksa onu da cinsel taciz konulu "Siyaset Meydanı"na çağırırlar, Havva da bir güzel "hayatımı boyunca cinsel tacize uğramadım, erkekler de pek güzel söz atıyorlar" deyip şerefinizi iki paralık ederdi.

Sonuçta Havva'yı henüz giydirememiş bulunuyorum, daha başına neler geleceğini de kestiremiyorum. Bana ve memleketimize kolay gelsin, ne diyeyim!

Atropa Belladona

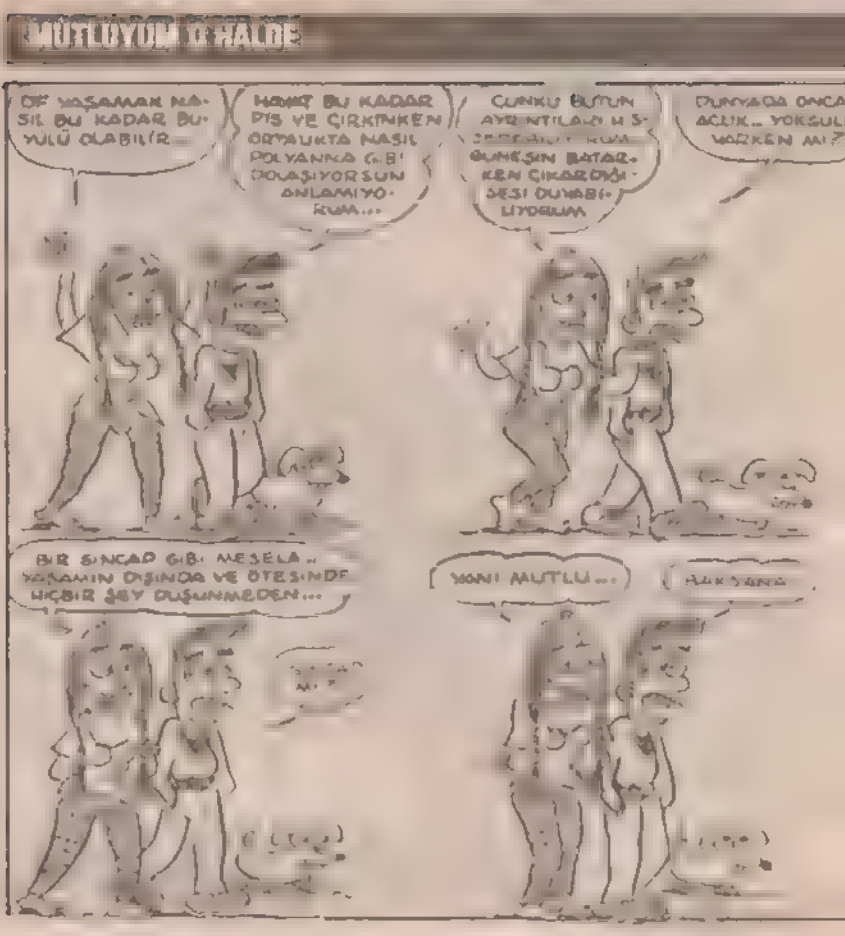

Bir güzel erkek!

Erkek güzeli yarışmasında ikinci olup sevincinden ağlayan Önder'i görünce, biz de şu çocukla bir söyleşi yapalım demiştik. *Express* bizi atlattı. Ama doğrusu çok faydalı bir iş yapmışlar, biz de bundan faydalandık, sizi de aydınlatalım dedik.

Boy 1.85, endam yerinde (obur ölçüleri veremiyoruz çünkü erkeklerinki kadınlarınki kadar mühim değilmiş!). Yüzüne çok güveniyor, bakışlarını müthiş buluyor. Ama meselenin bundan ibaret olduğunu sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Bir kere memleket meseleleriyle yakından ilgili. "Türkiye'de tek sorunlu şey(in) eğitim" olduğunu biliyor mesela. Kürt meselesi ve savaş konusunda da çözüm önerileri var: "Orada da mutlaka yakışıklı, **kendilerine göre biraz kültürlü** (vurgu bana ait) insanlar vardır. Yarışmaya katılsınlar bence... Niye mesela Hakkâri'den birisi birinci olmasın veya Diyarbakır. Gaziantep... Orada yok mu yakışıklı erkekler? Var. Ama oraya haberler geç ulaşıyor galiba. Veya katılmak istese de ailevi durumu elvermiyor."

Önder ikinci seçilmesinde yakışıklılığı kadar kültürünün de rol oynadığı kanısında: "Kültürüme çok güveniyorum. Kültürlü bir insanım. Okulum iyi." Öyle hem "Kitap okumayı sevmem. Ders kitabından başka kitaba el sürmem" deyip hem de nasıl bu kadar kültürlü olduğunun ancak bir açıklaması olabilir. Önder tevazuundan söylemiyor ama çocuk belli ki aynı zamanda dahi! Gerçi ilk sene üniversiteyi kazanamamış ama ilkokulda Einstein'ı da geri zekâlı sanmamış mı öğretmenleri?

"Maço"nun anlamını bilmiyormuş

Önder. Neyse ki *Express* muhabiri tarif etmiş o da "öyle olanlara da kılım yani" demiş. Karşı cinsle eşit olduğunu düşünmüyormuş, verdiği örnekler de inandırıcı hani: "Ben mesela kız arkadaşımla bir yere gidiyorsam, hesabı ortak öderim. Bazen benim yanımda para olmaz, o öder". Önder ezdirmiyor yani kendini. Önder'in kız arkadaşları. Hadi size iyi eşitlikler!

"Maço" ne demek bilmezmiş ama feminizm hakkında, herkesin olduğu gibi Önder'in de bir fikri var: "Türkiye'de her kadının sorunu yok. Feministlerin sorunları var. Onlar da Türkiye'de çok az savaşıdalar zaten. Beni açıkçası fazla ilgilendirmiyor feministler.

Bu sözlerden sonra, beni aldı bir düşünce. Nedir bizim derdimiz? Niye hayatta huzur bulamıyoruz? Bizi alakadar etmeyen şeyler bir yana, ilgilenmediğimiz şeylere bile neden burnumuzu sokuyoruz? Üstelik erkek güzellerinin de ilgisini çekemeyeceksek, bu feminizmin bize faydası ne?

Nesrin Tura

Bir bilimsel araştırmanın öyküsü

İzmir'de henüz ismini koymamış bir kadın grubu olarak bir araya geldikten kısa bir süre sonra, oybirliği ile tarihe geçme kararı aldık. Bunun en kestirme yolunun da ya kolayından ülkeyi savaşa sokmak ya da zorundan bilim yapmak olduğunu düşündük. Ülkemizde zaten savaş var, bir de biz milyonlarca insanımızı telef edemezdik. Zor olanı seçerek bilimsel bir araştırmaya karar verdik. Araştırmanın konusunu da "kadınların sokaklarda erkeklere laf atmasının devletsel, toplumsal ve hukuksal açıdan jeopolitik ve analitik bir yaklaşımla konjonktürel uygulamalı fizibilite kritiği" olarak seçtik. Biz bu çalışmada TCK'nın 421. maddesini tersinden işletecektik. Konuyu hukuk bürosu şefimiz avukat Semra ile enine boyuna inceledik. Binlerce savfa kanun, fıkıh, antik Yunan, eski Roma hukuku karıştırıp ve hatta Hammurabi kanunlarını, Mısır firavunları yasalarını ve başlamışken de tekfur saraylarını. Mezopotamya surlarını falan hep taradık. Bir yandan da bilimsel araştırmalar yapıp kitaplar yazan nice bilimcinin hop diye hapislere atılıp da yüzlerce yıl hapis cezaları aldığı bir ülkede korkuyorduk doğrusu. Üstelik ya kadınlarla erkekler arasında "bölücülük" yaptığımızı düşünen bir savcı da ortaya çıkıp hakkımızda idam cezası isteyiverirse. Bu savcı belki ileride bu memleketin bir devlet bakanlığını boylardı da, biz gençliğimiz, güzelliğimiz ve henüz gerçekleştiremediğimiz düşlerimizle bu memleketin kara toprağını boylardık. Bölücülükten paçayı kurtarabilirsek karşımıza adi suçlar için düzenlenmiş hukuk çıkıyordu ki bu yüreğimize su serpti. Hukuk ve maliye büromuzun hesaplamalarıyla laf atmanın cezasının 450 bin TL olduğu ortaya çıktı. Hemen bütçemizi gözden geçirdik. 10 genç erkeğe laf atsak, 10'u da şikâyetçi olsa ve 10'u da yeterli kanıt ve tanık bularak mahkûmiyet kararı çıkartsa bile alacağımız toplam ceza 4,5 milyon TL idi ve bunu da karşılamaya bütçemiz müsait idi. Hemen işe koyulduk. Ekibimiz iki laf atan icracı, iki yakın koruma, bir gözlemci ve bir de fotoğrafçı olarak toplam altı kişiden oluşacaktı. O da ne? Toplantıdaki herkes bu çalışmada görev almak ve olay mahallinde bulunmak istiyordu. Yurt dışına çıkacak resmi devlet heyeti misali herkes bir görev kapabilmenin peşinde.

Sonunda Canan ve Şükran icra grubu, Gülizar ve Binhan yakın koruma, Özen yakın korumaların koruması, Dilek ve Müjgan gözlemci, Jülide gözlemcilerin gözlemcisi, Semra hukuk sorumlusu, Elif fotoğrafçı, Şengül fotoğrafçının fotoğrafçısı, Gülseren ihracat sorumlusu, Sevinç ihracat sorumlusunun sorumlusu, Ayşe, Sevinç'in sorumlusu, Işık kaybolan yılların sorumlusu, Nesrin Azarbeycan petrol boru hattı uzmanı, Hatice bakan kontenjanı, ismini yayınlayamayacağımız bir arkadaşımız da gizli servis ajanı olarak geniş bir resmi heyet oluşturuldu. Sıra doğru yeri bulup mevzilenmeye gelmişti. Karşıyaka vapur iskelesinin önü pilot bölge seçilerek Korfez geçildi. Olay mahalline vardığımız zaman laf atacak icracı grup yerini aldı, ancak yakın korumalarımızı nasıl kamufle edecektik? Önce birer adım ötemizde birer direk dibinde kitap okuyor gibi yapmaların düşündük. Fakat evinde, tatilde, vapurda vs. bile kitap okumayan bir toplum, direk dibinde hem de ayakta kitap okuyan tipleri yutar mıydı? Muhtemelen çevrede bir gizli polis operasyonun olduğunu düşünen halkımız ya tabanları yağlayacak ya çevremizi sarıp bizi alkışlamaya başlayacak, ya da değil laf atmak orada adam bile öldürsek gıkını çıkarmadan yoluna devam edecekti. Attığımız laflar da hakikaten Karşıkaya iskelesinde hoş bir sada olarak yankılanacak bilimsel araştırmamız da bir kamuflaj hatası yüzünden ayıklarımızdan kayıp gidecekti. Neyse ki sonradan yakın korumalarımızı en yadırganmayacak biçimde yani sokaklarda etrafa salak salak baktırarak kalabalığa adapte etmeyi düşündüysek de sonunda yol kenarında çantalarını karıştırmalarına karar verdik. Nihayet ön çalışma bitmişti, ancak kendilerini gerçekten yurtdışı resmi devlet heyeti sanan heyet üyelerimiz Karşıyaka'nın sokaklarını da ışıltılı Uzakdoğu sandığından olsa gerek çoktan alışveriş yapmak üzere Karşıyaka'nın muhtelif bölgelerine dağılmışlardı bile. Akşama doğru daha önce kararlaştırıldığınız üzere tek tek ya da küçük gruplar halinde hiç bir fire vermeden tekrar toplanmıştık. Tarih yazmıştık. Kadınların erkekleri taciz etmesinin ön çalışmasını yapmıştık. Herkes gözyaşları içinde birbirine sarılıyordu. Heyecan had safhadaydı. İstikbale dikilmiş gözlerimiz pırıl pırıldı. Dakikalarca ayakta alkışlanarak oy birliği ile bundan sonraki bilimsel araştırmamızın konusu kabul edildi. "Kadınların ıssızlarda erkeklere tecavüz etmesinin devletsel, toplumsal, politik ve hukuksal açıdan jeopolitik ve. . .. . "

Canan Işık

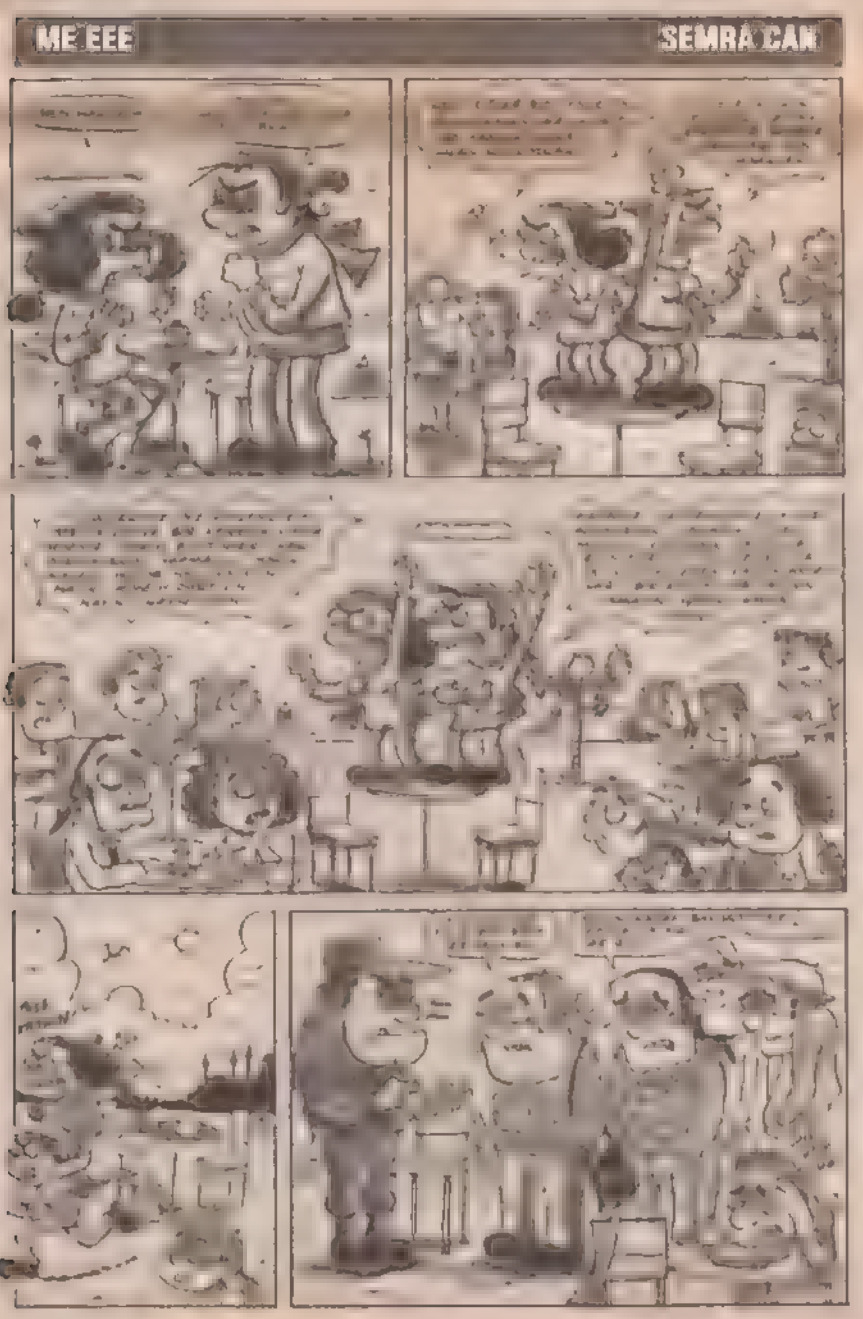

Söz Atma Suçu

TCK 421. madde: "Kadınlara ve genç erkeklere söz atanlar üç aydan bir seneye... kadar hapsolunur."

Söz Atmak: Failin belli bir kimseye karşı şehvet duygusu ile ve sözle yaptığı saldırıdır. Söylenen sözlerin özel bir anlamı olması gerekmez; şehvet duygusu ile söylenmiş olması yeterlidir. Söz deyimi, şarkı ve türküyü de kapsar.

Suçun Faili: Erkek veya kadın olabilir. Bazı hukukçulara göre ise; bu suç, niteliği itibarıyla sadece erkekler tarafından işlenebilir.

Suçun Mağduru: Kadın, kız ve genç erkekler olabilir. Yargıtay bir kararında, 36 yaşındaki bir erkeğe yapılan davranışı suç saymayarak, 36 yaşındaki erkeği, genç erkek tanımlamasının dışında tutmuştur.
(Yarg. 4. CD. 27.12.1973. 13009/10714)

Kovuşturma: Şikâyete bağlıdır ve şikâyet süresi, olay tarihinden itibaren 6 aydır

Şikayet İçin: Karakola ve savcılığa yazılı veya sözlü olarak başvurmanız, bu arada da failin kimliğini tespit ettirmiş olmanız gerekecektir.

Yargılama süresi: Uzun yıllar sürebilecektir. (Sabır gerekir.)

İspat İçin: En az iki tanık göstermeniz ve hakimi; sözün şehvet duygusu ile ve kasten atıldığına ikna etmeniz gerekecektir.

Sonuç: Fail, tüm bu çabalar sonunda üç ay hapis cezası alacak, bu ceza da günlüğü 5 bin TL'dan hesaplanarak para cezasına dönüştürülecek ve fail, 450 bin TL ödemekle bu cezadan kurtulacaktır. 450 bin TL size değil devlete ödenecektir. Tazminat için ayrıca dava açmanız gerekir.

Av Semra Dural

"Çocuk en büyük

Çocuk sahibi olmamayı tercih eden çeşitli yaşlarda dört kadın çocuksuzluğu konuştular. Hayatları, çocuk istememe nedenleri birbirinden çok farklıydı ama çocuk bakımının neredeyse tamamen anneye kaldığı bir toplumda, çocuğun yaratacağı bağımlılıktan, bazı özgürlükleri yitirmekten kaçınmak ortak bir temaydı.

Şebnem: Evlendikten sonra üniversiteye girmiştim. Yirmi beş yaşında beş yıllık evliydim Kimse çocuk lafı etmedi. Ama üniversiteyi bitirince çocuk yapacağım varsayılıyordu. Eee yaşım yirmi beş, evliyim, hiç bir engel yok. Üniversite de bitti. Ve orada direnmek benim için o sıralar bayağı bir özgürlük mücadelesi idi. Çocuk benim her şeyimi belirleyecek, okuyamayacağım, yazamayacağım, İstediğimi yapamayacağım diye düşünüyordum. Feminist filan değilim daha o zaman. Ama bir özgürlükçülük var kafada. Kayınvalidem çok ısrar etmedi ama, tek torun şansı benim çocuk sahibi olmamdı. Annemin babamın vardı başka torunları. Sevgiliydik biz, karı koca olarak aile değildik benim kafamda. Halbuki çocuk olursa aile olacağız, anneler babalarla daha sıkı ilişkiler olacak, geniş aileyle de. Bir de şöyle düşünüyordum, hiç bir erkekten hayır gelmez çocuk konusunda, bu iş bana kalacak. Eve kapanacağım, hiç bir şey yapamayacağım. Gerçi kocam çok çocuk isteyen bir erkek olsaydı belki ama, o da istemiyordu.

Hale: Ben çocuk yapayım mı, yapmayayım mı diye düşünecek bir durumda hiç bir zaman olmadın. Yani evde kaldım. Elli dört yaşındayım. Herkes şimdi bana bakıp, evliliğe karşı olduğum için evlenmedim sanır, halbuki değil, ben evlenemedim. Ben evde kaldım deyince annem bana, "Kızım evde kalsan iyi, sokakta kaldın" der Dolayısıyla yapsam mı yapmasam mı diye bir seçimle hiç karşı karşıya kalmadım. Zaten o zaman da evlilik dışı çocuk yapmak hiç gündeminde yoktu Türkiye'deki kadınların. Gündeme geldikten sonra da zaten ben artık çocuk yapamaz hale gelmiştim. Ama buna rağmen. "Ah evlensem de bir çocuğum olsa," diye düşünmezdim. Yani çocuk yapmak için evlenmek ister bir sürü insan, bense evlenmek isterdim ama çocuk yapmak istemezdim. Zaten çocuklarla da büyüyünce ilişki kurmaya başlıyorum, çok küçük çocuklar beni çok sevmiyorlar nedense, böyle hoca gibi falan görüyorlar herhalde. Ama bir rüya var hayatımda. tekrarlanan bir rüya. Senede bir iki kere görüyorum. Bir çocuk var kucağımda, benim çocuğum değil ama gerçek hayatta hiç duymadığım bir sevgiyi duyuyorum o çocuğa karşı ve inanılmaz bir mutluluk, yani ne aşkta böyle bir mutluluk duydum ne başka şeyde. Ama dediğim gibi gerçek hayatta çocuğum olsun istemedim hiç. Kırk yaşında filan. "Ah şimdi on yaşlarında bir çocuğum olsaydı." diye hissettim. Şimdi tam tersini hissediyorum. iyi ki çocuğum yok, ben o çocuğun canına okurdum.

Sema: Ben aslında çok çocuk istedim. Şimdi otuz dört yaşındayım. Çok genç yaşlardan itibaren çok istedim. Çocuklarla hep iyi iletişimim oldu, her zaman çok arkadaş olduk. Çocuk hep istedim de benim istemediğim şey evlenmekti. Bu da küçük yaşlardan itibaren olan bir şeydi. Daha genç yaşlarda evlenmeden çocuk sahibi olmaya cesaret edemedim. Ama o zaman gençsin, üniversiteye gidiyorsun, zaten gelirin de yok. Hakikaten böyle bir şeye karar verdiğim zaman iyi bir gelirimin olmasını ya da bakabilecek durumda olmayı istedim. Çünkü bu gün de istediğim, babanın onun sorumluluğuna sahip olması... Şu anda daha hazır olduğunu hissediyorum. Evlenmeden de çocuk yapabilirim. Mesela belki bir tek annemden babamdan gizli kapaklı yaparım diye düşünüyorum. Çünkü yetmiş yaşındaki insanları değiştirmek ya da daha fazla üzmek niyetinde değilim. Belki onlara evlendiğimi söylerim. "A iyi, evlenmiş", diyebilirler.

Hale: Ben çocuk insanı bencillikten kurtarır diye düşünürdüm. Ama o zaman da sadece çocuğunu düşünüyorsun.Yaşlandıkça kendi kendini düşünür olmak çok daha vahim geliyor, çok artan bir şey oluyor. Bir çocuk olsaydı böyle olmazdı. Bakıyorum çocuklu arkadaşlarıma, çocuklarının arkadaşları geliyor, evi talan ediyorlar, buzdolabını açıyorlar, yemek yapıyorlar, yiyorlar filan, bunlar hoşgörülüyor. Benim arkadaşlarımı ise zaten bana benziyor, şöyle bir açmıyor bile buzdolabını, ortalığı talan eden kimse yok. O düzen gittikçe yerleşiyor.

Şebnem: Ayrıca ben kocama çok aşıktım, aramıza çocuk dahil kimsenin girmesini istemedim. Bu sevgiyi katiyen paylaşmak istemedim.

Gülgün: Ben otuz dokuz yaşındayım, yirmi dört yaşında evlendim. Zaten politik yıllardı, gebe kaldım ama kürtaj oldum; hiç çocuk yapmayı düşünmüyordum. Sonra kocam hapse girdi. dışarda bir sürü kadın vardı kocası hapse girmiş. hepsinin elinde birer çocuk vardı. O zaman nasıl bu kadar akıllı davrandım diye çok mutlu oldum. Kadınların durumu çok zordu. Hiç birimizin becerisi, mesleği, geliri yoktu. Sonra boşandım. Uzun yıllar yine çocuk düşünmedim, bir kaç kere daha kürtaj oldum. Beş sene önce yeniden çok aşık oldum. Birlikte yaşamaya başladık. O da. "Bir çocuğumuz olsa." diyordu. O zaman ben de çok havaya girdim. ilk defa. Çocuğum olmasını istedim. Gebe kaldım ama düşük yaptım, artık korunmuyorum ama olmuyor. Şimdi çok istemiyorum, hatta olmasa belki de daha iyi olur. Geçenlerde çocuklu bir arkadaşımla konuşurken şöyle bir şey farkettim, çocuklu kadının bağımlılığı çok fazla, ben arkadaşıma göre kendimi fiziksel ve zihinsel olarak çok özgür hissettim. Karar verirken sadece kendim varım. O ise bir yere giderken bile pek çok şeyi hesap etmek zorunda. Zor bir hayat.

Hale: Mina Urgan. "Çocuk en büyük esarettir," der.

Şebnem: Pratik olarak ben bu özgürlüğü yaşadığıma çok memnunum. Ben kolaycı bir insan değilim, çocuğum olsaydı bu noktada olmazdım

Hale: Ama belki o zaman bir çok şeyi bir arada yapmayı öğrenirdin.

Şebnem: Belki ama gene de kendimi çok özgür hissediyorum. Fakat feminizmle tanışınca değerlendirme olarak çocuğa bakışım değişti. Özgür kadın olma mücadelesi verdim, çocuk yapmayarak. Ama artık öyle bakmıyorum. Çünkü şöyle düşünüyorum. annelik denen şey bu cinsiyetçi toplumda öyle bir kurum ki, o kurumdan kaçmak için çocuk yapmıyorsun. Özgür bir seçim değil bu. Yani ben özgür bir insanım diyemem çocuk yapmadığım için. Çaresizlik içinde verilmiş bir karar. Çocuk yapma özgürlüğümüz yok bizim bu kurum yüzünden. Bunu

esarettir”

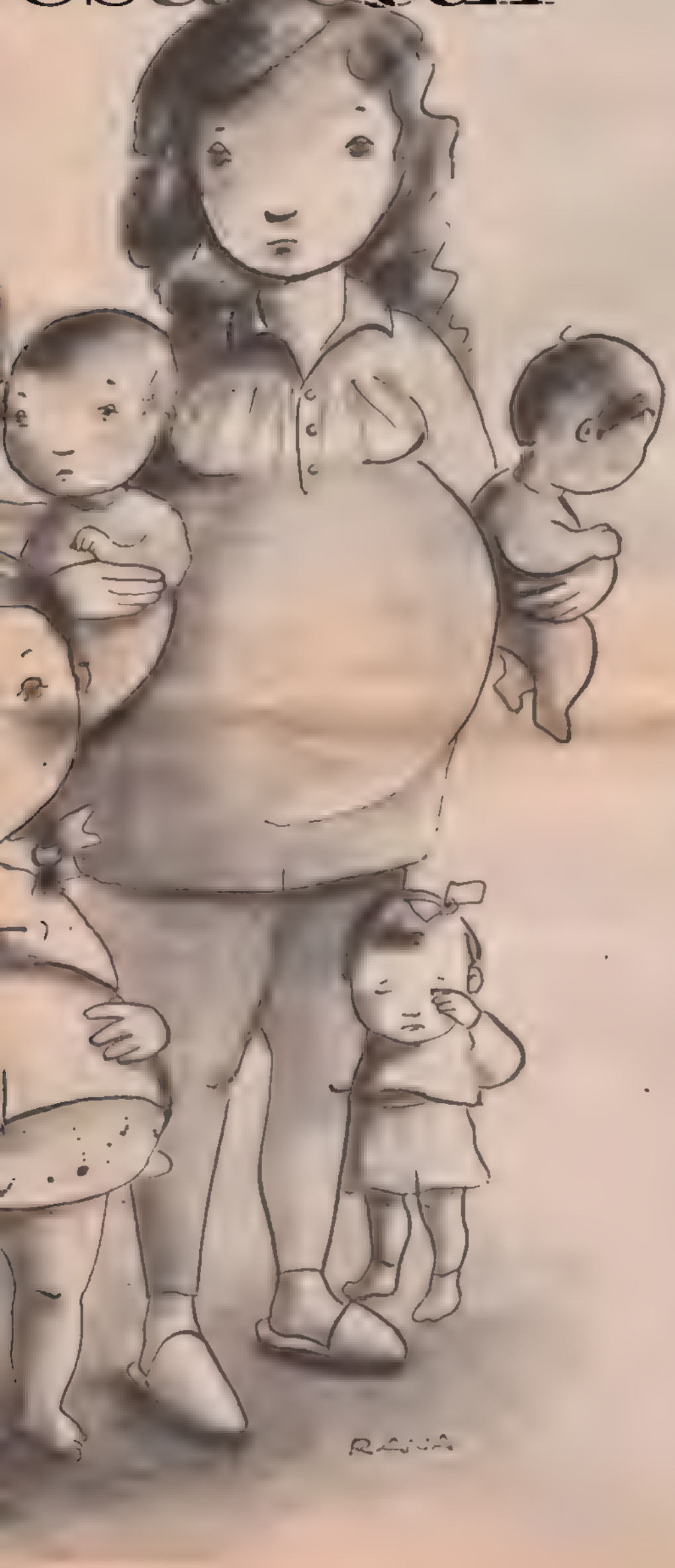

feminizmden sonra farkettim. Çocuk yapıp bunu başka alanlarda da doyurucu bir biçimde yaşayarak sürdürme özgürlüğü yok bu dünyada. Benim kişisel kaçışım bir özgurluk değil ama tabii ki pratik olarak bir kolaylık. Ama bu değerlendirmeyi yeni yaptığımı düşünüyorum. Hepimiz, aslında çocuk yapanlar da yapmayanlar da, aynı kurumun baskısı altındayız. Annelik bu toplumda kadını kıskıvrak bağlamış.

Hale: Gerçekten böyle mi, annelik kurumu mu sorun, yoksa içgüdüsel bir şey de var mı?

Şebnem: Gebelik anneyle çocuk arasında özel bir bağ yaratabilir ama, tekeşlilik, kadınlara yüklenen annelik rolleri, ödevleri, kadınların zaten o şekilde psikolojik olarak koşullandırılmaları falan çok çarpık bir ilişki oluşturuyor çocukla anne arasında. Yani kadının çocuğu tek başına büyütüyor olması, çocukta anneye karşı öfke ve bağımlılık yarattığı gibi annede de çocuğa karşı yaratıyor. Bu kadar kötü olduğu için bunlardan kaçtım ben. Anneliğin orgütleniş biçimi yanlış. Babalar da gerçekten eşit biçimde büyütüyor olsa, anneyle çocuk arasındaki ilişki değişik olur. Anne o kadar duygusal bir yatırım yapmadığı gibi çocuğun da bütün sevgi, ilgi ve nefret odağı anne olmaz.

Sema: Babanın da aynı biçimde baktığını bilsen, üç gün çocuğundan ayrı kaldığında, 'Acaba ne oldu?' demezsin, işlerini yaparsın. Ya da çocuklu arkadaşlarınla bir düzen kurup, pavlaşmak çocuklar için de çok iyi olur. Aslında çaresizlik, ekonomik durum çocuk yapmamı engelliyor ama ekonomik durum düzelince başka şeyler engelliyor.

Hale: Çocuk çok sorumluluk istiyor ama bir çocuk evlat edinip bakarsan kendini o kadar sorumlu hissetmezsin diye düşunmüştum bir ara.

Sema: Ben de böyle duşünmüştum ama ben bir yandan da doğumu yaşamak istiyorum.

Şebnem: Evlat edinmek çok anlamlı ama psikoljk doyumu verir mi vermez mi? Gebeliği yaşamak, doğumu yaşamak...

Hale: Bana onlar hiç hoş gelmivor. Gebeliği, doğumu hiç yuceltmedim Oyle bir yöntem olsa ki, gebelik yok, doğum yok, hemen çocuk yapabilirim. Benim vakının olan insanlardan şöyle bir laf duydum, içim de burkuldu. "Bir çocuk bile yetiştirmemiş. Bir çocuğun sorumluluğunu bile almamış." Bir kadını küçümserken söyleniyor bu laf.

Şebnem: Evlat edinmek gibi bir şey yapılacaksa vakit geçirmeden yapmak lazım. Çocuk küçük olacak, çünkü kuçuk çocuğa bakmak için belli bir enerji lazım. Kırk yaşından sonra gecede bilmem kaç kere uyanmak çok zor. Ben pişman değilim çocuğum olmadığı için. Ameliyat oldum, sağlık sorunum nedeniyle rahmimi aldılar. Muthiş bir gençleşme hissediyorum. Cinselliğime güvenim arttı, gebelik korkusu olmadığı için. Bunu şoyle yorumladım, ben hep anne olmaktan korktum, küçük kız kalmak istiyordum çünkü. Erkeklerle ilişkimde de hep bir baba figürüne yoneliş vardır. Anne olma ihtimalim kalktığı için çok iyiyim şimdi.

Sema: Ben hiç kürtaj olmadım, ben de kürtaj korkusu var. Olmazdım diye düşünüyorum, doğururdum diye duşunüyordum. Başkalarıyla çok gittim kürtaja ama kendim olamam.

Gülgün: Ben çok kürtaj oldum ve her defasında, insanlar bunu niye abartıyor, basit bir operasyon diye düşünüyordum. Ama son gebeliğimde, doğurmayı düşünuyordum, bir yandan aş ermek gibi şeyler yaşıyorum, kaybedince çok fena oldum. Çok ağladım. Aslında çok istesem belki olur, demek ki pek istemiyorum ama zaman zaman ya ilerde pişman olursam diye düşünüyorum.

Şebnem: Ben bu pişmanlığı hiç yaşamadım.

Hale: Menopozda ben de, "Eyvah, artık hiç çocuğum olmayacak", diye düşünmedim.

Şebnem: Ben bir de çocuğun kadınlara erkek karşısında bir güç verdiğini duşünüyorum. Çocuk sahibi olunca bir erkeğe duyduğun duygusal bağımlılık azalıyor. Duygusal yatırımını çocuğa da yapmış olduğun için. O yoğun bağımlılık duvgusu azalıyor erkeğe karşı. Ondan koruyor insam. Erkeklere karşı bir rahatlama yaşıyorsun.

Hale: Fakat o bağımlılık çocuğa yöneliyor.

Şebnem: Hayır, bence her zaman öyle yaşanmıyor. Çocuğa bağımlı olmadan tadına varanlar da var.

Gülgün: Ben de çocuğun insanları nasıl yumuşattığım farkettim. Ablamın çocuğu olunca hayata ve insanlara karşı çok yumuşadı. Arkadaşlarımda da bunu görüyorum. Bir de şöyle bir şey var, çocuğu olanlar hiç pişman olmuyor. "Keşke doğurmasaydım" diyene rastlamadım. Çocuk pek çok şey alıyor ama aldıklarını başka bir biçimde veriyor. Belki kariyeri, mesleği etkiliyor, engelliyor, fakat muthiş bir tatmini var

Sema: Ben bir de, çok istediğim bir varlığı abuk sabuk ellere teslim etmek istemem. Benim beş yaşındaki yeğenim "Teyze sen hiç mutlu çocuk gördün mü?" deyince benim elim ayağım kesiliyor. Ablama, enişteme "Bu çocuğa ne yapıyorsunuz?" diye hesap soruyorum. Mesela çocuk okula gitmekten mutlu olmadığını söyluyor. Evler, hayat çocuklara göre duzenlenmiş değil. Yemek yeme düzeninden, okula kadar hiç bir şey çocuklara gore duzenlenmiyor. Oyun oynayacakları yer bile yok. Onların tarafından bakınca çok kötü.

Hale: Çocuk çok kuşatılıyor. Televizyon, reklamlar, okul, sunulan değerler hiç senin istediğin gibi değil.

Şebnem: Savaşlar, çevre, ben bunları da düşünüyorum. Bu kadar maddi olumsuzluklar var.

Sema: Benim erkek arkadaşım çocuk istemiyor, ben kesin karar verirsem belki de bu bir ayrılık nedeni olacak. Ama onun söylediklerini de anlıyorum. "Bambaşka bir yerde yaşarsam on çocuğum olsun isterim ama ben bu şehirde yaşadıkça çocuk istemiyorum," diyor. Ben de onun söylediklerine katılıyorum, belki beni de durduran bu.

Sappho'da taciz

Tam altı kadındık. İçimizden birinin beş aylık bebeği vardı ve beş aydır tek bir gece bile bebeğini bırakıp dışarı çıkmamıştı. Arkadaşımızı, bebeğinden ayrı ilk gecesinde eğlendirecektik. Amacımıza ulaştık, öyle çok eğlendik ki, arkadaşımız bebeğinin gece mamasına yetişmekten bile vaz geçti.

Kadın kadına gidince her zaman bu kadar rahat eğlenilemiyor, ama gittiğimiz yerin sahibini yıllardır tanıyoruz. "merhabamız" var. Biraz da bunun verdiği rahatlıkla şarkılar söyledik, danslar ettik.

Bir ara, içimizden biri dansı bırakıp kıpkırmızı bir suratla masaya geldi. "Recep, beni taciz etti" dedi. Recep, yani eski arkadaşımız, yani oranın sahibi, arkadaşımızı ele taciz etmiş. Hemen Recep'in yanına gittik, konuşmak istedik. Önce bir suskunluk, arkasından "Yaa çok moralim bozuk, karın bugün başka biriyle evlendi, siz feministsiniz böyle şeyleri desteklersiniz", sözleri...

Mesele anlaşıldı!

Doğrusu, aramızda eski kocası evlenenler vardı ama hiç birimizin aklına gidip bir erkeğin poposunu ellemek gelmemişti!

O geceyi yaşayan altı kadın, artık Beyoğlu'ndaki Sappho'ya gitmeyeceğiz!

Mine

Ayıların hikâyesi

Ayıların on hikâyesi varmış, dokuzu bal üzerineymiş. Üç yaşındaki kızıma masal-hikâye kitapları seçerken cinsiyetçi kitaplar olmamasını istedim. Böyle bir seçimle yola çıkınca görün başıma neler geldi.

Yıllarca uyuyan ve yakışıklı prens tarafından uyandırılmayı bekleyen prenses masalı olmamalıydı. Külkedisi de. O zaman en iyisi hayvanlarla ilgili kitaplar diye düşündüm.

Bobo'nun hikâyesini buldum. Bobo'nun annesi ev ayısı, babası da iş ayısı. Bobo sabahleyin uyanınca annesi sütünü veriyor, birlikte alışverişe gidiyorlar. Akşam olunca baba ayı eve geliyor, koltuğuna oturuyor, gazetesini okuyor. Bobo babasıyla atçılık oynamak istiyor, o zaman yerinden kalkıyor baba ayı, Bobo'yu sırtına alıyor. Baba ayı o kadar da insafsız değil hani, bazı akşamlar Bobo'yu yatağına da götürüyor.

Önce değiştirerek okumaya çalıştım. Anne ayı ev ayısı değil de iş ayısı oldu, Bobo'yu da yanında götürdü. Sonra, "Neden baba ayı götürmüyor?"diye bir soru gelmemesi için ondan da vazgeçtim.

Bir Japon yazarının doğa üzerine yazılmış *"Timm ile Tina"* adlı kitabını aldım. Timm ile Tina bahçesi olan kocaman bir evde anneleri babaları ve kız kardeşleriye yaşıyorlardı. Yalnızca anneleriyle yaşayacak değillerdi ya! Timm ile Tina'nın doğayı keşfettikleri bölüm için bazı şeylere tahammül ettim. Ancak Tina, (Timm'in küçük aptal! kız kardeşi) hiç bir şey bilmiyor. Ona her şeyi Timm, "Bak Tina", diyerek anlatıyor. Bu bölümleri atlayarak işin içinden sıyrıldım.

Öte yandan, ona okuyacağım kitapları özenle seçerken, kızım babasına gittiğinde *Külkedisi*, *Pamuk Prenses* filmlerini videoda seyrederek gerekli dersleri alıyordu.

Hiç bir çocuk kitabı, ya annesi ya da babasıyla yalnız yaşayan çocukları anlatmıyordu. Çocuklar da aile içinde yaşamıyorlarsa, ilerde yuvanın bekçileri olarak anneyle babayı bir araya getirmeye çalışacaklardı.

Sonunda kitapları bırakıp kendi ürettiğim masalları anlatmaya koyuldum.

"Bir ayı varmış, dans eden ayıymış. Dört ayağı olmasına rağmen, gerektiğinde iki ayağının üzerinde durarak, kıvrak bir biçimde, vücudunun kıllarına aldırmadan şıngır-mıngır-tıngır oynayan bir ayıymış." Bu hikâye kızımın o kadar hoşuna gitti ki, bu kez gülmekten uykusu kaçtı. Şimdi o da bana hikâye anlatıyor. Ama, ayıların bal hikâyesi gibi, onun da on hikâyesinden dokuzunda "annesi" var: "Bir tavşan varmış, adı Hoppila'ymış. Annesinin adı da Hoppi'ymiş. Hoppila annesiyle yaşıyormuş. Annesi her sabah işe gidiyormuş, Hoppila da kreşe. Çünkü Hoppila da kreşte çalışıyormuş." Bu masalın ardından, bir keresinde, "Anneler işe gitseler de geri gelirler, ama babalar giderlerse gelmezler", deyiverince, bu kez o uyuduktan sonra benim uykum kaçtı. Çocuklarıyla yalnız yaşayan annelerin hikâyelerine ihtiyacımız var.

Nuran Sarıca

Anne Fitnat, Mine, Nergis, Nuran Sarıca ve Çiğdem Güngör e yazıları için teşekkürler.

Ben de taşındım!

Sevgili Ayşegül Taşdemir,

Otuz iki yaşındayım ve ben de taşındım. Ben de!

On bir yaşında bir kızım var. İlk kez yalnız başımı za uyuyoruz. Ben "ilk gece" tedbir icabı bir kız arkada şımı benimle kalsın diye çağırmıştım. Ama gec 23:00'te beni bırakıp gitti. Bütün parkeler, bütün kap ve pencereler çatırdamaya başladı birden. Ev bana ken di sesini duyuruyordu galiba. Bütün ışıkları yaktığım hatırlıyorum. Bir süre de evde yalnızken uyuyamayıp sadece misafirlerin yanında horul horul uyuyordum.

Çok basit şeyleri bu kadar geç yaşamak zorunda bı rakıldığım için çok kızgın, ama mücadele gücüm nede niyle de bir o kadar mutluyum!

Bu mücadele gücü tüm estetik doktorlarından dalı başarılı bence. Çünkü şu anda yirmi altı yaşımdan dah genç ve daha çocuk bir yüzüm var. Ne harika değil mi

Çiğdem Güngö

Anne Fitnat'ın hatıra defteri

Anne Fitnat'ı yazmak benim için giderek zorlaşmaya başladı. Hem işti güçtü derken pek vakit bulamıyorum. hem de artık aynı şeyleri tekrar ettiğim duygusuna kapılıyorum. O yüzden bu ay Fitnat'a son söz yazmaya karar verdim.

'Annelik'le ters yüz olan hayatım. nihayet yeniden ayakları üzerinde doğrulmaya başladı. Kocamın hayatı 'babalık'la ters yüz olmaya başladıkça. ben de 'çocuksuz kadın' hayatımın aylardır kapattığım kapılarını yeniden. aralamaya giriştim. Şimdi terkettiğim sinemalara. akşam kaçamaklarına. kitapçı vitrinlerine, hareketli toplantılara yavaş yavaş yeniden dönüyorum. Kendimi iyi hissetmeye başladığımı söylemeye gerek var mı?

Kocamla aylara yayılan gerginlikler, çatışmalar derken. adaletin ibresi biraz benden yana dönmeye başladı. Doğruyu söylemek gerekirse. üzerimdeki yüke ortak olmak için elinden geleni yapıyor: belki minik yaratığı sevmeye başladığından. belki de yaklaştığımız sonu arzu etmediğinden. Ahlâkımdaki değişikliklere hayret eder oldum. O insafa geldikçe. ben insafsızlaşıyorum. Beş yapsa bir yapmasa. kaşlarını elimde olamadan derhal çatıyor. Bütün yapmadıklarının faturası ortaya dökülüyor hemen. İnsan uzun bir dönemi kötü yaşayınca, iyilikten de anlamaz hale gelirmiş meğer. Duyarsızlığını. halimi görmeyişini unutamıyorum hiç. Çetele tutuyorum sürekli. ben kaç yaptım, o kaç... Eh durum fena değil. ben gerçi sekiz yapmışım. ama o da on azından beşe çıkmış... Şimdi sekize sekiz olmak için inatla uğraşıyorum.

Kocamla yaşadıklarımı paylaştığım kendi kuşağımdan çocuklu kadınlar için öykünün her cümlesi son derece tanıdıktı. Ben de benden sonra doğuran kadınlarla konuştuğumda kendininkine çok benzer öyküler dinliyorum. Her şey nasıl böyle birbirine benzer olabiliyor? Adeta biz kadınlar. bir ve aynı erkekle yaşıyormuşuz gibi.

Tek tek ele alınca. başka başka hayatların insanları diye düşündüğüm biz kadınlar değişen dozlarda belki. ama üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri yaşıyormuşuz. Gözlerimle gazete sayfalarının arasındaki mesafe kadar bir uzaklıktan tanıdığım erkeklerden dayak yiyen. erkeklerin tecavüz ettiği. erkeklerin evde ve kaldırımlardaki hizmetçisi kadınların yaşadığı dramlar bana ne kadar da yakınmış. Çoğumuz ittifakla zaten bu acıları yaşarken. benim gibi 'kurtulmuşlar' da eşiğinde gezinir dururmuş.

'Kadınlık durumu' benim kapıma uğramaz zannetmemeliymiş. O hep tetikte bekleyen sinsi gölge karasularımıza bir erkek girdiğinde. önce inceden size doğru seyreder. sonra hayatınızı kuşatmaya alırmış.

Hoşçakalın...

Hapishanede bir kadın

Sağmalcılar Hapishanesi'ne girdiğimde ilk dikkatimi çeken, kadınların çokluğuydu Yüz elli civarında kadın bir arada yaşamaya çalışıyorduk. Ocak başındaki, karavana kuyruğundaki kavgaları kısa sürede kanıksadım.

Ocak başı kuyruğunda tanıdım Ceylan anayı. Bir ceylan kadar sessiz ve hüzünlüydü. Kocasını öldürmüş, idamdan yargılanıyormuş. İki tane çocuğu varmış.

Bir gün mahkemeye gidiyordu. "Ceylan ana sana tahliye dilekçesi yazayım", dediğimde kabul etmedi. Verdiği yanıt kısa ve netti: "Ben cezama razıyım." Akşama doğru geldiğinde, solmuş siyahı çarşafını çıkarırken çocuklarını gördüğünü anlattı.

Saat gecenin üçüydü. Koğuşta tam bir sessizlik hakimdi. Kavgasız. kuyruksuz çay demlemenin keyfiyle ranzama döndüm. Uykusunun kaçtığını söyleyerek yanıma oturdu Ceylan ana. Sohbet sırasında. sevdiğimin başı için yemin edersem bana bir sır vereceğini söyledi. Sesi hâlâ kulağımda ..

Hiç unutmadım sözlerini ..

"Kocam ilkokul öğretmeniydi. Dokuz sene yedim dayağını. Yalnız dayak olsa! Bel kemiğini çatlattı. Çocuklarım korkudan divan altına saklanıyordu. Bir gün yine içki içiyordu. Ben mutfağa yürürken bardağı arkamdan fırlattı. Ensem yanıyor sandım: oyulmuştu, kanlar akıyordu. O gülmeye başladı. Gidip yumurta haşladı, ensemdeki oyuğa sokup yedi. Bayılmışım...

Bir keresinde de orama rakı şişesini soktu. Kendisi de arkadan tecavüz etti. Kimseye anlatamıyordum. Beni sürekli tehdit ediyordu. Nereye gidebilirdim ki? Aileme gitsem geri getirirdi. Çocuklarım vardı. Yüzümdeki morluklar görünmesin diye çarşaf giymeye başladım. Utanıyordum, komşular görmesin diye onlarla da görüşmüyordum. Zaten o da görüştürmezdi.

Bir akşam eve gülerek girdi. Bana gazeteden bir şey okudu. Güzin Abla ya yazılmış: "Güzin Abla, ben evli bir erkeğim. Bir de köpeğimiz var. Köpeğimiz önceleri karımın bacağına sürtünüyordu. Bu hoşuma gitmeye başladı. Şimdi köpekle karımla ilişki kurduruyorum ve ben de zevkle seyrediyorum. Güzin Abla ben sapık mıyım?" Sonra, "Sütçüye köpek sipariş ettim", dedi. Ertesi gün, sütçüye yalvardım, "Köpek getirme" dedim. Ne düşündü bilmem ama. "Sen merak etme abla", deyince sevincini görecektin. Akşam olunca, sutçu köpek bulamadı diye bana dayak attı. Sonra arkama bir erik soktu ve çıkarıp yedi. Ben de kustum...

O eve geleceği zaman keseri, çekici falan kaldırırdım ortadan. O gün kömür kıracaktım. Keseri kapının önüne bıraktım. Tenekeyi almak için geri döndüm. Arkamı dönünce kapıda onu gördüm. "Bu kapı niye açık?" diye bağırmaya başladı. O sırada keseri gördü. Ben ondan önce kapmak için koştum. İkimiz birden keseri kavradık. Onun elinden almaya uğraşıyordum. Sonrasını biliyorum. Yerde cansız yatıyordu. İki saat başında oturdum hiç kıpırdamadan... Sonra gidip yıkandım. karakola teslim oldum...

Hapishane hiç bu kadar soğuk olmamıştı. Üşüyordum... Yüreğim kar altında kalmışı sanki.

"Niye bunları mahkemede anlatmıyorsun?" diye sordum. "Çocuklarım için ." dedi "O adam çocuklarının babası!"

Çarşafı çıkarıp vücudundaki izleri gösterdi. Her tarafı kesiklerle doluydu. Deriyle kapanmasına rağmen. ensesindeki oyuk belli oluyordu. Orada Ceylan anamın acılarıyla kahrolmuş. kala kalmıştım... Bu gece niye bu kadar soğuktu hapishane!

Ceylan ana gittikten sonra kağıdı kalemi alıp başladım yazmaya. Önce gizli celse istemiyle bir dilekçe yazdım. Sonra da gizli okunması dileğiyle başlayarak... Kalemi durduramıyordum artık... Dokuz yılın acısına... Bir keser daha... Kadın olarak çektiklerimize.. Bir keser daha... Dayandıklarımıza ve dayanacaklarımıza... Bir kalem daha... On dört sayfa yazdıktan sonra bırakabildim... Ölkeliydim. kırgındım ve hâlâ üşüyordum.

Mahkeme günü dilekçeyi Ceylan anaya uzattım. Yalnızca mahkemeye vermesini söyledim.

On iki yıl ceza aldı Ceylan ana. Dilekçeye ne yazdığımı sordu. Doğrusunu söylemek gerekirse hâlâ ne yazdığımı ben bile bilmiyorum...

Tahliye olduğumda sesi titriyordu. 'Bir kasete sesini doldur. bana gönder', dedi. Çıktıktan sonra ziyaretine gittim. Başka bir hapishaneye sevkedilmiş. nereye gittiği bilinmiyormuş. Bir daha da haber alamadım Ceylan anadan ..

Not: Ceylan anamın sırrına sadık kalarak gerçek ismini kullanmadım.

Ocak başı kuyruğunda tanıdım Ceylan anayı. Bir ceylan kadar sessiz ve hüzünlüydü. Kocasını öldürmüş, idamdan yargılanıyormuş. İki tane çocuğu varmış.

Sabiha Zekeriya Sertel

Mücadelede bir "çocuk"

"Aynı gaye etrafında toplanan bir kadınlık ekseriyeti teşekkül ettigi gün bizde feminizm cereyanı uyanacak, ve hayattan aldığı kuvvetle azim ve mücadele yolunda birçok taraftarlar bularak ve birçok muhaliflerle çarpışarak, yürüyecektir..."

Birinci Dünya Savaşı'nın yenilgiyle sonuçlanması ve İstanbul'un işgali uzerine "halka ümit ve cesaret vermek ve halkı uyandırmak amacıyla" devrin tanınmış yazarları ve aydınları bir araya gelerek, haftalık bir dergi çıkarmaya karar verirler. *Büyük Mecmua* adıyla, 6 Mart 1919'da, M. Zekeriya'nın (Sertel) sorumluluğunda çıkan bu dergide, "görüş ve inançları ayrı insanlar yıkılışın sebeplerini araştırıyor, kurtuluş yolları bulmaya çalışıyordu. Türkçülük, milliyetçilik, yeni osmanlılık tartışmalarının yanında, sosyalist bakımdan iktisadi akımlar, emperyalizme karşı yazılar, feminizm konuları yer alıyordu."

Büyük Mecmua'nın vayın hayatına girdiği 1919 yılında Sabiha Zekeriya henüz yirmi beş yaşındadır. (doğumu 1985 Selanik, olümü 1968 Bakû, eski SSCB).

Kendini ideolojik tartışmalara katılacak kadar olgunlaşmış saymasa da, derginin ilk çıktığı günden kapandığı güne kadar "Kadınlığa Dair" adını verdiği köşesinde kadın haklarını savunan yazılar yazar. Kadınları şeriat baskısından kurtarmak için mücadele eder. Bu kadarla da kalmaz, kocası M. Zekeriya tutuklanarak Bekirağa Bolüğü'ne götürülünce, derginin çıkmasını sağlamak için yayın sorumluluğunu üzerine alır. Sekizinci sayıdan itibaren derginin sorumlu yazı işleri müdürü Sabiha Zekeriya'dır artık.

Bir gün, İzmir'in işgalinin hemen ardından, evin kapısı çalınır. Gelen Halide Edip tir. Bundan sonrasını Sabiha Sertel'in anılarını içeren *Roman Gibi**den izleyelim:

"Onu karşımda görünce pek sevindim. İçeri buyur ettim. Halide hanım çarşafının üst kısmını çıkardı,

- Zekeriya nasıl? dedi.

- Bugün kendisini ziyaret ettim, iyidir.

.....

- Şimdi dergi ne olacak?

- Ben çıkaracağım. İmtiyazı ben üzerime alıyorum.

Halide Hanım tepeden tırnağa beni süzdü;

- Sen daha çocuksun, dedi.

- Yavaş yavaş büyuyeceğim.

Halide Hanım gülümsedi. İzmir nushasını nas çıkaracağımızı sordu. Anlattım. "İsterseniz başyaz ları ben size yazarım," dedi... Giderken,

- Yarın Sultan Ahmet'te İzmir'in işgaline kar bir protesto mitingi yapacağız. Sen de gel," dedi."

İngiliz sansürünün göz açtırmadığı o günlerd yazıların bir kısmı tamamıyla geri çevrilmekte, d ğerleri ise anlamı yok edilecek şekilde kırpılmak taydı. Yazıların sansüre götürülmesi ve yeniden dü zenlenmesi de Sabiha'nın göreviydi. Sansürden üze ri çizilmiş olarak gelen yazıların yerini ısrarla bo bırakması işgal kuvvetleri komutanını çileden ç kartıyordu. Ne var ki dik başlı Sabiha mücadele az miyle, dergiyi, kapatılacağı 25 Aralık 1919'a kada hiç ödün vermeden yayımlamayı başardı.

Aşağıda Sabiha Sertel'in *Büyük Mecmua*'nı 1919 tarihli 4. sayısında "Kadınlığa Dair" köşesin de ver alan "Turk Feminizmi" vazısını yayımlıyo ruz.

Türk Feminizmi

Harp bize, yeni açılan devirde hurriyetiyle, istiklâliyle yaşayabilecek milletlerin ancak asri milletler olduğunu gösterdi... Ve bu netice her milletin irfan-ı hayatında, harsında (kültürunde), medeniyetinde, içtimai hayatında ciddi tahavvüller (değişim, dönüşüm) ve terakkiler (ilerleme) doğurdu. Düne kadar hayali olarak tasavvur edilen feminizm mesclesi şe'ni (gerçek) bir hayata mazhar oldu.

Her millet muhitinin terakkisi, zihniyeti ve hayatiyle mütenasip bir şekilde kadınlarma hak ve mevki verdi. Dune kadar harp cephelerinde yüksek bir hiss-i şefkatle çalışan vücutlara bugun layık oldukları hakkı vermeyi çok görmediler. Bize gelince şüphe yok ki kadının hakkı mesclesi Garpteki şekliyle bizde mevzubahis olamaz. Bugün zihniyetimize, hayatımıza uymayan haklar ve mevkileri istemek *utopie* arkasında koşmaktan başka bir şey değildir. Bugün hayatın aldığı şekil karşısında bizde de teessüs edecek (yerleşecek) yeni düşünceler, yeni telakkiler (görüşler) ve yeni hayatlar var. Zaman bize artık eski akideler (inanışlar), eski zihniyetlerle yürunemeyeceğini acı bir şekilde göster di. Bu yeni hayatta kadının rolü n olacak? İhtiyacın doğurduğu b mecburiyetle kadın hayata girdi. Fa kat her şube-i fende, her şube-i sa natta mahdut (sınırlı) bir derecey yükselebilecek bir malumatla girdi.

Kadınlık hayatı için bunun da b teşekküre lâyık bir terakki olduğun şüphe yok; fakat varın için kâfi de ğil... Yeni hayatta daha muvaffak yetli adımlar atabilmek için varını ihtiyaçlarına. terakkilerine göre hı zırlanmak icabeder Asri milletleri geçtiği merhalelerden biz de ruhumu za ve benliğimize uyan şekilde geç meye mecburuz. Bugun Garpte kad nın muvaffakiyetini şüphe yok · k mektepleri, darülfununları hazırla dı... Sarsılmaz bir imanla bağlandık ları mefkûreler (fikirler) buradan a dıkları kuvvetle inkişaf etti. Fakat b zim için bu neticeye erişmek pe uzım. Mekteplerimiz evvela mefkur yi vermeye elverişli değil. Sonra b kadar mesaiye rağmen daha heni erkek ve kadın tahsilinde müsava (eşitlik) yok. Geçende Sıhhiye Cem yeti kadınların fakülteye, dişçi mek teplerine girmesini reddetti. Ve tahs lin mütevazin (eşit koşullarda) olma ması kadınlar için ve memleket içi

bu elim neticeyi doğurdu. Bu maninin izalesi (yok edilmesi) kadınlık kadar memleketi de ve gençliği de alâkadar eder. Harsa kuvvet vermek; asri hayatı yaratmak gayeleri arkasında koşan gençlik, bu ne harsa ne de asri telakkilere uymayan düşünceler karşısında, kadınlık meselesini ve şimdilik en muhim olan müsavi tahsil meselesini daha ciddi bir şekilde düşünmeye mecburuz.

Madem ki kadının fikrî havata girmesine tahsildeki müsavatsızlık sebeb olarak gösterıliyor, bunun halli o kadar muşkül olmasa gerek...

Programlar aynı olduktan sonra tatbiki neden kabil olmuyor? Eğer muallimelerin ehliyetsizliği mezubahisse, pek çok mekteplerde tatbik edildiği üzere fen ve sanat dersleri erkeklere tahmil edilebilir (yüklenebilir); eğer kızların son sınıfı itmama (tamamlama, bitirme) luzum görmeden çekilmesi ise, bunun için de aileleri tenvir etmek (aydınlatmak) maarıfin. gençliğin ve münevver kadınlığın borcudur. Maatteessuf (ne yazık ki) biz de kadınlığın hakkını, yeni hayattaki rolunü tetkik edecek, tetebbu edecek (araştıracak), memlekette kadınlık hayatıyla doğrudan doğruya alakadar olacak bir kadınlık sınıfı yok. Hatta kadınlık daha bir fikir etrafında, bir mefkûre etrafında toplanmadığından bizde şuurlu bir feminizm cereyanı bile var denilemez. Yalnız yukselmek isteyen dağınık bir kadınlık zümresi var, o kadar.

İntihsali (elde etme) uğrunda ferdi her menfaatten tecerrutle (arınmak) sırf cemiyet için çalışan, daima aynı fikir, aynı gaye etrafında toplanan bir kadınlık ekseriyeti teşekkül ettiği gün bizde feminizm cereyanı uyanacak, ve hayattan aldığı kuvvetle azim ve mücadele yolunda birçok taraftarlar bularak ve birçok muhaliflerle çarpışarak, yüruyecektir... Bugünkü bu tevakkuf (duraksama) maateessüf mahza (ancak, sadece) mefkûresizlikten, müşterek heyecanlara ve düşüncelere malik olmamamızdan ileri geliyor. Bu cereyan uyandıktan sonra bizde ne şekilde tecelli edebilir... Bu ilmin halledeceği bir meseleden ziyade zamanın ve ihtiyacın halledebileceği bir meseledir.

Sabiha Zekeriya

Büyük Mecmua, Sayı:4, 1919

Çevrimyazım. Selmin Kurç

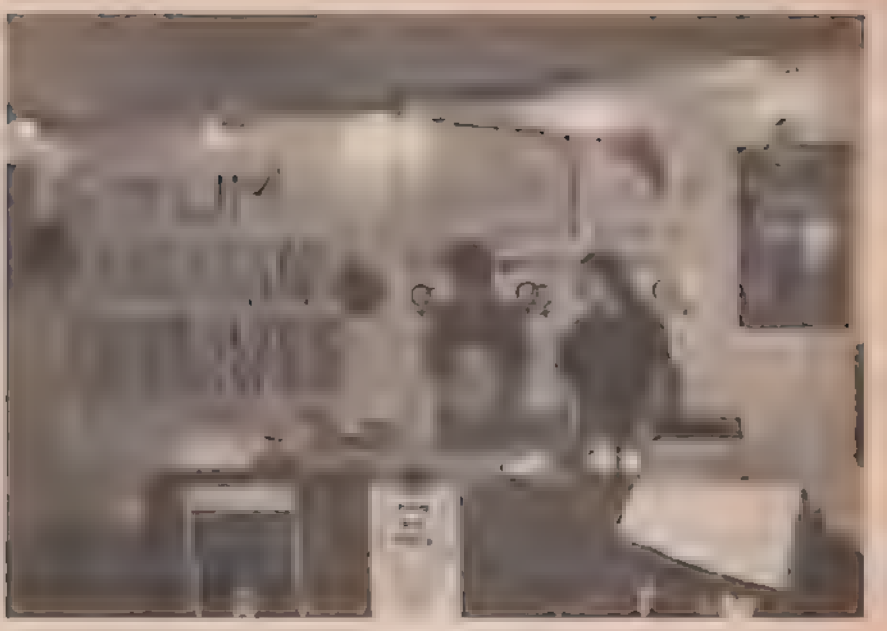

Kitap Fuarı'nda feministler

İstanbul'da, TÜYAP'ın düzenlediği kitap fuarları başladığından bu yana, feministler ufak da olsa bir standla bu fuarlara katıldılar.

İlk Kitap Fuarı 1984 yılında düzenlenmişti. O yıl Kadın Çevresi'nin kurulduğu, ancak kitapların henüz çıkmadığı yıldı. Feminist kadınlar fuarın çeşitli yerlerine aynalar koydular ve herkesten bunların üzerine bir şeyler yazmalarını istediler. Kadınlar kendilerine yeni bir gözle bakmaya çalıştılar ve düşünduklerini, hissettiklerini yazdılar.

Ertesi yıl, kitaplar çıkmış, feminizm daha bir konuşulur olmuştu. Kadın Çevresi'nin standında Kadın Çevresi'nin yayınladığı *Evlilik Mahkûmları*, *Feminizm*, *Kadınlık Durumu* ve rozetler, kartlar satılıyordu. Bir de dev örgü vardı, üzerinde "Bır ilmek de siz atın" yazıyordu ve her atılan ilmekle örgünün ortasındaki femina ortaya çıkıyordu.

1986'daki standda da benzer bir espri vardı: Dev bir boz-yap... Her isteyen parçalardan birini alıp uzerine istediği şeyi yazarak yerine yapıştırıyor, sonunda yine femina çıkıyordu.

1987 yılı, kadın örgütlenmelerinin ortaya çıktığı, daha da önemlisi, "Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası"nın örgütlendiği yıldı. Fuarda Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği'nin ve Kampanya'nın standı vardı; kampanyanın *Bağır Herkes Duysun* adlı kitabı ve o yıl çıkmaya başlayan *Feminist* dergisi satılıyordu.

1988'de yine kampanyanın standında *Bağır Herkes Duysun*, *Feminist* ve o yıl çıkmaya başlayan *Kaktüs* dergileri satıldı. Kadın Kütüphanesi fikri de işte bu standda ortaya çıktı. Şirin Tekeli stand görevlisiyken, Aslı Mardın'le tanıştı ve bir kadın kütuphanesi kurmak için bir araya geldiler.

1989'da, Kadın Eserleri Kutuphanesi kurulma aşamasındaydı, bir afişle fuara katıldı. Artık Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası da bir kadın sığınağının ilk adımı olan Mor Çatı ya dönüşmüştü ve Mor Çatı'nın da bir standı vardı. Bu arada cinsel tacize karşı Bedenimiz Bizimdir ve Mor İğne Kampanyası'nın standında da Mor İğne bülteni, mor iğneler satıldı. Rozetler, kitaplar, dergiler, not defterleri giderek artan çeşitleriyle satılmaya devam etti.

1990'dan itibaren Mor Çatı'nın ve Kadın Kütüphanesi'nin sürekli bir standı oldu. Boğaziçi Kadın Grubu da1993 yılında bekâret üzerine hazırladıkları bir kitapçıkla, 1994'de de *Cinselliğe Dair* isimli kitapçıklarıyla Fuar'a katıldılar.

Feministlerin Kitap Fuarı tarihi, kadınların giderek artan ilgisi, erkeklerin de giderek artan tepkisiyle bugünlere geldi. Erkekler her yıl, "aynalara niye sırf kadınlar yazıyor", "insanlık sorunu varken neden sadece kadın sorunuyla ilgileniyorsunuz", "bu iş sistem sorunudur, siz sisteme karşı mısınız önce onu söyleyin", "mor iğne kullanmak şiddet değil midir, siz de şiddetten yanasınız" gibi sözlerle standların başına uşüştüler.

1995'de, bir de *Pazartesi* standı olacak Kitap Fuarında. Feministlerin yayın hayatında yeni bir adımları.

Felsefe 'nin dünyasına girmek isteyenler için ilginç bir roman

Sofi'nin Dünyası

Jostein Gaarder

Roman, 14 yaşında bir kız çocuğu olan Sofi'nın gizemli bir felsefe öğretmeninden aldığı mektuplarla başlar. Bu mektuplar felsefenın temel sorularını ve bütün tarihini kapsayacaktır. Felsefe ve düşünce tarihi dersleri veren yazar, bu deneyımınden aldığı güçle son derece zor bir ışın üstesinden gelerek, 200 filozofu ve düşüncelerını akıcı bir dille kaleme almış.

Pan Yayıncılık Barbaros Bulvarı 74/4 Beşiktaş 80700 İstanbul Tel: (0212) 261 80 72

KATE MILLETT

TIMARHANE YOLCULUGU

Çeviren: Nesrin Kasap

Amerikalı feminist yazar Kate Millett, bu kitabında, "akıl hastalığı"nın kurumsalaşmış dünyasına nasıl gıdıp geldiğini, hayatının her alanında neler yaşadığını anlatıyor. Ve çoğumuzun çıktığı bu yolculuğu anlatmak, ona göre, "olanları yeni baştan yaşayarak bir çeşit cin kovma, benliği, zihni onarma ve doğrulama işlevi görüyor". *Timarhane Yolculuğu* iki anamda da etkileyici, hem ürpertici hem büyüleyici.

Metis Yayınları

Simone de Beauvoir

KOŞULLARIN GÜCÜ

Çeviren: Betül Onursal

Fiyatı: 330.000 TL.

Koşulların Gücü, Simone de Beauvoir ın Jean-Paul Sartre'la yaşadığı ve en buyuk varoluşsal başarıları sayılan İkinci Cinsle Mandarinler i yazdığı yılları kapsayan dozenin içtenlikli bir dokumunü oluşturmaktadır

DAHİLERİN ESİN PERİSİ

ALMA MAHLER

KAREN MONSON

Çev: Suna Güler

Biyografi

Gustav Mahler'le evlendiğinde 22 yaşındaydı. Artık Alma Mahler gibi insanlar çağımızda yok.

İstiklal Cad. Bekar Sokak No: 17 Taksim
Tel: 245 39 67 Fax: 244 43 62

Meme kanserinde Geç kalmamak için

Kanserde erken teşhis son derece önemli. bunun tek yöntemi ise memelerimizi tanımak ve düzenli olarak muayene etmek. Kendi kendimizi muayene etmeyi öğrenirsek en küçük bir kitleyi hemen farkedebiliriz.

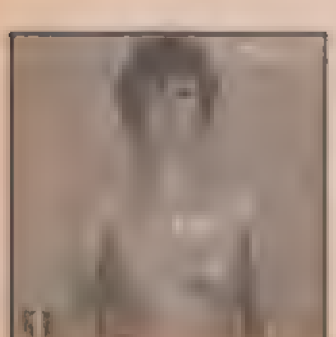

Aynanın önüne geçelim. Kollarımız vücudumuzun yanında olmak üzere oturabiliriz, yani ayakta durmak şart değil. Şu değişikliklere dikkat etmek gerekiyor;
- Memelerimizin büyüklüğünde veya şeklinde değişiklik var mı?
- Daha önce olmayan çukurlar, şişkinlikler veya renk değişiklikleri görülüyor mu?
- Göğüs uçlarında değişmeler var mı? Meme uçları daha çok içe doğru çökük mü, ekzama var mı, meme uçlarından sıvı geliyor mu?

Önce kollarımızı yukarıya doğru kaldıralım ve aynı değişikliklere dikkat edelim. Bu kontrol ve muayeneleri her ay tekrarlarsak değişiklikleri fark etmemek mümkün değil.

Şimdi yatağa yatalım. Taramayı daha iyi yapabilmek için sol omzumuzun altına bir yastık koymamız , sol elimizin de başımızın altında olması gerekiyor. Sağ elimizle sol mememizi inceleyeceğiz. Tabii daha sonra da sol elimizle sağ mememizi... O zaman yastığı da değiştirmeyi unutmayalım.

Elimizin dört parmağı ile daha önce olmayan bir şişkinlik veya sertliğin olup olmadığını anlamaya çalışalım. Daha iyi hissedebilmek için parmaklarımızı çevirerek hareket ettirmemiz gerekiyor.

Önce mememizin yalnızca bir bölümünü araştıralım. Bunu da göğsümüzün iç tarafından başlayarak meme uçlarına doğru yapalım. İsteyenler parmaklarına biraz losyon ya da krem sürebilir.

Memenin dış tarafını incelemek için önce kolumuzu aşağıya indirmek gerekiyor. Bu muayenelerin düzenli yapılması meme erimizi tanımamıza yarıyor. Tanımamız gerekiyor ki değişiklikleri hissedelim.

Koltuk altına doğru bütün memeyi yavaş yavaş parmak uçlarıyla taramak, tanımak için önemli. Fazla acele etmeden her dokuyu hissetmek mümkün.

Kolumuzu biraz yan tarafa doğru açarak, koltuk altında da bir şişkinliğin olup olmadığını kontrol etmeyi ihmal etmesek iyi olur.

Tekrar ayağa kalkalım ve oturalım. Meme uçlarını iyice kontrol etmeliyiz. Meme uçlarından sıvının gelip gelmediğini görmek için, uçları hafifçe sıkmak yeterli.

Memelerimiz estetik açıdan da, moral açıdan da bizim için önemlidir. Bazen küçük, büyük ya da sarkık diye şikâyet etsek de onları kaybetmek istemeyiz. Böyle bir tehlikenin olduğu önemli bir hastalık var, bilirsiniz işte; Meme kanseri. Doğurganlıkla ve emzirmekle ilgili olduğu söylenir. Menopozdan sonra daha çok görülür ama gençlerde de çok hızlı seyreden bir hastalıktır. Kanserde erken teşhis son derece önemli. Bunun tek yöntemi ise memelerimizi tanımak ve düzenli olarak muayene etmek. Kendi kendimizi muayene etmeyi öğrenirsek en küçük bir kitleyi hemen farkedebiliriz.

Memelerde iyi veya kötü kökenli urlar üreyebiliyor. Genellikle iyi kökenli bir ur, bir yere bağlı olmayan oynak bir bilye gibi hissediliyor. Meme kanserinde ise memede büyüyen ur kötü kökenli. Lenf damarları aracılığı ile kanser urunun vücuda dağılma tehlikesi var. Örneğin koltuk altındaki lenf bezlerine gidebiliyor. Kısacası erken teşhis edilmezse yalnızca mememizin alınması bile çare olmayabilir. Üstelik, erken teşhiste başarılı bir tedavi mümkün. Bunun için de memelerimizde bir şeylerin değişip değişmediğini düzenli olarak kontrol etmeyi öğrenmeliyiz. Nasıl mı? Çok kolay, resimlere bakarak bir deneyin...

Kendi memelerimizi nasıl kontrol edebiliriz?

Her ay memelerimizi kendimiz muayene edebiliriz. Yalnız bunu adet kanamamız bittikten birkaç gun sonra yapmamız gerekiyor. Memelerimizde bir şeylerin değiştiğini farkedebilmemiz için memelerimizin normal olarak nasıl gozüktüğünü ve ne durumda olduğunu bilmeliyiz. Yani memelerimizi tanımamız şart. Belki farketmişsinizdir pek çok kadının her iki memesi aynı büyüklukte değildir. Bazen meme uçları içe çoküktür. Memelerimizde bazı şişkinlikler de hissederiz. Bazen bunlar büyümüş süt bezleridir. Mesela regl olduğumuzda bunları mutlaka farkederiz.

Ne var ki, memelerimizde bazı değişiklikler hissedersek veya gorursek bu mutlaka meme kanseri anlamına gelmez. İstatistiklere göre memelerinde değişiklik gören her 10 kadından sadece 2 tanesinde gerçekten kanser olduğu anlaşılmış. Sonunda kararı verecek olan doktorunuzdur. Önemli olan bizim doktora giderek nasıl bir değişiklik olduğunu, neyi keşfettiğimizi ona anlatabilmemiz. Bu sayede erken teşhis mümkün oluyor. Çünku kadınlar eğer memelerini iyi tanırsa, bir doktorun bile farkedemediği kitlevi farkedebiliyor. Doktor bir takım tahliller ve incelemeler yapabilir. Bunların neler olabileceği konusunda da fikir sahibi olmakta yarar var Doktor memelerimizin röntgen filmini çeker (mamografi). Urun iyi veya kötü kökenli bir ur olduğunu saptamak için, urdan alınan hücrelerin araştırılmasını isteyebilir. Bunun için bir iğne ile hücreler alınır (ponksiyon) veya urdan kuçuk bir parça alınır (biyopsi). Sonunda karar verilir. Eğer meme kanseri saptanırsa ameliyat olmanız gerekebilir. Ama her alanda olduğu gibi tıp alanında da kadınların ağırlığını koyması sayesinde artık hemen ameliyat ve üstelik de memenin tamamının alınması diye bir şey yok. Ayrıca memenin alınması halinde bile, vücuttaki başka dokulardan meme yapılabiliyor. Memenin yenilenmesi yalnızca estetik nedenlerle değil, govdenin dengesinin sağlanması açısından da önemli. Kansere karşı çaresiz değilsiniz. hiç korkmayın. Hangi tedavinin ve neyin yapılması konusunda doktorunuzla tartışın, açıklama istevin. Ona göre karar verin. Eğer İstanbul'da yaşıvorsanız İstanbul Tıp Fakültesi **Kadın ve Çocuk Sağlığı Araştırma ve Eğitim Birimi** size bu konuda yardımcı olacaktır.

Adres: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cerrahi Mono Blok Karşısı, Çapa, İstanbul.
Tel: (0212) 533 12 04.

Hangisi, neye yarıyor?

Fazla çay kahve içmek iyi değil, bunu artık herkes biliyor. Ama şu kış günlerinde sıcak bir şey içmek istiyor insan. O yüzden size bitki çaylarını öneriyoruz. Hepsinin ayrı bir faydası var, üstelik sadece evde içmenize de gerek yok, bir sürü kahvede satılmaya başlandı. İşyerinizde bulunmuyorsa, yanınızda bulundurup sıcak suyla kolaylıkla demleyebilirsiniz. İçinizi ısıtırken basit hastalıkları tedavi etmek de mümkün. Hangi bitkinin çayı neye yarıyor, buyurun.

Adaçayı: Özellikle menopoz sırasındaki terlemelere faydası var. Ayrıca adaçayını demleyip yapılacak gargara, diş, ağız ve boğaz iltihaplarına faydalı.

Biberiye: Dolaşımdan kaynaklanan rahatsızlıklara iyi geliyor çünkü dolaşımı hızlandırıyor ve rahatlatıyor Ayrıca sindirim sistemindeki gazlara karşı da faydalı.

Ebegümeci çiçeği: Bronşite, öksürüğe, soluunun ve sindirim sistemi tahrişlerine ve iltihaplanmalarına iyi geliyor.

Gülhatmi Çiçeği: Hem solunum hastalıklarına, hem de mide ve bağırsak üşütmelerine karşı iyi geliyor. Ayrıca idrar söktürücü özelliği var (Selülitin esas olarak vücudun su tutmasından kaynaklandığını biliyorsunuz değil mi?)

Ihlamur: Terlettiği için soğuk algınlığına ve öksürüğe iyi geliyor.

Isırgan otu: Bu bitkinin çayının metabolizma bozukluklarına iyi geldiği söyleniyor.

Kantaron: Hazımsızlığa deva olup iştahı açıyor.

Kekik: Özellikle ishale karşı etkili. Ayrıca öksürük, bronşit ve mide rahatsızlıklarına da faydası var.

Keten tohumu: Kabızlığa iyi geliyor.

Kuşburnu: Bir C Vitamini deposu, kış mevsiminde soğuk algınlığına karşı çok faydalı.

Nane: Mide ve bağırsak gazlarına ve ishale faydalı. Ancak mide ülseri olanların içmesi doğru değil. Hamilelik sırasındakiler dahil olmak üzere bulantıya da iyi geliyor.

Papatya: Bu bitkinin çayı da gaz giderici özelliklere sahip.

Rezene: Gaz ve karın bölgesi kramplarında çok etkili. Öksürük ve soğuk algınlıklarında da etkili.

Sinameki: Kabızlığa karşı etkili.

Papatya ve rezene süt çocuklarına bile kullanılabilir. Ancak ciddi hastalık belirtilerinde bu çaylara bel bağlamayıp mutlaka doktora gitmek gerekiyor. Bunların tadlarına alışamıyorsanız, bir de limonla denevin...

Hukuk

Vasiyet özgürlüğü

Merhaba.

Eylül sayısında vasiyet özgürlüğünün sınırlanmasından daha sonra söz edeceğimizden bahisle konuyu kapatmıştık.

Nedir vasiyet özgürlüğünün sınırı? Miras bırakan kişi mirasın "mahfuz hisse"yi aşmadığı sürece istediğine bırakabilir.

Mahfuz hisse, insanların, malvarlıkları ile ilgili olarak, miras bırakma haklarının sınırıdır ve bu sınır aşıldığında, mahfuz hissesi ihlal edilen mirasçılar, kendilerine bırakılması gerekenden az miras bırakılmışsa, eksik kalan bölüm için lehine miras bırakılan kişi aleyhine dava açabilirler.

Mahfuz hisse sahipleri, ölenin çocukları, anne ve babası, kardeşleri ve sağ kalan eş tır (M.K. md. 453). Bu insanların mirasta, üzerinde miras bırakanın istediği gibi tasarruf edemeyeceği saklı payları vardır. (Burada vakıflara, genel ve katma bütçeye giren kurum ve kuruluşlara kısacası M K.md. 453/2 ve 3 fıkralarına yer verilmeyecektir.)

Ölenin çocuklarının yasal miras hakkının, ölenin malvarlığının 3/4'ü olduğunu geçen yazımızda belirtmiştik. Yasal miras hakkı ile saklı miras payı aynı şey değildir. Çocukların saklı miras payı yani ölenin vasiyet etme sınırlarını oluşturan payı işte bu yasal miras hakkının 3/4'dur. Yani ölen yüz lira bırakmışsa bunun yetmiş beş lirası çocukların yasal miras payı, saklı miras hakları ise yetmiş beş liranın dörtte üçüdür. Ölen, saklı miras payı ile yasal miras payı arasındaki farkı canının istediğine vasiyet edebilir

Saklı pay, yukarıda da belirttiğimiz gibi çocuklar için yasal payın dörtte üçü,

Ana ve babadan her biri için yasal miras hakkının yarısı,

Kardeşlerden her biri için yasal miras hakkının yarısı.

Sağ kalan eş için ise eşin kimlerle birlikte mirasçı olduğuna göre değişir. Eğer eş,ölenin çocukları ile birlikte mirasçı olmuşsa yasal miras hakkının tümü saklı paydır, bunun dışında kalan gruplarla birlikte mirasçı olduğu halde yasal miras hakkının yarısı saklı paydır.

Miras bırakanın üzerinde dilediği gibi tasarruf edebileceği orana da "tasarruf nisabı" denir. Eğer miras bırakan bu saklı paylara tecavüz ederek mirasını başkalarına vasiyet ederse saklı pay sahiplerinin mahkemeye başvurarak işlemin payları oranında, iptalini isteme hakları vardır. Bu davaya "tenkis davası" denir.

Bazı anne babaların akıllarına estiği, çocukları onların istediği gibi davranmadıkları zaman savurdukları bir tehdit vardır, "Seni mirasından mahrum bırakacağım." Mirastan mahrum bırakmak yasal deyimi ile miras hakkından iskat, o kadar kolay bir iş değildir. Mirastan iskat M K. 457. maddesindeki koşullarla mümkündür. Bu koşullar şunlardır;

1. Miras bırakana veya yakınlarından birine karşı ağır bir cürüm işlemiş olmak veya
2. Miras bırakana veya ailesine karşı yasal olarak yükümlü olduğu görevleri yerine getirmekte ağır bir kusuru olmak.

Maddenin birinci bendinin kapsamı daha geniştir. Bir insanın yakını mutluluğunu, sevinç ve kederini paylaştığı kişidir. İkinci bendde sözü edilen aile ise daha dar kapsamlıdır.

İskat işlemi vasiyetname şekillerinden herhangi biri ile yapılabilir. İskatın hangi olaya dayandığını belirtmek gerekir, yoksa bana ve yakınlarıma karşı cürüm işledi veya aileme saygısızlık etti gibi genel ifadeler iskat nedeni olamaz.

Bu aylık da bu kadar. Hoşçakalın.

Av. Canan Arın

Yüz Seminerleri Programı
13 Kasım 1995 - Ocak 1996

Aydınlanmadan Post Modernizme Çağdaş Düşünce • 20. Yüzyılda Sosyalizm • Türkiye'de ve Dünyada Siyasal İslam • Yüzyıl Sonunda Marxist İktısada Giriş • demin, hâlâ, henüz • Eğitim ve Özelleştirme • Ekolojik Düşüncenin Gelişimi • Kontrgerilla Tarihi • İnternet • Felsefenin İlişkileri • 1915'te Neler Oldu? Ermeni Meselesi Üzerine Düşünceler.

BİLAR İSTANBUL
İSTİKLAL CADDESİ ZAMBAK SOKAK NO: 4/7, 80800, BEYOĞLU
Tel: 249 42 86 - 252 81 34
Fax: 252 81 34

BORA
Sürücü Kursu

Hafta içi sabah, akşam ve hafta sonu gruplarımız vardır.
Direksiyon dersleri akan trafikte verilir.

EĞİTİM CİDDİ KURUMLARIN İŞİDİR

TEL:
Üsküdar: 343 67 81 82
Tarabya: 262 08 18 86
Kozyatağı: 362 47 33
Fax: 310 92 86

HOSTES OLMAK

Dışı sert yukarı içi kremli

Anap Milletvekili Şadi Pehlivanoğlu'nun, silahını güvenlik görevlilerine teslim etmesi konusunda ısrar eden hostes Serpil Yücedağ'a tokat atması, ardından Serpil Yücedağ'ın kendisine yapılan hakareti ve uğradığı şiddeti geçiştirmeyip hakkını araması, bir kadın mesleği olarak hostesliği de gündeme getirmiş oldu. Genç kadınlara çok cazip görünen bu meslek aslında nasıl yaşanıyor? Genellikle aşağılanabilecek bir hizmet görevlisi ya da uçakta insanların gönlü hoş olsun diye bulundurulan (dolayısıyla cinsel tacizin mübah görüldüğü) bir süs unsuru gibi algılanan hosteslerin esas işlevleri ne? Ne tür sorunlarla karşılaşıyorlar? Bunları öğrenebilmek için önce Türk Hava Yolları Hostes ve Kabin memurları Derneği ni aradık. Sekreterin, büroda kendisinden başka hiç kimsenin olmadığını ve uçuşlar yoğun olduğu için ne zaman gelebileceklerinin de belli olmadığını söylemesi, bu meslek hakkında ilk fikri edinmemizi sağladı. Biz de hosteslerin sorunlarını yakından izleyen biriyle, Türk Hava Yolları'nda örgütlü Türk-İş'e bağlı Hava-İş Sendikasından uzman Zeliha Balkı ile hostesler hakkında görüştük.

- Hosteslik nasıl bir meslek?

Hosteslik, içeriği çok iyi bilinmemekle birlikte cazip bir meslek gibi görülüyor. Hostesler Türkiye standartlarına göre iyi bir ücret almaları, değişik yerleri görme imkanlarının olması bu mesleği çekici kılıyor. Hostes arkadaşların önemli bir kısmı bu işi kısa bir zaman için sürdürmeyi düşündüklerini söylüyorlar. Genellikle öğrencilik yıllarında bu işe başlayanlar, bir iki yıl bu işi sürdürdükten sonra başka bir iş ya da evlilik yoluyla bu işten ayrılmak düşüncesindeler. Bu nedenle hostesliği bir meslek gibi görmüyorlar; an cak yeni bir iş bulmanın zorlukları ve ücretin cazip gelmesi nedeniyle işe devam ediyorlar.

Üçücü hostesliğe başvuranların meslek hakkındaki bilgileri sınırlı. Hostesler yalnızca servis yapma sorumluluğunu taşımıyorlar. En önemli sorumlulukları uçuş emniyeti Hostesler kabinin, dolayısıyla yolcuların can güvenliğinin gözetilmesi ve emniyet için tedbirlerin alınması sorumluluğunu taşıyorlar. Yalnızca acil durumlarda değil, normal seyir durumunda da oldukça dikkatli olmaları gerekiyor.

- Çalışma hayatında ne tür sorunlar yaşıyorlar?

En önemli sorun meslek hastalıkları Hosteslik sağlık koşulları üzerinde olumsuz etkiler yaratıyor, kalıcı sorunlara sebep oluyor. Mesleği sürdüren arkadaşlar uçuş sırasında radyasyon alıyorlar. Kabin basıncı ve sık hava değişikliği, uzun süre uçuşta kalmak iç organların sarkmasına, işitme kaybına yol açıyor. Çoğu arkadaşımız uzun süre ayakta kalmaktan ve farklı basınçtan dolayı bel fıtığı oluyor.

Çalışma temposunun çok yoğun olması diğer bir sorun. Çok uzun uçuş sürelerinin dayatılması, kabin basıncı da dikkate alındığında şartların ağırlığını ortaya koyuyor. Senelik izin ve mazeret izni kullanmalarında sorunlar çıkıyor. Uçuş yoğunluğu sebep gösterilerek izin verilmiyor. Son dönemde oldukça yaygınlaşan yarım gün çalışma, kadrolu çalışanların yükünü bir kat daha arttırıyor. Yarım gün çalışan arkadaşlar ise sosyal haklardan yoksun bir biçimde çok düşük ücretlerle çalıştırılıyorlar.

Hostes Serpil Yücedağ'ın yaşadığı olayı farklı şekillerde tüm hostes arkadaşlar yaşıyor. Yolcu yaşadığı tüm olumsuzlukların sorumluluğunu hostese yükleyip arkadaşlarımıza hakarette bulunabiliyor. İşverenin yolcuyu sürekli olarak haklı gören tutumu buna yol açıyor. Cinsel taciz ise hostesların meslek hayatlarının bir diğer boyutu.

- Bu sorunların aşılması, koşulların düzeltilmesi yönünde bir çaba var mı?

Yaşanan tüm bu sorunlara rağmen hostesler sendikal örgütlülüğe pek sıcak bakmıyorlar. Aslında eski hostesler çoğu sendika üyesi ama aktif değiller. Yeniler genellikle üye bile değiller. Hostesların çalışma ve dinlenme saatleri ile tüm dinlenme koşullarının işverence hazırlanan yönetmeliklerle belirlenmesi bunun en önemli sebeplerinden biri. 1475 sayılı İş Yasası nın kapsamında olmayan hostesların çalışma koşulları Sivil Havacılık Yasası'nda da düzenlenmiş değil. Bu da hostesleri işverene bağımlı kılıyor. Başta belirttiğim gibi bu işin geçici görülmesi; hayatlarında önce evlerinin sonra işlerinin gelmesi çok önemli bir sorun. Çok yoğun çalışma temposu içinde kendilerine bile zaman ayıramamaları, çalışma saatlerinin farklı olması nedeniyle bir araya gelmenin zorluklarının, son zamanlarda yarım gün çalışmanın yaygınlaşmasının da bunda payı var. Ancak en temel sorun daha önce sendikal örgütlülük içinde var olan arkadaşların işten atılmış olmaları ve işverenin sendikal örgütlülüğün güçlenmesine engel olmaya çalışmasıdır. Uçucu personel için tek cezalandırma biçiminin işten atma olması da hostes arkadaşların sendikaya gelmesini engelliyor. Uçuş Değerlendirme Kurulu ile uçuşlara ait disiplin kuruluna sendika adına yetkili katılamıyor. İşverence alınan tek yanlı kararlarla uçuşları kesilebiliyor ya da sürekli zor uçuşlara verilebiliyorlar. Tüm bunlar sendikal örgütlülüğün önündeki engeller. Ancak çalışma şartları ve ücretler gün geçtikçe kötüleşiyor. Özelleştirme çok uzakta değil. Hostes arkadaşlar ancak sendikal mücadeleye aktif olarak katılarak bu olumsuzlukları aşabilirler. Çalışma şartlarının Toplu İş Sözleşmesi kapsamına alınması için sendikanın verdiği mücadeleye katılmamaları, işverenin çalışma şartlarını daha da kötüleştirmesiyle sonuçlandı. Tüm bunlar aşılmayacak sorunlar değil, yeter ki biz emeğimize, kimliğimize sahip çıkalım. Buna karşı varolan hakların korunması ve çalışma şartlarının değiştirilmesi yönünde mücadele etmekten başka bir yol yok.

Uğraşıp duruyoruz

"Bunlar da iş mi?"

Akşam iş çıkışı bir arkadaşımla rastladım ve çay içmek için bir yere gittik. Sohbet uzadıkça uzuyordu. Eve gitmem gerektiğini, çamaşır yıkayacağımı söyledim. Arkadaşım benimle dalga geçti: "Aman ne zor iş, makinenin düğmesine basınca parmağın mı yorulacak?" Bunun üzerine düşündüm. Çamaşır yıkama işi sadece makineyi çalıştırmakla bitiyor mu?

İş dönüşü çamaşırları makineye atacaksın, en erken saat 23.00'de çamaşırları asacaksın, balkondaki ipler yeterli değilse, sabah işe gitmeden önce akşamdan astıklarını toplayıp yerine ıslak kalanları asacaksın. Kurumuş çamaşırlar sepet içinde ya da koltuk üstünde bekleyecek değil ya, yerleştirilmeleri gerekiyor. Üstelik ütülenecekler, bekletilince kolay kolay açılmazlar, o nedenle de hemen ayrılıp ütülenmeleri gerekiyor. Ütülenmesine gerek olmayanlar katlanıp çekmecelerine yerleştirilecek. Bunlar üzerinde durulmayacak basit ayrıntılar gibi gelebilir. Ama bu ayrıntıları bir kez atladığınızda yıkadığınız çamaşırları tekrar yıkamak zorunda kalabilirsiniz. Başıma geldiği için biliyorum.

Gece yatıya misafiriniz geldiğinde çarşaf, yastık, pijama türü ihtiyaçlarını kimden talep eder? Evin kadınından mı yoksa erkeğinden mi? Tabii ki evin kadınından. Evin erkeğinden de istenebilir, istenebilir ama acaba sonuç ne olur? Çoğu, çarşafların, yastık kılıflarının yerini bilir mi? Yoksa dolabı hallaç pamuğu gibi atıp, bir çarşaf bulunca Arşimet'in hamamdan fırladığı gibi odaya dalarak, "Buldum işte, sanki çarşafların yerini bilmek çok önemli birşey," diye size sitem mi eder? Ya erkek misafirlere verilecek pijama, şort gibi onun sorumluluğunda olan eşyalar? Her tarafı karıştırıp pijamasını bulamayınca, "Nerede bu ya, işte şuraya koymuştum", diye çepeçevre odayı gösterdiğinde ne yaparsınız?

Birlikte yaşadığımız erkeklerin asla farketmedikleri, görmedikleri küçük ayrıntılar... Mesela havluların değiştirilmesi, mesela masa örtüsünün yıkanması falan. . Ancak kadınlar evden bir süre için uzaklaştıklarında birikip iş haline gelen ve sürekli olarak yapılmasının evin düzeni açısından ne kadar önemli olduğu ortaya çıkan bu küçük şeyler... Erkeklere hatırlattığınızda, "Bu da iş mi?" diye aşağılanmanıza neden olan bu "önemsiz" işler... Bir düşünün, günde kaç saatinizi bu görünmeyen, ömür törpüsü ayrıntılara avırıyorsunuz?

Ayşegül

Saçı uzun, aklı..?

Eskiden saç uzunluğuyla akıl boyu arasındaki kıyaslama yalnızca kadınlar için yapılırdı. Gerçi erkekler çook çok eskiden de saçlarını uzatırlarmış ama... Şimdilerde uzun saçlı erkeklere o kadar sık rastlanıyor ki.

Bundan birkaç ay önce, Beyoğlu'nun arka sokaklarından birinde, bir kebapçıda silahlar patlamış, ortalık kan gölüne dönmüş bizler de bu olayı televizyondan ve gazetelerden izlemiştik. Olayın sebebi, lokantada kendi halinde yemek yiyen uzun saçlı bir gence, saçlarıyla ilgili laf atılmasıydı. Karşılıklı laf atmalardan sonra erkeklik onurunu incinmiş hisseden birileri tabancalarına sarılmış, garsonlardan birinin ölümüne, uzun saçlı gencin de aralarında olduğu dort kişinin yaralanmasına yol açmışlardı.

Erkekler saçlarını neden uzatırlar, ne gibi tepkilerle karşılaşırlar, nasıl cevap verirler? Uzun saçlı erkeklerden bunların cevabını almaya, erkeklerin saç dünyası hakkında bilgi edinmeye çalıştık.

"Özellikle yeni nesil kızlar uzun saçlı erkeklere bir başka deli oluyor.", "Farklı bir yaşam felsefesi seçtiğim için", "Rock müzik dinlediğim için", "Hoşuma gittiği için", "Değişik olsun diye, bir de okulda engellendiği için hırs oldu" gibi şeyler söylendi. Ortaokul, lise yıllarındaki kapı önünde ya da sınıfta esen saç kontrolü terörü, uzun saç hevesi yaratıyor. Lise biter bitmez göreceli de olsa uzun saçla yaşanmaya çalışılıyor. Ondan sonrası genç erkeğin bulunduğu çevreye ya da karşılaşacağı tavırlardan etkilenme derecesine göre biçim alıyor. Yani saçlarını uzatmaya çalışıp vaz geçen de çok. Konuştuğumuz bir genç "Hani şu imaj devrinde bıyık erkeklik sembolüyse, uzun saç da buna karşı çıkan bir kişiliğin sembolü" diyor. Ona göre uzun saçı kalıplaştırmak zor, mesela "Rockçılar uzun saçlı olur diyemeyiz; uzun saç kalıplara karşı çıkmaktır, esas olan bu nokta" diyerek anlatıyor; "Erkeklik diye bir şey var, bu toplumda farklı olmak da çok zor, uzun saçlılar sürekli baskı altında, o niye pek anlaşılmaz, çünkü eski kahramanlar da uzun saçlı, belki bu yüzyılı, günü korumak, değişiklikleri kabul etmemek olabilir. 68 kuşağı mutlaka daha çok zorlanmıştır"

Bu gençler ailelerinden pek tepki almadıklarını söylüyorlar. Memnun olmayan ebeveynler bile pek ses çıkarmıyorlarmış. Bazılarının babalarının da uzun saçlı fotoğrafları varmış zaten. Bunu duyunca bir babaya bu konuyu danışalım dedik ve "baba" bir rocker'ın, Nejat Yavaşoğulları'nın bu konudaki görüşlerini aldık:

"Kendimi bildim bileli saçlarım uzundur. Yani 70'lerden beri. O sıralar bu kadar yaygın değildi, çok daha fazla yadırganıyordu. O donemde sol ve sağ hareket çok güçlüydü. Uzun saçtan ne solcular, ne de sağcılar hoşlanıyorlardı. Ama sağcılar için daha rahatsız ediciydi. Televizyonun falan çok etkisi oldu, göz alışıyor. Saç uzatmamızın nedeni biraz gençlik heyecanı, biraz farklı olmak arzusu, kurulu düzene şeklen de olsa bir protesto. Şu anda saç uzatan gençler de daha farklı, daha geniş kapsamlı düşünen, entelektüel, dünyaya daha esnek bakan, bu dunyada bir genç olarak yaşadığının farkında olan insanlar. Moda diye uzatanın az olduğunu düşünüyorum. Saçın insana yakışan bir özellik olduğunu düşünüyorum. Benim için saçı uzun bir erkek her zaman daha hoş bir görünüme sahiptir."

Görüntüleri hoş bile olsa saçlarını uzatan erkekler sokakta tepki alıyor, çeşitli tavırlarla karşılaşıyorlar. "Genelde birbirlerine dönüp uzun saçla ilgili dalga geçiyorlar, kavga çıkarmaya çalışıyorlar" diye özetliyorlar. Birisi anlatıyor; "Eve gidiyordum, bir yandan da *walkmen*le müzik dinliyorum. Karşıdan adamın biri geliyor ve bana bakıyor. İlgilenmedim. Yürudu geçti. Döndüm baktım hâlâ dik dik bakıyor. Attım kulaklıkları kulağımdan en sonunda. 'Niye bakıyorsun, ne oldu?' diye sordum. Adam bakmıyordum filan demedi. Bazıları alttan alır, o zaman fazla yüklenmezsin 'Bakarım sana ne', gibi şeyler söyledi. 'Bakamazsın rahatsız oluyorum' dedim. Sana ne, bana ne filan derken iyice kapışıyorduk ki, hiç tanımadığım, işin komiği bayağı kısa saçlı bir kız ayırdı bizi." Bazen ciddiye alınmadıkları da oluyormuş. Hiçbir eksiği olmayan bir erkek, kadınların bu kadar aşağılandıkları bir toplumda, kadınların bir özelliğine niye özenir ki? Uzun saçlı erkeklere bazı hemcinsleri eşcinsel muamelesi yapmayı daha uygun buluyorlar. O kadar ki, bazen yanlarındaki kız arkadaşları, örneğin Sultanahmet'te yürürken, bazı erkeklerin kendilerine mi, yanlarındaki uzun saçlı arkadaşlarına mı pis pis sırıttıklarını anlamakta güçlük çekiyorlar. Bu erkekler, çoğunlukla kadınların maruz kaldıkları "anam, yavrum" gibi sözlerden de nasiplerini alıyorlar.

"Evimin yakınlarında bir alt geçitte yürüyordum. 5-6 tane çocuk vardı, on yedi, on sekiz yaşlarında. Aralarından biri 'Ablan geliyor', dedi. 'Bana mı dedin?', diye sordum, inkâr etti, 'İyi kusura bakmayın, ben yanlış anladım', dedim. 'Onemli değil cicim', dedi arkamdan biri. Döndüm 'Bana mı dedin? Yanlış anlamış olabilir miyim?', dedim 'Yooo', filan dedi, şaşırıp geveledi. 'Peki', deyip yoluma devam ettim. O an dayak da yiyebilirdim. Beş kişiydiler. Ama sonuçta laflarını yediler ve ben de içimden mutlu oldum."

Bu arada erkeklerin, kadınların yaşamının bir parçası olan sokakta sözlü tacizden ne kadar rahatsız olduklarını da öğrenmiş oluyoruz. Tabii onların tepkileri çoğu kadınınkine benzemiyor. Karşılık veriyorlar hatta yumruk yumruğa kavga ediyorlar. İtiş kakışlar bazen polisin işe karışabileceği kadar ileri gidiyor. Aşağılanma, dalga geçmenin yanısıra bir de kadın zannedildikleri için yaşadıkları taciz durumu var; "Bazen arabayla giderken arkadan korna çalıp sıkıştırıyorlar. Öne geçip erkek olduğumu gördüklerinde gazlayıp gidiyorlar", "Islık çalanlar oluyor". Uzun saçlılar kendi aralarında pek fazla saç sohbeti yapmıyorlar. En tutarlıları sakal ve bıyıklarını mutlaka kesiyor "Sakal ve bıyığın ne ifade ettiğini, neler yüklediğini farkedince, öğrenince uzatamıyorum" diyor birisi üstelik de "Saçı uzatmak bir iş değil ki saçı kestirmek bir iş" diye gülerek ekliyor. Saçlarını uzattıktan sonra erkekliğini kanıtlamak için daha da kabalaşıp maçolaştığını itiraf edenler de var. Yani uzun saçlı erkeklerin hepsinin "yumuşak" oldukları yanılsamasına kapılmamakta fayda var. Uzun saçlı erkekler, anlaşılan kadınların ve eşcinsellerin bu toplumda çektiklerinin hiç değilse küçük bir kısmını anlama şansına sahip gibi görünüyorlar. "Keşke her erkek hayatının bir dönemini uzun saçlı geçirse" desek mi?

Eşitlik, hemen şimdi!

Eşitlik, Hemen Şimdi, kadınların insan haklarını savunmak ve geliştirmek için 1992 yılında New York'ta kurduğu bir örgüt. Tanıtım broşüründeki açıklamaya göre, "Eşitlik, Hemen Şimdi, genç kızların ve kadınların siyasal, ekonomik, toplumsal ve yurttaşlık hakları için eyleme yönelik uluslararası bir insan hakları örgütüdür." Örgüt kurucularının esas amaçları, bugüne kadar insan hakları mücadelesi kapsamının dışında tutulmuş olan ve doğrudan kadınlara yönelik insan hakları ihlallerinin üzerine gitmek. Ele aldıkları yakıcı sorunlardan bazıları, tecavüz, kadın ticareti, eviçi şiddet, kız çocuklarının öldürülmesi, kadın cinsel organlarının sakatlanması (örneğin kadın sünneti), doğurganlık hakları, cinsel taciz, pornografi, cinsiyet ayrımcılığı, kadınların siyasal temsili.

Örgütün çekirdeğini Kadınların Eylem Ağı oluşturuyor. Bu ağ, ulusal ve yerel kadın gruplarından ve tek tek kadınlardan gelen bilgileri topluyor ve bunları dünya çapında yayıyor; kadınların kitlesel katılımını sağlamak için, topladığı bilgileri ve süregiden faaliyetlerini İngilizce, Ispanyolca, Fransızca ve Arapça olarak yayımlıyor. Eylem Ağı nın en önemli etkinlik biçimlerinden biri, mektup, telgraf, faks vb. aracılığıyla uluslararası protestolar örgütlemek ve çeşitli uluslararası kuruluşların olayın geçtiği ülkedeki yetkili kuruma müdahalesini sağlamak.

Eşitlik, Hemen Şimdi'nin bugüne kadar yaptığı eylemlerden bir tanesi özellikle ilgi çekici: Bu eylem, ülkesinde cinsiyet ayrımcılığına ve cinsiyete dayalı şiddete maruz kalan kadınlar için siyasal sığınma hakkını gündeme getiriyor. Olayın geçtiği ülke Kanada, kahramanı ise Suudi Arabistanlı bir kadın. Nada, ülkesinde, yanında erkek olmadan ve örtünmeden sokağa çıktığı için sürekli olarak aşağılanıyor, üzerine tükürülüyor ve taş atılıyor. 1992 Ekiminde Nada Kanada'ya kaçıyor ve sığınma hakkı istiyor. Nada'nın talebini reddeden yargıç, karar metnine, Nada'nın "ülkesinin yasalarına uyması ve babasının duygularına saygı göstermesi" gerektiğini eklemeyi de ihmal etmiyor. Nada hakkında sınırdışı edilme ve tutuklanma kararları çıkınca, o da Kanada'da gizli yaşamaya başlıyor. Eşitlik, Hemen Şimdi'nin sağladığı uluslararası destek sonucunda, 1993 Ocağında Kanada yetkilileri Nada'nın ülkede kalmasına izin veriyor.

Bu davadan sonra, Kanada Hükümeti, cinsiyete dayalı siyasal sığınma taleplerinin değerlendirilmesinde yol gösterici olacak bir takım genel ilkeler saptıyor.

(Eşitlik, Hemen Şimdi'nin kitapçıklarından derlendi)

ABD

Kadınlara karşı savaş, savaşa karşı kadınlar

Amerika'da, Kadınlar Bosna'daki Kadınlar İçin adlı bir grup, Bosnalı ve Hırvat kadınlara yardım ediyor.

Geçen yılın Mayıs ayından beri, Bosnalı ve Hırvat mülteci kadınlara yardım eden, Kadınlar Bosna'daki Kadınlar İçin. (Women for Women in Bosnia) adlı bir örgütte gönüllü çalışıyorum. Bu yılın Haziran ayında, çalışmalarımızla ilgili olarak Hırvatistan'da bulundum. Zagreb ve Split'te yardım ulaştırdığımız kampları, özel yerleşim birimlerini ve mültecilere ulaşmamızı sağlayan kadın gruplarım ziyaret ederek mülteci kadınlar ve bölgedeki durum hakkındaki bilgilerimizi tazelemeye çalıştım.

Zagreb'te kimi kadın gruplarıyla sohbet edip, Bosna'da Sırp kontrolü altındaki yerlerde kadınların durumuna ilişkin bilgi aldık. Özellikle Kareta Feminist Grubu'ndan aldığımız bilgiler hayli önemliydi. Bölgeden son dönemlerde ulaşan haberlere ve kimi kadınların tanıklıklarına dayanarak anlatılanlar kadınlara yönelik tecavüzlerin, ordu düzeyinden orada kurulan Sırp devleti düzeyine aktarıldığı, Bjeljina, Sanski Most ve Grahova'da kadınların (Sırplar'ın ele geçirdiği bölgelerde göç etmelerine izin verilmeyen Hırvat ve Müslüman kadınlar) fahişeliğe zorlandığı ve bunun temizlikçi kadınlar adı altında kamufle edildiği doğrultusundaydı. Banja Luka'daki hastanede tecavüz sonucu veya zorla hamile bırakılmış kadınların çocuk aldırmalarına izin verilmediği gibi kadınlar sıkı bir incelemeden geçiriliyor. Sırplar'la evli kadınlara da çocuk aldırma izni verilmiyor. Öte yandan Hırvat ve Müslümanlar'la evli kadınlara bu izin sağlamıyor.

Kadınlar Bosna'daki Kadınlar İçin Neyi amaçlıyor?

İki yıl kadar önce, ABD'de yaşayan Irak asıllı Zeynep Salbi, Bosna'da savaştan zarar gören kadınlara yardım eden bir gruba ulaşmak ister. Kişisel olanaklarını kullanarak Hırvatistan'a, kadın gruplarıyla görüşmeye gider. Görüştüğü kimi kadınlarla anlaşarak ABD'de çalışmaya girişir. Kurulma aşamasından itibaren çeşitli kişi ve gruplardan yardım almaya başlar. İki yıldan beri Kadınlar Bosna'daki Kadınlar İçin örgütünün tüm faaliyetleri gönüllülerce yürütülmekte. Çalışan gönüllülerin hemen hepsi kişisel olarak bir mülteci kadına maddi ve manevi destek sağlıyor.

Örgüt, aynı zamanda farklı ülkelerden insanların tanışma ve buluşma yeri. Almanya, Kanada, İngiltere, Bangladeş, Türkiye, Hırvatistan, Bosna, İsviçre, İskoçya gibi yerlerden insanların yardımlarıyla yürüyor. Örgütün ayrıca Zagreb ve Saraybosna'da birer temsilcisi bulunuyor.

İlişki adresimiz: Women for Women in Bosnia, P. O. Box 9733, Alexadria, VA 22304, USA.
Tel: 1703.519 17 30

Hatice Dalkır

MACARİSTAN

İş mi arıyorsunuz? Genç ve güzel misiniz?

"Aranıyor: Resepsiyon görevlisi genç kadın. Güzel ve hep güler yüzlü olmanız önemli." Bu, Mc Cann Erickson adlı Amerikan şirketinin yerel bir gazetede çıkan iş ilanı. Macaristan'da, cinsiyet, yaş ve görüntüye ilişkin ayrıntılar içeren iş ilanları çok yaygın. Tıpkı işyerinde cinsel taciz gibi...

Kadın hakları savunucuları, Macaristan'da, ev dışında çahşan kadınların, başka birçok ülkede cinsel taciz sayılacak söz ve davranışlara sıklıkla maruz kaldıklarını belirtiyorlar. Büyük güçlüklerle iş bulan kadınlar, işlerini kaybetmemek için bu duruma razı oluyorlar. Piyasa ekonomisine geçişle birlikte hükümet annelik yardımını büyük ölçüde kesmiş ve emeklilik yaşını yukseltmiş. Yeni piyasada rekabet içinde olan işverenler de annelik yardımına katkıda bulunmak istemiyorlar ve çocuk doğuracak yaşta olan kadınları işe almakta isteksiz davranıyorlar.

Macar yasaları kadınları ayrımcılığa ve cinsel tacize karşı ancak kısmen koruyor. Küçük işyerleri kurmaya çahşan kadınlara danışmanlık yapan Z. Latko'ya göre, "Bir kadın cinsiyeti yüzünden işe alınmadığında bunu kanıtlaması olanaksız." Çünkü belli bir işe sadece kadın ya da sadece erkek almak yasalara aykırı değil. Dolayısıyla da, kadınlar sonuçta belli iş kollarından tümüyle dışlanıyorlar.

IPS, Budapeşte

KANADA

Baskıcı nüfus planlamasına hayır!

Haziran başında, on dört ülkeden kadın eylemciler Kanada'nın Ottawa kentinde toplandı. Toplantının amacı, doğurganlık karşıtı yöntem araştırmalarının durdurulması için bir strateji saptamaktı. Toplantının son günü, dört kadın konuşmacının katıldığı forumda, nüfus planlaması programlarında kullanılan baskıcı yöntemlerin genel olarak kadınları, azınlıkları, sakatları, nasıl etkilediği; "Üçüncü Dünya" olarak nitelenen ülkeler için ne anlama geldiği tartışıldı. Uluslararası bir biçimde, merkezi olarak düzenlenen nüfus planlamasına karşı, kadınların ve erkeklerin bedenlerini ve hayatlarını sağlıklı bir biçimde denetleyebilme hakları, doğum kontrolüne yönelik araştırmaların buna uygun bir biçimde yön değiştirmesi gerektiği savunuldu. Forumdaki konuşmacılardan biri olan Hintli Kalpana Mehta'nın konuşmasının bir özetini, *Kinesis* adlı dergiden çevirerek aktarıyoruz:

Hindistan'ın nüfusu düşük

Bütün bu nüfus planlaması ideolojisi ülkelerimize Birinci Dünya tarafından dayatılmaktadır. Sanırım çoğumuz Hindistan'ın aşırı nüfuslu bir ülke olduğu ve halkın bu yüzden yoksul olduğu gibi bir inanç taşıyoruz.

Aslında Hindistan'ın nüfusunun düşük olduğunu söyleyerek başlamak istiyorum. Nüfusumuz 1 milyara yakın olduğuna göre bu bazılarınızı şaşırtabilir. Ama Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün yaptığı bir araştırmaya göre, Hindistan'ın rahatlıkla besleyebileceği insan sayısı 1.7 milyar. Tarım söz konusu olduğunda, bu rakam 2.3 milyar. Bugün bile, tüm nüfusu beslemeye yetecek gıda üretimine sahibiz ama nüfusumuzun yarısı her gece yatağa aç giriyor. Bu kesinlikle bir bölüşüm sorunu, sayı sorunu değil.

Hindistan resmi aile planlaması programını ilk başlatan ülke. Bu program Hindistan hükümetinin bir inisyatifi olarak değil, Hindistan Planlı Ebeveynlik Kuruluşu gibi ajanslarla -ABD bağlantılı- Ford ve Rockfeller kuruluşlarının girişimiyle başlatıldı.

Söz konusu program Delhi kadın hareketi tarafından desteklendi çünkü kadınlara doğum kontrol yöntemlerini ulaştırıyordu. 1960'lara doğru, Hindistan bağımsızlık sonrası ilk ekonomik kriziyle yüzyüze geldi ve ABD yardımı aldı. Ama bu yardım nüfusa ilişkin bazı koşullarla birlikte geldi. 1962'de, hükümetimiz aniden Hindistan'ın aşırı nüfuslu olduğunu açıkladı. Aslında ani bir nüfus artışı yaşanmış değildi. Bu yalnızca, gelişmenin meyvelerini paylaşamadığımızın, nüfusun bir kesimi aç alırken diğer bir kesimin zenginleştiğinin kabullenilmesiydi.

Durum 1975'e dek gittikçe kötüleşti ve aynı yıl olağanüstü hal ve ardından da nüfus kontrolü halka dayatıldı. 1975'den 1977'ye dek 16-70 yaş arası erkekler kitlesel biçimde kısırlaştırıldı. Vazektomi sağlıksız koşullarda, kamplarda gerçekleştirildi; çok sayıda ölüm oldu. Ama kısırlaştırmanın hedefi erkeklerdi -kadınlar değil- ve dolayısıyla politik bir ses haline gelip hükümeti devirmeyi başardılar.

Bu, nüfus kontrolünün erkekleri hedef alan yöntemlere dayandırılamayacağını ortaya koymuş oldu. Ve o zamandan beri, nüfus kontrolü programlarının tüm yükünü, sistematik bir biçimde kadın bedenleri taşıyor.

Hindistan üreme teknolojisinin tüm olanaklarının kullanıldığı bir ülke. Kısırlaştırma var. Başka yerlerde yasak olan kürtaj, Hindistan'da hiç bir talep olmadığı halde yasallaştırılarak dayatıldı. Kadın bedeninin bağışıklık sistemini hedef alan, bir kez gerçekleştirildikten sonra kadının sonuçlarını denetleyemediği (kısırlığa dek gidebilen), uzun vadeli yan etkileri bilinmeyen tüm yöntemler uygulanıyor.

Doğum kontrolü teknolojisi kadın bedeninin suistimaline dayanıyor. Öte yandan, ikiden fazla çocuğunuz varsa seçimlere katılamıyorsunuz, iş bulamıyorsunuz. Üçüncü çocuğunu doğuran kadın annelik izni alamıyor.

Bu teknolojilere karşı gelişkin bir muhalefet sürdürüyoruz. Demokratik hakların ihlâline karşı çıkıyoruz. Ama bu, aşırı nüfus kavramının kendisini sorgulamayı gerektiren bir mücadele. Bunu yapmadan ilerleyemeyiz. Çünkü oyun, insanların üremelerini baskıcı bir kontrol altına almaya dayanıyor.

KÜBA

Eşitlik evin kapısında bitiyor

Küba vatandaşlarına eşit, medeni, toplumsal ve siyasal haklar getiren "Birinci Bildirge"nin üstünden otuz beş yıl geçmiş olmasına rağmen, Kübalılar ın çoğu hâlâ kadınların aleyhine işleyen cinsiyetçi kalıpların etkisi altında. Maço erkek Küba'da dimdik ayakta.

Üniversite mezunu olan ve herhangi bir erkek gibi bir büroda çalışan yirmi dokuz yaşındaki I. Ramirez, "Eşitlik evin kapısının dışında başlıyor" diyor. Bürodan eve geldiğinde, hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu hissediyormuş.

Küba'da kadınlar 1953'te toplam işgücünün yüzde 17.6'sını oluştururken, bugün bu oran yüzde 40. Yine 1953'de kadınların yüzde 32'si hizmetçilik, kapıcılık, temizlikçilik gibi işler yapıyorlar; bu dönemde, meslek sahibi olan ya da teknik dallarda istihdam edilen kadın oranı ise yüzde 16.2. 1992'ye gelindiğinde, kadınlar, teknik işlerde çalışanların yüzde 61.3'ünü, çeşitli bilimsel araştırma dallarında çalışanların yüzde 42'sini, devlet memurlarının yüzde 29'unu oluşturuyor. 1995'de ise doktorların yüzde 48'i, hastane yöneticilerinin yüzde 47'si, 12 bin pratisyen hekimin de yüzde 61'i kadın.

Otuz sekiz yaşında bir kimyager olan Silvia, "Bu noktaya gelmek hiç kolay olmadı. Önce alan kazanmak için, sonra da bu alanı babalarımıza ve kocalarımıza karşı savunmak için canımızı dişimize takarak mücadele ettik", diyor.

Ancak Kübalı kadınların büyük çoğunluğu çifte iş yükü altında eziliyor ve annelik hâlâ mesleki gelişmeyi sınırlayan bir etken.

"Bu Benim Ailem" adlı projede çalışan psikolog P. Ares, kadınlara destek olmak için gerçekleştirilmiş bazı yasal düzenlemelerin, çocuk bakımı sorumluluğunu tümüyle kadınlara yüklediğim belirtiyor. Ares'in dediğine göre, kendisinin işe geç gitmeye, çocuğunu okula ya da doktora götürmek için bir gün işe gitmemeye hakkı var; ama bu imkânlar erkeklere tanınmıyor: "Yasalar bu kolaylıkları 'babalara' tanımıyor; erkekler de kendilerini tümüyle işlerine, siyasal ve sosyal faaliyetlere verebilmek için bunu kullanıyorlar..." Küba'da erkeklerin evişlerine katkıları, sorumlulukların paylaşılması olarak değil, 'yardım' olarak görülüyor. Kadınlar hâlâ "Benim için bulaşıkları yıkadı", "Benim için bebeğe banyo yaptırdı" diye konuşuyorlar.

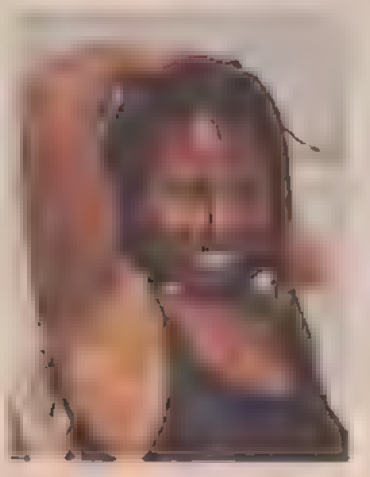

Ares, bugün gençlerin, eski değerlerle yenilerinin bir arada var olduğu, çelişkili bir ortamda yetiştiğini belirtiyor. Bazı uzmanlara göre, "Kübalı kadınlar henüz var olmayan bir erkeğin peşindeler, Kübalı erkekler ise artık var olmayan bir kadının...

IPS, Havana

Kendine ait bir odası

Hiç okula gitmeyen ama yüzyılın edebiyat dehası olarak kabul edilen, büyüleyici bir kadındı... Hayatı boyunca peşini bırakmayan "deliliği" ile baş etmeye çalıştı ve sonunda suların çağrısına uyarak 59 yaşında intihar etti... Ardında romanlar, sayısız eleştiri, deneme ve hikâye kitabı bıraktı. bir de hatıralarını... Virginia Woolf'la tanışıyor musunuz?

Onun kitapları bir kerede okunup anlaşılan sonra da bir köşeye bırakılan kitaplardan değildir. Bir ruh gibi odanızda dolaşır, okuduğunuz sürece sizinle birlikte olur, hayatı tartışır. Bazen bir sayıklama sanabilirsiniz. bazen de başınızın döndüğünü hissedersiniz. Tekrar tekrar okumadan geçemezsiniz. Anlamak için çabalarsınız. Canınızın istemediği. sıkıldığınız zamanlar da olabilir, bunun için ona kızmayın, biraz bekleyin. Sabredin. Onun kitaplarının tadını aldığınız zaman, edebiyatın keyfine varırsınız. Birisi, eserlerinden biri üzerine, "Kadınca, bu kadar aldırmazcasma kadınca bir kitap yazılmadı daha. Zeki, kurnaz, alaycı, imalı..." diye yazmıştı. Belki de bütün eserlerinin özeti bu. Bir de "şiirin ta kendisi" denir. Hiç şiir yazmamıştır ama romanlarını romandan çok şiire benzetirler. "Şiir" ve "kadın" bizim buralarda birbirine yakıştırılmaz ama Virginia Woolf'un düzyazıları bunları harmanlamış, yepyeni bir tad yaratmıştır. Dokuz romanı. kadın konusunda iki kitabı, eleştiri yazıları, biyografi, deneme ve hikâyeleriyle 20. yüzyıl edebiyatına damgasını vurmuştur.

Virginia Woolf adı akla değişik resimler getirir. Kimilerine göre "Babasına duyduğu garez" nedeniyle feminist olmuştur, üstelik de kadınların üniversiteye alınmadığı. oy hakkının olmadığı yıllarda. O yıllarda biraz dunyanın farkında olan bir kadının başka türlu davranması mümkün mü diye düşünmeden edemiyorum. Üstelik de Virginia erkeklik özelliklerinden hiç hoşlanmazdı. Erkekleri genellikle akılsız bulurdu. Yakınlarına gore "Konuşurken herkesi büyüleyen, neşeli. pırıl pırıl, göz kamaştıran bir kadın"dı.

Üvey ağabeylerin tacizi

Geçtiğimiz yüzyılın sonlarıydı. Annesinin de babasının da ikinci evliliğinde dünyaya "Merhaba" dedi. Entelektüel bir ailesi vardı. Yazar bir baba, aydın çevreden bir anne. Eve gelip giden sanatçılar. Oldukça özgür bir ortam. Ama evin dışma çıktığında hiçbir hakkının olmadığının farkına vardı. İyi ki "kendine ait bir oda"sı oldu. Yeterince de parası. Dört kardeştiler: Venessa, Thoby, Virginia ve Adrian. Bir de üvey kardeşleri... Hayatının son yıllarında çocukluğundan bir sahne hatırlar; üvey erkek kardeşi onu, yemek odasının dışındaki holde duran, tabak çanak koymaya yarayan bir konsola çıkartıp oturtur. Virginia orada otururken, Gerald'ın eli vucudunda dolaşır, onu okşar, en gizli yerlerine dek... Bunun izlerini silmek mümkün mü?

Yatılı okuldan eve gidip gelen ağabeyi Thoby'den Homeros okumanın ne kadar zevkli olduğunu duyan ve o sıralarda Latince öğrenmekte olan Virginia, Yunanca özel ders almak ister. Alır da. Babası, onun zekâsına ve edebiyat sevgisine hayrandır. Dokuzuncu yaş gününde, "Tıpkı bana benziyor" der.

On üç yaşında, annesinin ölümü ona göre başına gelebilecek en büyük felaket olur. Kısa süre sonra da evi çekip çeviren üvey ablası Stella ölür. Aynı yıl Virginia günluk tutmaya başlar. Yıllar sonra yayımlanan gunlükler...

On beş yaşındayken babasının kütüphanesinden istediği kitabı alıp okumakta özgürdur. Ama kadın olduğu için, yalnız üniversite kitaplığına girmesi değil, çimenlerinde yürümesi bile yasaktır.

On sekizinde, üvey kardeşi George evde, hem anne hem baba rollerini üstlenmiştir. O'nu yüksek sosyeteye tanıtır, ne giyeceğine karar verir, herşeyine karışır. Virginia'nın yatağına bile girer!

Yirmi iki yaşında babası ölür. Babasının ölümünden sonra kardeşleriyle birlikte Bloomsbury mahallesine yerleşir. Artık daha özgürdür. İki yıl sonra ise çok sevdiği ağabeyi Thoby ölür.

Kendine ait matbaası da vardı

Virginia, kendismi güvende hissetmiyor, zaman zaman da hayatın karşısında denetimini kaybediyordu. Yirmili yaşların başında ilk kez intiharı denedi. Aklı iyice karışmış vaziyette odasında yatarken. kuşların Yunanca ottüğünü duyuyordu. Ara sıra hayattan koptuğunu bilirdi. günlüğünde, "Ben deliyken," diye yazmaktan çekinmezdi.

Otuz yaşında, Leonard Woolf'la evlendi. Artık, Virginia'nın bundan sonraki hayatını idare edecek bir dostu vardı. Virginia'nın hayatına dair en önemli kararları alan bir koca. Evlendikten on üç ay sonra ölmek istedi. Hem de kararlı bir biçimde. Kurtarıldı. Ve kocasının bakımı altında, sadece kısa aralar vererek yazarlığını sürdürdu. Çok disiplinli. üretken bir yazardı. Her sabah üç saat mutlaka yazardı. Kocasının inatçı, dediği dedik, huysuz ve aksi olduğu söyleniyor. Fotoğraflarından yalnızca birinde gülümsemiş. O da Bloomsbury grubundandı, adını oturdukları mahalleden alan aydınlar grubundan.

Tarihçiler Bloomsbury adını, çoğu 1876-85 yılları arasında İngiltere'de doğmuş yakın dostluk içindeki bir grup entelektüeli anlatmak için kullanır. Kalburüstü insanlardan oluşan bu grupta ressamlar. ekonomistler. şairler, vazarlar vardı. Savaşa karşıydılar. Grup içinde yer alan bütün erkekler zorunlu askerlikten kaçmayı başardı. Onların ilişkileri, hayata bakışları, eserleri ayrıca ele alınması gereken ko-

vardı

nular. Ama onların içinde en önemli kişilerden biri de Virginia'ydı.

Yaşarken gerçekleştirdiği bir de düşü vardı: bir matbaasının olması. *The Hogarth Press* adını vermişlerdi basımevine. Kendi kitaplarının yanı sıra birçok ünlü yazarın kitabı da orada basıldı: Eliot, Freud, Keynes, Mansfield... Kitapların kapakları tek tek kesiliyor, sırtları yapıştırılıp, paketleniyor ve postayla dağıtılıyordu. Evlerine bir matbaa aldıktan sonra Virginia'nın yazdıklarını yayıncılara beğendirme endişesi kalmamıştı. Dilediğini yazdı. Ama eleştirmenlerin ne düşündüğüne önem vermeye devam etti. Romanları üzerine çıkan olumsuz bir eleştiriden sonra günlerce yataktan çıkmaz, hasta olurdu.

Kırk yaşlarındayken aristokrat yazar Vita Sackville-West'e yakınlık duydu. Yani bir kadını sevdi. Günlüğünde, kadınların kadınlarla daha güzel ilişkiler kurabileceğini yazmıştı. Virginia Woolf'un ünlü romanı *Orlando*, Virginia'nın Vita'ya armağanı, "Edebiyattaki en uzun ve en sevimli aşk mektubu" olarak nitelenir.

Politik tavrı mı? *Sufragette* hareketine destek vermek isteğiyle, kampanya için gerekli olan mütevazı işlerden birini yapmayı önermiş, bunun üzerine de kendisine zarfların üzerine adres yazma işi verilmişti.

Kırk dokuz yaşında, halka açık bir toplantıda, ateşli bir konuşmacıydı. Londra Kadın Hizmetleri Cemiyeti'nde kadınlara herşeyden önce erkekleri hoş tutmalarını, sevecen olmalarını, pohpohlamalarını, her türlü hile ve marifeti kullanarak kadınların da bir aklı olduğunu gizlemelerini öneren "Yuvadaki meleği" öldürmelerini salık veren bir feministti.

Bir yıl sonra, **elli** yaşında uluslararası üne sahip başarılı bir yazar ve eleştirmen olarak Cambridge'de ders vermesi önerildi. Bu onura layık görülen ilk kadındı. Ama o, tereddütsüz reddetti. Manchester Üniversitesi'nin onur üyeliğini ve Kraliyet Onur Nişanı'nı da kabul etmedi.

İlk kez 1929'da yayımlanan *Kendine Ait Bir Oda*'nın kadın hareketi içinde özel bir yeri olacağını belki de tahmin etmemişti. Virginia Woolf, Newham ve Girton College'lerinde 1928'de verdiği iki konferanstan oluşan ve konuşma dilinin doğal akışıyla yazdığı kitapta kadınlara, "Para uğruna beyninizi satmayı reddetmelisiniz" der. Erkeklere öykünmeden, kadınca duyarlılıklarını koruyarak yazmalarını önerir. Shakespeare'in hayali kızkardeşi Judith'le konuşarak, bu yetenekli kadının neden oyun yazmadığını keşfetmeye çalışır. Babasından öğrendiği "Yazar kendisi olma cesaretine sahip olmalıdır" fikrine sahip çıkar. Benimser.

Kural tanımadı

Ona göre, gerçekçi romanlar dış dünyanın önemsiz ayrıntıları üzerine takılıp kalıyor, yaşamın ve insanın asıl gerçeği ise unutuluyordu. Yani bir insanın çay içmesi değil, çay içerken neler düşündüğü önemliydi. Ve bu anlayışla yazdıkları iki yüz yıldır İngiliz romanına egemen olan gerçekçilik geleneğini yıktı.

Virginia Woolf, yazar veya şairin yaratıcı olabilmesini, "çift cinsiyet" taşıyabilmesine bağlar. Ona göre nasıl bedenler iki ayrı cinsiyette olabiliyorsa, düşüncelerin de dişisi veya erkeği olabilir. Ama çoğunlukla bu iki cinsiyetteki düşüncenin de, erkek veya kadın olsun aynı bedende bulunabileceğini düşünür. Çünkü o zaman erkek ya da kadın bu iki cinsiyeti bağdaştırabilme fırsatını yakalayabilir ve harika yazılar yazabilir.

Elli dokuz yaşındaydı, 1941 Martı'nda, intihar ettiği ay, günlüğüne yalnızca iki kez yazmıştı, intihardan hiç söz etmeyen şeyler. Kocasına bıraktığı mektupta ise, "Senin yaşamını berbat etmeye devam edemem", diyordu. Üzerine çok yazıldı çizildi. Keşfedilmeye çalışıldı. Geçtiğimiz aylarda Yapı Kredi Yayınları'nca basılan Mina Urgan'ın *Virginia Woolf*'u gibi, Remzi Kitabevi tarafından basılan John Lehmann'ın *Kendine Ait Bir Kadın*'ı gibi... Daha da yazılacak. Herkes kendine göre bir Virginia resmi çizecek. Biz bu kitaplardan yararlanarak bir portre çizdik. Ama onun gerçek resmi kitaplarında. Yazdıklarında. Okumak zor da olsa.

O, "Shakespeare okumanın yolu" demişti, "Onun oyunlarının iyi, ucuz bir basımını almak, sonra oturup okumaktır". "Okur Hamlet'i anlamakta zorluk çekiyorsa, onu çaya davet etmeli, onunla biraz vakit geçirmeli." Siz de Mrs. Dalloway'le tanışmak ister misiniz? Ya da bir başkasıyla? Virginia'nın kitaplarının kahramanlarından biridir Mrs. Dalloway. Hadi bir çay demleyin, birlikte için. Virginia'yı anlayacaksınız.

asuman

Erkekleştirebildiklerimizden misiniz?

"Full Metal Jacket"

Bir süredir İstanbul'da gösterimde olan *Full Metal Jacket* (yönetmen: Stanley Kubrick), Vietnam savaşı üzerine yapılmış filmlerin bence en iyilerinden. İki nedenle: birincisi, belki Coppola'nın *Apocalypse*'i dışında, batakla, kötülükle, pislikle bu kadar yüreklice yüzleşeni olmadığı için. Kubrick, "gerçeği" gören, herşeye rağmen "insanlığını hatırlayan bir Amerikalı" tesellisine pabuç bırakmıyor; ne kendini ne bizi bu şekilde avutmaya çalışıyor: Yakasında barış rozeti taşıyan Amerikalı erin başındaki kaskta "öldürmek için doğmuş" yazılı! Aynı zamanda filmin anlatıcısı olan Joker'in taşıdığı rozetin belki de tek işlevi, Vietnam'ın anlatılmasını mümkün kılacak mesafeyi sağlaması.

Ama bundan da çarpıcı olanı, filmin erleşme, askerleşme, erkekleşme sürecini yansıtışı. Vietnam'a gidecek deniz piyadelerinin eğitimi, bir erkek üretme fabrikasının işleyişini andırıyor. Üretim süreci genç adayların traş edilmeleriyle başlıyor, ağızlarına yapışmış olan gülücüklerden kurtulmalarıyla, silahlarıyla aşk yaşamalarıyla tamamlanıyor. Kuşkusuz bu ulaşılması çok güç "erkeklik" mertebesine her bir erkeğin ulaşması mümkün değil. Arada elenenler de oluyor. Ama çıkan mallar neredeyse defosuz; süreç kusursuz işliyor. Zaten bu yüzden de bütün kaçış yolları kapalı: Hem militarist ideolojinin değirmeninde öğütülmüş olmak, hem de biraz "hümanist" kalmak olanaksız.

Gerçek, somut erkeklerin dünyası değil bu dünya, "erkekliğin" cisimleşmiş hali sanki. Bu dünyada sadece üç kadına yer var: ikisi fahişe, biri de öldürülen Vietkong nişancısı. Ama bir de, eğitimleri başarıyla tamamlanana kadar geçen süreçte askerlerin tümü... Bu noktaya gelene kadar onlar "kızlar", ya da "hanımlar"... Militarizm kendinden olmayanı (ya da henüz olmayanı) kadın mertebesinde görmek zorunda. Çünkü militarizm için kendinden başka iki kategori var: Düşmanlar ve kadınlar. Bir yandan da bunlar aslında aynı şey: Kadınlar düşman, düşmanlar kadın.

Sürekli olarak kirli savaşların, militarizmin havasını soluduğumuz bu günlerde, öfkenizi doyasıya yaşamak istiyorsanız muhakkak görün bu filmi. Ama "kadınlar neden erkeklere karşı cephe oluşturuyorlar?" sorusuna sık sık muhatap oluyorsanız da görün. Cepheyi kim açmış, savaşı kim başlatmış, o kadar açık ki...

Gülnur Savran

Sabah'ın reklamı

Sabah Türkiye'nin en ivi gazetesiyse neden istasyonda bir tek kişi *Sabah* okuyor?

Ne iyi oldu da *Sabah Gazetesi* uzun zamandır ilk kez gazetenin bir reklam filmini yaptırdı. Şu bayilerden *Sabah*'ı, "çarşaf veren", "çini tabak veren", "düdüklü veren" diye isteyenler de onun bir gazete olduğunu anımsadılar. Hem de Türkiye'nin en iyi gazetesi olduğunu anladılar. Nasıl anlamasınlar? Filmde o güzelim kadın, nasıl düşmüşse Aksaray metro istasyonunun ortasına, onca gazete okuyan kalabalığı kendine baktırıyor da, tek *Sabah* okurunun dikkatini (*Sabah* en çok satan, maşallahlı, 1 numara değil miydi?) çekebilmek için önce tepinip sonra soyunduğu halde adamın dikkatini çekemiyor. Sayfaları çevirirken, karşısındaki gösteriyi gözünün ucuyla aşama aşama izlediği gözden kaçmıyorsa da, adam gazeteyi elinden bırakmayarak müthiş bir irade sergiliyor. Böylece *Sabah*'ın en iyi gazete olduğunu anlıyoruz. Gerçi filmi izleyenler gazetenin iyiliğinden çok adamın tuhaflığı üzerine kafa yoruyorlar ama, metro istasyonundaki herkesi kendine baktırmakta bu derece ısrarlı olan o alımlı ve gösterişli kadın da pek tuhaf. Yürürken jartiyerlerinin görünmesiyle yetinmeyip, işi eteğini ve blûzunu fora etmeye götürecek kadar *Sabah* okurunun dikkatini çekmeye takmış bir kadın, "iyi gazete"yi anlatmak için kullanma gibi parlak bir fikirle yola çıkan filmin yarattığı başka sorular da var. *Sabah* okuru erkek de bu takıntılı kadının davranışlarına bir mana verememiş, "Aman ilişmeyeyim, ne olur ne olmaz", diyerek gazetesine gömülmeyi tercih etmiş olamaz mı? *Sabah* Türkiye'nin en iyi gazetesiyse neden istasyonda bir tek kişi *Sabah* okuyor? Ya da, istasyondaki diğer *Sabah* okurları kadına bakmayı mı tercih ediyor? Filmin yaratıcıları acaba istemeden de olsa, "Böyle bir kadın gerçek hayatta olamayacağına göre, öyle gazete de olmaz", gibi düz mantıklı bir yaklaşım mı sergiliyorlar? Yoksa adam, koca bir istasyon dolusu insan başka gazeteler okurken *Sabah* okumanın utancıyla mı kafasını gazeteden kaldıramıyor? *Sabah* okurunu kadın olarak düşünselerdi, karşısına soyunan bir adam mı koyacaklardı? Bu gibi sorular kafaları kurcalasa da, gazete tirajlarını kupon hesabı, evin ihtiyacı, çocuğun isteği gibi daha hayati meseleler belirlemeye devam ediyor ne yazık ki!

Füsun Özlen

Biraz farklı bir yaradılış öyküsü

En eski zamanlarda, kadınlar gökyüzündeki cennette yaşar, uzun mu uzun bir iple yeryüzüne inip evlerine götürmek üzere yeni bitkiler ve kökler ararlardı.

Değişik türlerden pek çok hayvanın mekânı ise yeryüzüydü. Bu türlerden biri olan, bedenleri kürkle kaplı, dört ayakları üstünde yürüyen erkekler bir gün cennetten sarkan ipe tırmanarak keskin dişleriyle onu kopardılar. Tek dönüş yolunu yitiren kadınlar yeryüzünde kalmak zorundaydılar artık. Yeryüzünde kaldılar ve erkeklerle çiftleşerek bugün Toba topraklarında yaşayan insanları dünyaya getirdiler.

Ama o gün yeryüzüne inmemiş olan bir tek kadın vardı: Ateş saçan Akewa hâlâ cennette yaşamakta. Her gün cennetin en alçak bölümünden, bize altın ışığını ve sıcaklığını getirerek yürümeye başlar, parlak varlığını bize armağan ederek geniş gökyüzünü aşar, ta ki öteki tarafa, dünyanın öteki ucundaki derin denizlere kayana dek. Herhangi bir kadın gibi Akewa da yorulur ve yaşlanır. Bu yüzden cenneti eskisinden daha yavaş geçer. Yürüdükçe parlak ışığını da peşi sıra sürüklediği bu dönemde günler uzundur. Bir yandan da özel bir kadındır Akewa; zaman zaman gençleşebilmektedir de. Çok daha çevik, çok daha hızlıdır gençlik dönemlerinde. Ama gümşığının keyfini çıkarttığımız süre de kısalıverir böylece!

Arjantin Toba halkının Güneş Tanrıçası Efsanesi'nden.

Japonya'da çıkan *Talking Stick* adlı kadın gazetesinin 1. cildinin 5. sayısından (1992), Özgün Taşdemir tarafından çevrilmiştir.

Yerdeniz Üçlemesi

Ursula K. LeGuin

Yerdeniz Büyücüsü, Atuan Mezarları, En Uzak Sahil
Çeviren: Çiğdem İpek Erkal

Ursula K. LeGuin 66 yaşında ABD'nin Portland kentinde yaşayan bir edebiyatçı. Feminist, anarşist ve Taocu bir kadın. 21 yaşından beri fantastik ve bilim kurgu öyküler, romanlar yazıyor. Ancak bunlar on yıl gibi uzun bir süre yayımlanmıyor. Yazmayı inatla sürdüren yazarın ilk bilim kurgu öyküsü 1962'de yayımlanıyor. Türkçeye bugüne kadar kazandırılmış *Mülksüzler*, *Hayaller Şehri*, *Karanlığın Sol Eli*'nin yanı sıra *Rocannon'ın Dünyası*, *Balıkçıl Gözü* gibi bilim kurgu ve *Eşik*, *Yerdeniz Üçlemesi* gibi fantastik romanları var.

Yerdeniz Büyücüsü, Kuzey Doğu Denizi'nde bulunan büyücüleri ile ünlü Gont Adası'nda dünyaya gelen Duny'nin, (sonraki adıyla Ged'in) yaşam hikâyesini, yani büyümesini anlatıyor. Pek çok serüvenle dolu, zaman zaman gerilimli, zaman zaman gizemli, sırrı sonra ortaya çıkan hikâyelerle dolu bu yolculukta Ged'e eşlik ediyorsunuz.

Roman son derece canlı, akıcı, heyecanlandırıcı bir dille yazılmış. Üçlemenin diğer kitapları da öyle. Bir masal gibi. Kendinizi kaptırıyor, neredeyse büyüye inanmaya meylediyorsunuz. İnanılmaz öykülerin içinde gerçek yaşam için çıkarılacak dersler de buluyorsunuz.

Atuan Mezarları, Yerdeniz Üçlemesinin ikinci kitabı. Konu cinsellik. Başlangıçta birinci öykünün devamı olduğunu anlayamıyorsunuz. Çünkü öykü, bir köyde doğan, beş yaşına gelince aynı gün ve saatte ölen Mezarlar Rahibesi'nin yerini almak üzere ailesinden alınan kız çocuğunun yaşamını anlatarak başlıyor. Yazara göre kitabı bir kadının büyümesi olarak da okuyabilirsiniz. "Temalar, doğum, yeniden doğum, yıkım ve özgürlük".

Üçüncü kitap **En Uzak Sahil**, ölüm hakkında. Ursula K.LeGuin "İlk iki kitap yaşadığım ve atlattığım şeyler hakkındaydı. *En Uzak Sahil*'de konu edilen şeyi ise yaşayıp atlatamazsınız." diyor. Hayal gücünüzün sınırlarını zorlamak, ütopyalar yaratmak istiyorsanız, ilginizi çekebilir. Hele de sınır tanımıyorsanız...

Hülya Eralp

ABONE OLAN MUTLU OLUR (BİZ DE!!!)

Pazartesi'ye abone olursanız mutlu olursunuz! Her sayı bayiye geldi mi, gelmedi mi stresim yaşayacağınıza **Pazartesi** ayağınıza kadar gelir. Az mutluluk mu? Hem, dergiye olur da zam gelirse, siz muaf olacaksınız. (Abone olursanız ayrıca bizi de mutlu edeceksiniz.)

YENİ OKURLAR KAZANMAK İÇİN ABONE KAMPANYASI AÇTIK!
3 abone yapana bir kitap, 10 abone yapana ücretsiz abonelik hediye!

ABONE FORMU

Adı: .....
Soyadı: .....
Adres: .....
.....
.....
.....
.....
Abone süresi: .....
Başlangıç tarihi: .....

Türkiye içi:
Kadın Kültür ve İletişim Vakfı
Posta Çek Numarası: 662 965.
Yıllık abone ücreti: 600.000 TL.
Altı aylık abone ücreti: 300.000 TL.
Türkiye dışı:
Bir yıllık: 50 DM, Altı aylık: 25 DM.
Döviz hesabı: Asuman Bayrak, Türkiye İş Bankası, Taksim Şubesi, İstanbul.
Hesap Numarası: 1052 / 30100 / 3184936

Dikkat: Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu bize gönderin. Biz de size her ay **Pazartesi**'nizi postalayalım.

Dergimize Almanya'da bulunan Kadın Vakfı Frauen-Anstiftung (FAS) destek vermektedir.

ajanda

KİTAP FUARI

İstanbullu kitapseverler kasım ayını Kitap Fuarı ile birlikte anar oldular. 14. Kitap Fuarı 3 Kasım'da açılıyor. 12 Kasım akşamına kadar sürecek Fuar'a 242 yayınevi katılıyor. 300'ü aşkın yazar kitaplarını imzalayacak, 80 etkinlik düzenlenecek. Bu yılın konukları arasında Hollandalı feminist yazar Anja Meulenbelt de var. *Utanç Bitti, Feminizm ve Sosyalizm, Gündelik Mutluluğa Alışma* isimli kitapları Türkçeye çevrilen Meulenbelt, 5 Kasım Pazar günü, 15.00-17.00 arası "Mesleği ve Aşkı Arasına Sıkışan Kadın" konulu söyleşi yapacak. Yer: A Katı Toplantı Salonu.

• 10 Kasım Cuma günü, saat 15.00-17.00 arası Maggie Gee "Virginia Woolf ve Kadın Kimliği" hakkında konuşacak. B Katı Konferans Salonu'nda ve Fatih Özgüven yönetecek.

• Metis Yayıncılık'ın düzenlediği kadın konulu iki panelde tanıdığınız isimler var. 11 Kasım Cumartesi günü saat 15.00'de Aynur İlyasoğlu'nun yöneteceği, Fatmagül Berktay, Serpil Çakır ve Zehra Toska'nın konuşacağı panelin konusu "Kadının Silinen Geçmişi".

• 12 Kasım Pazar günü ise Müge Sökmen'in yöneteceği "Kadının Silinen Bugünü" konulu panelde Ayşe Durakbaşa, Yaprak Zihnioğlu, Gülnur Savran ve Nükhet Sirman konuşacak. Saat 15.00'te başlıyor. İki panel de, B Katı Konferans Salonu'nda.

• Ve *Pazartesi Standı*... Biz de A katında, yani alt kattayız. Çizerlerimizden Bamize Erer 4 Kasım Cumartesi günü saat 14.00 ile 16.00 arasında *Pazartesi Standı*'nda kitaplarını imzalıyor.

SİNEMA

Dolores Claiborne, Ekim ayının sonunda gösterime girdi. Kasım ayında da sinemalarda olacak. Haftalık dergilerde üzerine uzun uzun konuşmaların yapıldığı, herkesin kendine göre bir takım değerlendirmelerle "kadın filmi" diye tanımladığı bir film *Dolores*. Senaryosu popüler gerilim yazarı Stephen King'in imzasını taşıyan film biraz karanlık, biraz iç boğucu ancak teknik ve ustalığı tartışılmaz. "Bir kadın gerektiğinde kancık (altyazıda 'aşağılık' olmuş) olmayı bilmelidir" fikri işleniyor. Çok şey beklemeyin ama izlemeye değer.

SEMİNER

FOTOĞRAFEVİ

"Temel Fotoğrafçılık Seminerleri" Kasım ayında başlıyor. İsterseniz hafta içi pazartesi, perşembe akşamları, isterseniz hafta sonu cumartesi günleri... "Fotoğraf makinesi nasıl çalışır?"dan, film çeşitlerine kadar pek çok şey öğrenebilirsiniz. Fotografevi. Tel. 0212. 251 05 66.

"Kadın erkek eşitliği / farklılığı", "Kadınlar arasındaki bölünmeler / bir toplumsal özne olarak kadınların birliği"... Son 20-25 yılda feministlerin tartıştığı belli başlı konulardan bazıları... Gülnur Savran, Bilar'da "Feminist Teoride Tartışmalar" başlığı altında düzenlenen seminerlerinde bunları anlatacak, feminist çalışmalardan örnekler verecek. Perşembe akşamları verilecek seminerler 12 hafta sürecek. İstiklal Caddesi, Zambak Sokak, No: 4/7, Beyoğlu. Tel. 0212. 249 42 86.

SÖYLEŞİ

18 Kasım Cumartesi günü saat 14.00'te, dergimiz yazı kurulu üyesi Ayşe Düzkan Bilar'da "Helsinki-Pekin, Politik Bir Yolculuk" adıyla dia'lı bir söyleşi yapacak.

Yaşamı Paylaşalım Kadıköy Kadın Grubu'nun Beijing '95 için düzenlediği toplantıların ikincisi "Konferans Kararları ve Türkiye Kadın Hareketi" başlığı altında 26 Kasım Pazar günü saat 14.00'te Kadıköy Belediyesi Kültür ve Sanat Merkezi'nde. Tel. 0216. 360 90 95.

SERGİ

Kadın Eserleri Kütüphanesi Okuma Salonu'nda Cahit Uçuk sergisi var. 25 Kasım-2 Aralık tarihlerinde gezebileceğiniz sergi çeşitli kitap, belge ve fotoğraflardan oluşuyor.

Ülkü Terem'in "Oluşumlar" sergisini 7 Kasım-5 Aralık tarihleri arasında Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde görebilirsiniz.

BİENAL

4. Uluslararası İstanbul Bienali 11 Kasım-10 Aralık tarihleri arasında üç ayrı mekânda gerçekleşecek. Ana sergi, Antrepo 1, Salıpazarı Tophane'de eski gümrük deposunda. Özel Projeler, Yerebatan Sarnıcı ve Aya İrini Müzesi'nde. Özel Fluxus sergisi AKM Sanat Galerisi'nde olacak. Dünyanın dört bucağından 39'u kadın 110'un üzerinde sanatçı katılıyor. Bienal'in ana teması olan yönelimin Batı dillerindeki karşılığı olan Orientation, Şark anlamına gelen orient kelimesinden türemiş. Orient-ation başlıklı bienal çerçevesinde konferanslar da düzenlenmiş.

KAMP

Göçerler'in geçen ay başlayan güz kampları devam ediyor.

• 11-12 Kasım Yedigöller. Yapraklar sarı, kırmızı, yeşil yani her renk. Yağmur yağabilir, olsun, yapraklar var. Hareket, 10 Kasım Cuma gecesi. Tam pansiyon 2,5 milyon lira.

• 25-26 Kasım Göynük-Sünnetgöl. Kar ihtimalli bir gezi. Bolu'nun bir vadi içine yerleşmiş evleriyle ünlü, Göynük ve tepelerde gizli bir güzellik: Sünnetgöl'de dileyen çadırda, dileyen pansiyonda kalabilir. Hareket, 24 Kasım Cuma gece. Tam pansivon 2,5 milyon lira. Tel: 0216.414 44 74, 336 58 43

VİDEO-DİSC

Aksanat'ta bu ay yine film, konser, opera izleyebilirsiniz. 1 Kasım 17.30'da ve 8 Kasım 12.30'da *Hamlet* (video). 15 Kasım 12.30 ve 17.30'da *Gilda* (video). 22 Kasım 12.30 ve 29 Kasım 17.30 *All That Jazz* (laser disc). 3 Kasım saat 12.30 ve 17.30'da Vivaldi *"Dört Mevsim"*, 4 Kasım saat 18.00'de *"The John Lennon Video Collection"*, 11 Kasım saat 18.00'de OBFF *"Carmina Burana"*, 17 Kasım saat 12.30 ve 18.00'de Bay Charles *"The genius of soul"*, 23 Kasım saat 12.30 ve 18.00'de Sting *"The Soul Cages"* konserleri (laser disc). Bunlar Aksanat'taki etkinliklerin bazıları. İstiklal Caddesi, Zambak Sokak, Beyoğlu.

PANO

Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı, sevgili arkadaşımız Dr. Nuriye Ortaylı Levent'te bir muayenehane açtı. Sadece hasta olduğunuz zaman değil, hastalıktan korunmak için de uğrayabilirsiniz.
Tel: 0212.282 85 94
Pazartesi

İngilizce dersi verilir. Akşamları 0212. 245 03 02'den aranabilir.
Zelal

Kadıköy'ün eski adı Khalkedon'muş. Şimdi de bir dükkâna ad oldu. Khalkedon Gümüş yeni yerinde özgün takılar, birkaç antika, resim ve ilginç hediyelikleriyle sizleri bekliyor. *Pazartesi* okuru olduğunuzu söylerseniz indirim de var. Adres; Dr. Esat Işık Caddesi, 19/2, Moda. Tel: 0216. 414 72 79
Khalkedon

Evde yaptığım mantıları satarak beş çocuğuma bakıyorum. Lezzetli ve dayanıklı. Özellikle yiyecek işleriyle uğraşanlara duyurulur, mantıların tadına doyulmuyor. Toplu siparişler kabul edilir. *Pazartesi* kanalıyla beni arayabilirsiniz.
İpek

Eşimden ayrıldım, sekiz yaşındaki hasta oğluma bakım masrafları için yardımınıza ihtiyacım var. Akbank Şehremini Şubesi 0030587 no'lu hesabı ilgilenenlere de duyurur musunuz?
Fatoş Alpay

Giresunlular, bundan böyle istediğiniz kitapları ve *Pazartesi* dergisini bulabileceğiniz bir adres var; İletişim Kitabevi. Yolunuz düşerse bir uğrayın. Gazi Caddesi, Güven Çarşısı. Tel. 212 37 62 Giresun.
İletişim Kitabevi

İngilizcemi geliştirmek amacı ile telefonlaşmak ve vazışmak istiyorum. Tel. 0212. 254 70 40.
Yıldız Doğan.

Çocuğuna matematik dersi aldırmak isteyenler, beni arayın. *Pazartesi* okurlarına indirim yapıyorum.
Tel: 0216. 399 12 87
Didem Köse

- Boşanmak isteyen karısıyla, kayınvalidesinin cinsel organlarını bıçakladı.
- Karısı ile tartışan işsiz koca intikamını el bombası ile aldı. Cebinde taşıdığı el bombasının pimini çeken koca, eşi ile parçalanarak öldü.
- Teknisyen koca, üç çocuk annesi eşini tek tokatla öldürdü.
- Mutfaktan çağırdığında gelmeyen karısını bıçaklayarak öldürdü.
- Terk ettiği 19 yıllık kocası tarafından bıçaklanarak öldü.
- Yedi aylık hamile karısını yatağa bağlayıp dişlerini kerpetenle söktü, vücudunu kızgın demirle dağladı.
- Çocuklarını vermeyen eski karısını dövüp ayaklarından vurdu.
- Eşinin kendisini aldattığından şüphelenen işportacı, eşini ağır yaraladı. Baldızını, kayınpederini ve eşinin iş arkadaşını öldürdü.

(Gazetelerden)

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Sahibi: Kadın Kültür İletişim Vakfı
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Filiz Koçali

Her gün büroda olanlar: (Yazı Kurulu) Asuman Bayrak, Ayşe Düzkan, Filiz Koçali, Nesrin Tura. (Görsel Yönetmen) Semra Emre. (Arşiv) Ayşegül Ulus. (Halkla İlişkiler) Aşkım Tekgül.
Sadece Pazartesi Günü Gelenler: (Yayın Kurulu) Beril Eyüboğlu, Emel Deniz, Esra Koç, Fadime Gök, Filiz Kerestecioğlu, Füsun Özlen, Gülnur Savran, Handan Koç, Meltem Ahıska, Minu İnkaya, Nermin Coşkun, Nural Yasin, Tüten Ateş.

Almanya Temsilcisi: Hülya Eralp
Günü saati belli olmayanlar (Çizerler): Ayşen Baloğlu, Feyhan Güver, Ramize Erer, Semra Can. (İllüstratör): Rana Mermertaş.
Adres: Şehit Muhtar Caddesi, 60/5, Talimhane, Taksim, İstanbul.
Tel: (0212) 256 28 59, 256 98 14-15
Basım: Özer yayıncılık Ltd. Şti., Hadımköy, İstanbul.
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım.